

Vergaderjaar 1999–2000 Nr. 202

26 727

**Wet inkomstenbelasting 2001
(Belastingherziening 2001)**

26 728

Invoeringswet Wet inkomstenbelasting 2001

**VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR
FINANCIËN¹**

Vastgesteld 4 april 2000

Het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel heeft de commissie aanleiding gegeven tot het maken van onderstaande opmerkingen en het stellen van de navolgende vragen.

De commissie heeft veel brieven ontvangen over bovengenoemde wetsvoorstellen. Deze zijn alle ter kennis gebracht van de bewindslieden van Financiën en ter inzage gelegd op het Centraal informatiepunt. Een lijst van de ontvangen brieven is als bijlage bij dit verslag opgenomen. In het kader van de onderhavige wetsvoorstellen hebben de bewindslieden een technische uiteenzetting verzorgd.

¹ Samenstelling:

Boorsma (CDA), Stevens (CDA), (voorzitter), Schuyer (D66), Hilarides (VVD), Rensema (VVD), Van den Berg (SGP), Varekamp (VVD), Wöltgens (PvdA), (plv. voorzitter), Ter Veld (PvdA), Ruers (SP), De Vries (RPF/GPV), Bemelmans-Videc (CDA) en Platvoet (GL).

ALGEMEEN	3	8. Budgettaire en inkomensgevolgen	46
Wet inkomstenbelasting 2001	3	9. Uitvoeringsaspecten	47
1. Verkenning naar Herziening	3	Invoeringswet Wet inkomstenbelasting 2001	48
1.1 <i>Inleiding</i>	3	10. Invoeringswet	48
1.2 <i>De Belastingherziening 2001</i>	7	10.1 <i>Inleiding</i>	48
1.3 <i>Hoofdlijnen van de Wet Inkomstenbelasting 2001</i>	11	10.2 <i>Loonbelasting</i>	49
2. Achtergrond	12	10.3 <i>Vennootschapsbelasting</i>	52
3. Vormgeving	13	10.4 <i>Dividendbelasting</i>	53
4. Inkomen uit werk en woning	16	10.5 <i>Omzetbelasting</i>	54
4.1 <i>Ondernemerschap en economische dynamiek</i>	16	10.6 <i>Spaar- en beleggingsproducten en levensverzekeringen</i>	54
4.1.1 <i>Algemeen</i>	16	10.7 <i>Budgettaire aspecten</i>	58
4.1.2 <i>Aanpassing van het ondernemersbegrip</i>	17	ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING	59
4.1.3 <i>Fiscale begeleiding fusie en splitsing</i>	18	Wet inkomstenbelasting 2001	59
4.2 <i>Inkomsten uit arbeid</i>	19	<i>Artikelen 3.2.3.1 t/m 3.2.4.6 Winst: oudedagsreserve, ondernemersaftrek</i>	59
4.2.1 <i>Arbeidskosten</i>	19	<i>Artikelen 3.4.1 t/m 3.4.2.5 Resultaat uit overige werkzaamheden</i>	59
4.2.2 <i>Resultaat uit overige werkzaamheden</i>	20	<i>Artikelen 3.6.1 t/m 3.6.6 en 3.6.11, 3.6.12, 3.6.14 Eigenwoning</i>	62
4.2.3 <i>Loon</i>	26	<i>Artikelen 3.7.1 t/m 3.7.9 Uitgaven voor inkomensvoorzieningen</i>	63
4.3 <i>Eigen woning</i>	27	<i>Artikelen 4.1.1 t/m 4.10.4 Aanmerkelijk belang</i>	65
4.3.1 <i>Algemeen</i>	27	<i>Artikelen 5.1.3a t/m 5.3.1 Erfrecht/Genotsrechten</i>	65
4.3.2 <i>Tweede eigen woning</i>	30	Invoeringswet Wet inkomstenbelasting 2001	66
4.3.3 <i>Kapitaalverzekering</i>	32	Hoofdstuk <i>Aanpassingen</i>	66
5. Inkomen uit sparen en beleggen	33	<i>Aanpassingen Financiën</i>	66
5.1 <i>Algemeen</i>	33	<i>Artikel II Successiewet 1956</i>	66
5.2 <i>Dividendbelasting</i>	39	Hoofdstuk 2 <i>Overgangsrecht</i>	66
6. Oudedagsvoorzieningen	41	<i>Artikel I inkomstenbelasting</i>	66
6.1 <i>Algemeen</i>	41		
6.2 <i>Internationale aspecten</i>	44		
7. Specifieke onderwerpen	45		

Wet inkomstenbelasting 2001

1. VERKENNING NAAR HERZIENING

1.1 Inleiding

De leden van de **CDA**-fractie hadden met belangstelling kennisgenomen van bovenstaande wetsvoorstellen. Zij waren van mening, dat een aantal belangwekkende wijzigingen in het systeem van de Nederlandse inkomstenbelasting wordt voorgesteld. Zij constateerden, dat een maatschappelijk draagvlak aanwezig is om een op punten ingrijpende belastingherziening te realiseren, terwijl bovendien voldoende budgettaire ruimte beschikbaar is om oneffenheden qua inkomenseffecten zoveel mogelijk te neutraliseren.

Dit neemt niet weg, dat de behandeling van deze wetsvoorstellen in de Tweede Kamer onder grote tijdsdruk heeft gestaan. Weliswaar zijn de contouren bekend, maar de uitwerking blijkt in de praktijk toch aanzienlijk taaier en veelomvattender dan wellicht voorzien of verwacht. Deze tijdsdruk heeft met zich meegebracht dat in de wetsvoorstellen te elfder ure nog een aantal wijzigingen is aangebracht, al dan niet bij wijze van amendement, hetgeen – naar het oordeel van deze leden – niet altijd geleid heeft tot verbeteringen of verduidelijkingen. Deze leden wilden dan ook graag deze gelegenheid gebruiken om de reactie te vernemen van de bewindslieden op nog een groot aantal vraagpunten (al dan niet van technische aard) die inmiddels zijn gerezen. Zij waren van mening, dat daarmee binnen het kader van de parlementaire behandeling verdere duidelijkheid kan worden geschapen, hetgeen de uitleg en de toepassing van de wet in de toekomst ten goede zal komen.

Grote belastingoperaties dienen met de grootste zorgvuldigheid te worden omgeven, aangezien zij onvermijdelijk wijzigingen meebrengen in de inkomenssituatie van de belastingplichtigen en de bestaande verwachtingspatronen terzake. Het is daarom niet alleen van belang, dat voldoende budgettaire ruimte beschikbaar is om nadelige inkomenseffecten te verzachten, maar ook dat de overgangsregeling van een degelijke en evenwichtige kwaliteit dient te zijn, zodat de overgang naar het nieuwe systeem zo geruisloos mogelijk kan geschieden. Op dit punt gaven deze leden uiting aan zorgen, omdat naar hun oordeel het overgangsrecht op sommige punten tekort schiet, zonder dat dit naar hun oordeel nodig zou zijn geweest om een soepel en rechtvaardige systeemovergang te realiseren.

Hun zorg geldt met name het onvoldoende toepassen van het beginsel van eerbiedigende werking (ondanks eerdere toezegging). Ook waren zij getroffen door een aantal gevallen van overkill en ongelijke behandeling van belastingplichtigen. Deze drie o's (overgangsrecht, overkill en ongelijke behandeling) treffen vooral onderdelen die te maken hebben met het bedrijfsleven (dividend stripping, surtax), familiebedrijven (meesleepregeling) zelfstandigen (oudedagsvoorziening) en het milieu (groenfondsen). Met name maakten zij zich zorgen dat het anti-DGA beleid te ver is doorgeschoot als gevolg waarvan een ondernemersonvriendelijk klimaat ontstaat waarvan met name het midden- en kleinbedrijf en starters de dupe worden. Zelfstandigen kunnen geen pensioenvoorziening opbouwen die gelijkwaardig is aan die in de tweede pijler (collectieve pensioenregelingen) krachtens de Wet fiscale behandeling pensioenen. Deze leden waren van mening dat een heroverweging op zijn plaats is om deze storende weeffouten te repareren. De veegwet en het ondernemerspakket bieden hiertoe de gelegenheid. Naast deze inleidende opmerkingen en kanttekeningen zeiden deze leden

hun inbreng met name te hebben toegespitst op de positie van de familieonderneming, internationale aspecten en op een aantal specifieke (al dan niet technische) vragen betreffende de heffing in de drie boxboxen. Ingegaan wordt op elementen van overkill of ongelijke behandeling.

In het kader van het overgangsrecht wilden de leden van de CDA-fractie ingaan op de eerbiedigende werking en wilden zij van de bewindslieden vernemen hoe een toezegging gedaan door de staatssecretaris van Financiën in verband met de parlementaire behandeling van een wetsvoorstel (bijv. ter zake van eerbiedigende werking) moet worden gewaardeerd, qua gebondenheid en duur.

Ter bevordering van een vlotte voortgang in de behandeling van deze wetsvoorstellen zouden de leden hier aan het woord het op prijs stellen, dat alle door de leden gestelde onderwerpen en vragen zo specifiek en zo onderbouwd mogelijk worden beantwoord, zodat het plenaire debat op hoofdlijnen kan worden gevoerd.

De leden van de **VVD**-fractie zeiden met grote waardering kennis te hebben genomen van de opzet en van de grote lijnen van de belastingherziening. Er bestond bij hen ook bewondering voor de wijze waarop de reeds eerder geopenbaarde plannen systematisch in de voorgestelde wetteksten zijn neergelegd. Met de grote lijnen van de wetsvoorstellen konden deze leden daarom geheel instemmen, evenals met de motiveringen die de bewindslieden daarvoor een en andermaal hebben gegeven. Op enkele onderdelen is evenwel gekozen voor een uitwerking die systematisch geenszins nodig lijkt te zijn en grote bezwaren oproept.

De leden van de **PvdA**-fractie vonden het een bijzondere prestatie dat in een zo kort tijdsbestek de houtskoolschets van een nieuw belastingplan is omgezet in wettelijke voorstellen. Voorstellen die in grote lijnen op hun instemming konden rekenen. Dat laat echter onverlet dat zij nog een groot aantal vragen en opmerkingen hadden. Met name maakten zij zich grote zorgen over de invoering.

De instemming met de grote lijnen betekent niet dat deze leden er geen opvattingen over hadden. Dat bewaarden zij graag tot de plenaire behandeling aangezien verdere vragen daarover hen niet noodzakelijk leken.

Dat de beide bewindslieden bijna direct na aanvaarding van de wetsvoorstellen nieuwe ideeën hebben gelanceerd voor een mogelijke volgende wijziging – bijvoorbeeld met betrekking tot het huurwaardeforfait of de wens te komen tot een flattax – deed bij deze leden de vraag rijzen of ook die ideeën met eenzelfde snelheid in wetsvoorstellen zouden worden omgezet. Kan op korte of middellange termijn opnieuw een relatief grote wijziging van het belastingplan worden verwacht? Het feit dat de wellicht wat te ambitieuze naamgeving «belastingplan voor de 21ste eeuw» is verlaten is natuurlijk wijsheid. Geen enkel belastingplan kan erop rekenen voor een dergelijke lange periode ongewijzigd in stand te blijven. Maar om nog voordat de inkt van een wet droog is weer nieuwe regelgeving aan te kondigen kan het vertrouwen van de burger schaden.

Bij iedere verandering in wet- en regelgeving zullen oude spelregels worden verlaten en aan nieuwe spelregels moeten worden gewend. Er zijn echter onderdelen van een fiscaal regime waar burgers voor een langere periode hun toekomst op baseren. Te denken valt aan spaar- en verzekeringsregelingen voor een langere periode; aan hypotheeklen. Waar de burger zich bijvoorbeeld moet instellen op een hypotheeklooptijd van 30 jaar, houdt dat in dat de bewindslieden ervan uitgaan dat de hypotheekrente ook nog voor tenminste 30 jaar in stand blijft?

De in december door de minister gemaakte opmerking dat toezeggingen van een kabinet slechts de geldigheid hebben van de kabinetsperiode zal een kern van waarheid bevatten – ieder nieuw kabinet zal in staat moeten

zijn eigen visie vorm te geven – tegelijkertijd mag de burger er op rekenen dat de overheid rekening houdt met verplichtingen die de burger in goed vertrouwen voor een langere periode is aangegaan. Vormen van overgangsrecht zijn dan van belang.

De doelstellingen die het kabinet heeft met deze nieuwe belastingwetten konden zoals gezegd in principe op steun van de leden van de PvdA-fractie rekenen. Duurzame economische ontwikkeling, vergroting van de toegang tot de arbeidsmarkt en een vorm van individualisering zonder daarbij de traditionele gezinnen in een negatieve situatie te verplaatsen, is een mooi streven. En wanneer dat ook nog gepaard kan gaan met een voor iedereen gemiddeld genomen koopkrachtvoortgang dan lijkt er geen vuiltje meer aan de lucht.

Het stemde de leden hier aan het woord enigszins gerust dat op korte termijn ook nog een veegwet valt te verwachten. De opmerking van de minister tijdens de technische uiteenzetting dat het een voordeel is dat deze wetgeving relatief vroeg in het jaar wordt behandeld omdat dat een mogelijkheid zal bieden fouten en onduidelijkheden nog in de veegwet te kunnen oplossen of te kunnen verduidelijken zagen zij als een aanmoediging dergelijke zaken ook naar voren te brengen.

De verwerking van uitkomsten van werkgroepen die thans nog aan het werk zijn, zoals bijvoorbeeld de commissie die zich buigt over een coördinatie tussen de regelgeving van sociale zaken en financiën en de commissie Stevens en diverse anderen zal wellicht ook nog tot nadere wet- en regelgeving moeten leiden. Deze leden hadden begrepen dat er ook nog notities zullen verschijnen inzake het groen beleggen en met betrekking tot de chronisch zieken. Welke voorstellen kunnen nog concreet worden verwacht? Volgens welk tijdschema zullen de bedoelde voorstellen bij de Tweede Kamer worden ingediend en wanneer wordt de afhandeling van deze wetsvoorstellen beoogd?

Met betrekking tot de invoering van de wetgeving ontkwamen de leden van de PvdA-fractie niet aan het gevoel van enige ongerustheid. Dat invoering van een nieuwe belastingwetgeving met problemen gepaard kan gaan is vanzelfsprekend. Bestaande jurisprudentie en resoluties kunnen immers niet automatisch worden getransponeerd. Is ook hiervoor een werkgroep ingesteld die vanuit de praktijk nagaat welke onderliggende regelgeving verandering behoeft?

Alles bijeen maakten de leden hier aan het woord zich ongerust over de goede invoering van deze toch ambitieuze verandering. Nog niet alle wetgeving is ingediend; er komen tenminste 1.2 miljoen nieuwe belastingplichtigen/gerechtigden bij. Burgers zijn voor zowel hun aangifte als voor de berekening van het pensioengat afhankelijk van de tijdige informatie-afgifte van derden; de sociale diensten zullen veel werk over zich heen krijgen. Voor grote groepen burgers kan de herziening moeilijk te overziene gevolgen hebben. Bovendien is de beoordeling van de voorstellen minder gemakkelijk gemaakt doordat op een laat tijdstip nog wijzigingen in de wetsvoorstellen zijn aangebracht die daardoor nog onvoldoende maatschappelijk konden worden gewogen.

Een duidelijk draaiboek waarin wordt uiteengezet welke activiteiten van wie worden verwacht en op welk moment die redelijkerwijs kunnen worden afgerond zouden de leden van de PvdA-fractie dus graag voor zich zien. Zij begrepen uitstekend dat invoering op 1 januari 2001 dringend gewenst is. Temeer omdat anders dan het jaar 2000 (het millenniumjaar) en 2002 (de invoering van de ecu) die eerste januari nog niet met een extra inspanning is belegd.

De leden van de fractie van **GroenLinks** zeiden aan het belastingplan enkele positieve elementen te zien, zoals het boxensysteem – en de harde scheiding tussen de boxen –, waardoor het onmogelijk wordt zo creatief met inkomsten en uitgaven om te gaan dat het belastbaar inkomen onwaarschijnlijk laag wordt. Ook de sanering van de wildgroei aan

afrekposten en de vervanging van de belastingvrije som door de heffingskorting vonden deze leden een goede zaak, alsmede de weerslag van de individualisering die de Nederlandse samenleving sinds enkele decennia kenmerkt. Beduidend minder waren deze leden te spreken over het feit dat de eigen woning niet als vermogen wordt gezien, de progressiviteit van het tariefstelsel ondergraven wordt door (opnieuw) een verlaging van het hoogste tarief en de enorme winsten die met vermogens worden behaald te laag worden belast.

De behandeling in de Tweede Kamer heeft een omvangrijk dossier opgeleverd, waarbij ook de fractie van GroenLinks zich niet onbetuigd heeft gelaten. De leden hier aan het woord hadden getracht zo min mogelijk in herhaling te vervallen. Zij spitsten hun vragen toe op de toekomst, de wijzigingen die naar aanleiding van de behandeling in de Tweede Kamer zijn aangebracht en enkele onderbelichte zaken.

De herziening van het belastingstelsel vormt een belangrijk onderdeel van het huidige regeerakkoord; zo belangrijk dat het regeerakkoord er 7 blz. aan besteedt, waarin de hoofdlijnen worden geschetst. Daarmee zijn ook de stringente kaders aangegeven waartussen de discussie en besluitvorming zich volgens de wetten van de coalitiepolitiek dienen af te spelen. De grote inspanningen – en kritische noties – die de Tweede Kamerfracties hebben geleverd, o.a. tot uiting komend in de vele honderden pagina's vragen en antwoorden, en de toch brede – met veel kritiek gelardeerde – discussie die ook maatschappelijk is gevoerd ten spijt, is het belastingplan vrij ongeschonden door de Tweede Kamer gekomen. Het streven naar een breed draagvlak en het voeren van een reële discussie, want daar heeft het kabinet toch op ingezet, staat op gespannen voet met een in achterkamertjes opgesteld, gedetailleerd regeerakkoord, waar een grote dwangmatige werking van uitgaat.

De leden van de fractie van GroenLinks merkten op dat paars II wel metaalmoetheid en futloosheid is verweten, maar dat kan moeilijk gezegd worden over de wijze waarop de verantwoordelijke bewindslieden het belastingplan aan de man en de vrouw hebben gebracht. Deze leden konden zich niet aan de indruk onttrekken dat er soms iets te veel snelheid was: de kritiek van de gehele oppositie van de Tweede Kamer kan toch niet alleen zijn ingegeven door voorspelbaar oppositionele reflexen. De enorme hoeveelheid informatie, niet alleen van de zijde van het kabinet, maar ook de vele reacties die vanuit vele hoeken en gaten van «de samenleving» op het belastingplan zijn losgelaten, vergen nu eenmaal een fors tijdsbeslag. Waar de minister en zijn staatssecretaris, met ondersteuning van tientallen ambtenaren, jaren mee bezig zijn geweest, vraagt om een zorgvuldige en ook tijdrovende parlementaire behandeling. In dit opzicht is er nu eens echt een verband tussen het hebben van voldoende tijd en het leveren van een goede inbreng, oftewel tussen kwaliteit en kwantiteit.

Ook was er soms sprake van een zekere korzeligheid. Zo van «alles is goed doordacht, alles is goed doorberekend, alle effecten zijn bekeken, kritiek snijdt geen hout». Toch is er een aantal nota's van wijziging gevolgd op de wetsvoorstellen dus die korzeligheid was niet op zijn plaats.

In de Telegraaf van 4 februari 2000 staat een grote foto, waarop de vorige staatssecretaris van Financiën trots het nieuwe aangiftebiljet laat zien dat in 2001 ingevuld moet worden. Zoals bekend mag worden verondersteld, moet de Eerste Kamer nog een oordeel vellen over het belastingplan. Moet deze bewust gezochte publiciteit gezien worden als een bijdrage aan de komende discussie over rol en positie van de Eerste Kamer?

De leden van de fractie van **D66** hadden, evenals de leden van de andere fracties, met bijzondere belangstelling en waardering kennis genomen van de wetsvoorstellen die de belastingherziening betreffen. Deze

waardering geldt niet alleen de inhoud van de wetsvoorstellen maar ook de manier waarop tot nu toe door bewindslieden en ambtenaren gewerkt is aan de beantwoording van de vele vragen en over de voorlichting in het algemeen over hetgeen bijna iedere burger vanaf 2001 te wachten staat op het terrein van de belastingheffing. Aangezien keuzemomenten voor de burger in tijd krap bemeten zijn, behoort de voorlichting echter nog wel de nodige aandacht te krijgen. In het vervolg van dit verslag zeiden deze leden daar in een enkele vraag nader op terug te zullen komen.

De leden hier aan het woord wilden ook waardering uitspreken over de wijze waarop de leden van de Tweede Kamer de wetsvoorstellen behandeld hebben. Door het stellen van meer dan 2500 vragen is het voor de leden van de Eerste Kamer nauwelijks mogelijk om vragen te stellen met een geheel nieuwe dimensie. De leden van de fractie van D66 wilden zich in het voorlopig verslag dan ook beperken tot een aantal vragen, voornamelijk over onderwerpen waarover door organisaties en burgers is gecorrespondeerd met de Eerste Kamer nadat de behandeling in de Tweede Kamer is afgerond. Daarnaast wilden zij enkele vragen stellen over uitspraken van de bewindslieden nadat de behandeling in de Tweede Kamer was afgerond. Tenslotte zeiden zij ook nog enkele vragen te willen stellen over die onderdelen die geamendeerd zijn.

De leden van deze fractie zagen in dit stadium af van meer principiële beschouwing over het stelsel zoals die nu in de wet vorm heeft gekregen. Zij achtten dat aspect bij uitstek geschikt voor de plenaire behandeling. Tot slot toonden de aan het woord zijnde leden zich nieuwsgierig naar het volgende. Welke vragen die nog niet zijn gesteld, zouden de bewindslieden over de wetsvoorstellen hebben gesteld als zij kamerleden geweest zouden zijn? En wat zou het antwoord van de huidige bewindslieden op die vragen zijn?

De leden van de fracties van **RPF-GPV en SGP** hadden met grote belangstelling kennis genomen van de voorliggende wetsvoorstellen. Zij wilden daarover nog een aantal vragen aan de bewindslieden voorleggen.

De leden van de **SP**-fractie hadden met teleurstelling kennis genomen van de onderhavige wetsvoorstellen. Korthedshalve verwezen zij in dat verband naar de kritiek van de SP-fractie in de Tweede Kamer op de voorstellen.

De leden van de **commissie** merkten hier tenslotte op dat in de (renvooi)-stukken duidelijk is terug te vinden welke wijzigingen naar aanleiding van de behandeling in de Tweede Kamer zijn aangebracht. Kan ook worden aangegeven welke toezeggingen (aanvullende notities, onderzoeken e.d.) door het kabinet aan de Tweede Kamer zijn gedaan?

1.2 De Belastingherziening 2001

Een punt, dat de leden van de **CDA**-fractie zorgen baart zijn de vergaande delegatie bevoegdheden die in deze wetsvoorstellen zijn opgenomen. Weliswaar hebben de bewindslieden hun oorspronkelijke voornemen laten vallen om voor zich een recht te reserveren om gedurende een periode van twee jaar bij ministeriële resolutie van de wet af te wijken zonder de Staten-Generaal hierin vooraf te kennen. Daarvoor in de plaats hebben zij echter in circa 60 gevallen verdere uitvoering gedelegeerd aan algemene maatregelen van bestuur of ministeriële regelingen. Hoewel deze leden begrip konden hebben voor de behoefte bij de bewindslieden om bewegingsruimte te hebben voor de uitvoering van een nieuwe wet, moet het in het kader van de belastinghervorming niet zo zijn, dat daarmee ook meer principiële of inhoudelijke punten via een amvb of

ministeriële regeling worden geregeld, zonder dat de Staten-Generaal hiervan vooraf kennis heeft kunnen nemen.

De leden hier aan het woord waren dan ook van mening, dat het de voorkeur verdient meer inhoudelijke punten (voor zover te regelen in een amvb, of ministeriële regeling) op te nemen in de voorziene veegwet, zodat ook de Raad van State de gelegenheid krijgt zijn oordeel hierover te geven. In die gevallen, waarin dit niet mogelijk is, zou het de bewindslieden sieren de ontwerp uitvoeringsmaatregelen vooraf aan de Tweede en Eerste Kamer voor te leggen, zodat enige vorm van parlementaire inbreng is gewaarborgd. Dit zal de kwaliteit en de verdere uitvoering van deze wetgeving zeker ten goede komen. Deze leden zeiden in het verlengde hiervan gaarne een overzicht te ontvangen van alle artikelen die voorzien zijn van een dergelijke delegatiebepaling met een korte toelichting daarop.

De leden van de **PvdA**-fractie memoreerden dat tijdens de behandeling van de wetsvoorstellen in de Tweede Kamer veel aandacht is besteed aan de koopkracht van burgers. Gemiddeld gaat iedereen er op vooruit. Dat ook bij een gemiddelde vooruitgang er mensen – gezien hun individuele situatie – niet op vooruit zullen gaan en wellicht zelfs achteruit is mogelijk. Koopkrachtplaatjes zijn immers geen weergave van de werkelijkheid maar slechts een indicatie van wat er gebeurt met een bepaald inkomensniveau uitgaand van een standaardsituatie, waar in de werkelijkheid slechts zelden aan wordt voldaan. Individuele «keuzes» van mensen, zoals het krijgen van een kind, echtscheiding, promotie maken, arbeidsongeschikt raken, bepalen de inkomenssituatie van mensen in veel grotere mate. Toch kan in een aantal situaties de fiscale wijziging grote onvoorziene negatieve gevolgen hebben. In de verdere behandeling zeiden deze leden hierop te zullen terugkomen. Meer in het algemeen constateerden zij dat daar toch wel erg luchtig over is gedaan.

Dat daartegenover staat dat over het geheel genomen de belastingdruk meer in overeenstemming zal kunnen zijn met datgene wat de wetgever heeft vastgelegd juist door de beoogde inzichtelijkheid en het vervallen van een aantal aftrekposten is een positief punt. Daarmee kan het vervallen van een aantal aftrekposten en het relatief grofmazig systeem van vermogensrendementsheffing aanvaardbaar worden geacht. Zij het dat ook hier wel een aantal vraagtekens bij zijn te plaatsen. De leden van de PvdA-fractie waren voornemens dat in de verdere behandeling dan ook zeker te doen.

De beoordeling van de beide wetsvoorstellen is niet zonder meer eenvoudig, zo stelden de leden van de PvdA-fractie vast. Deels hangt dat samen met het ontbreken van een aantal nog aangekondigde wetsvoorstellen. Met name het ontbreken van het wetsvoorstel dat direct betrekking heeft op de ondernemers belet eigenlijk een goed beeld te krijgen van de gevolgen die de belastingherziening voor deze mensen met zich brengt. Gezien de verwijzing naar de wijziging van de Successiewet bij de vragen met betrekking tot de gevolgen van het overlijden van de ondernemer in fiscale zin (de effecten die optreden door het vervallen van de bijzondere tariefstelling) vroegen deze leden of ook de wijziging van de Successiewet nog zal moeten en kunnen plaats vinden voor 1 januari 2001.

Toch hadden de leden hier aan het woord zich kunnen voorstellen dat – als belastingheffing als beleidsinstrument kan worden gezien – ook rekening gehouden zou zijn met de veroudering van de bevolking en de behoefte aan zorg die daaruit voortspuit. Betaald werk wordt extra gestimuleerd, zorgarbeid – bijvoorbeeld mantelzorg en vrijwilligerswerk – komt er minder gunstig vanaf.

Het thans voorliggende belastingplan schept in feite een nieuw begrip voor het oude begrip «belastbaar inkomen». Een begrip dat in andere onderdelen van de wetgeving een belangrijke rol speelt omdat het kabinet

van mening was dat het belastbaar inkomen de minst slechte methode was om de draagkracht van een huishouden vast te stellen. Is het kabinet ook nu nog van oordeel dat een inkomensbegrip vanuit de fiscaliteit de beste graadmeter is voor de draagkracht van inkomensafhankelijke regelingen en voorzieningen en, zo ja, welk fiscaal inkomen wordt daarbij dan bepalend geacht. Is dat het verzamelinkomen of gaat het dan bijvoorbeeld alleen om het inkomen uit box 1.

De leden van de PvdA-fractie wezen op de wet Studiefinanciering, de wet Individuele Huursubsidie en de Ziekenfondswet voor kleine zelfstandigen. Op welk inkomensbegrip zal de toelating tot het ziekenfonds voor zelfstandigen en ouderen straks gestoeld worden? Welk inkomensbegrip zal gehanteerd worden bij de vaststelling van de premies? Welk inkomensbegrip zal bij de huursubsidie worden gehanteerd? Hoe zal daarbij worden omgegaan met het thans in die regeling vigerende vermogensbegrip?

Kan het zich voordoen dat ouders op grond van een veranderend inkomensbegrip straks juist wel of juist niet meer kunnen rekenen op studiefinanciering voor hun kinderen als er voor henzelf eigenlijk niets is veranderd, dus uitsluitend door de nieuwe begripsbepalingen?

De leden van de fractie van **GroenLinks** merkten op dat de doelstellingen van de belastingherziening in het regeerakkoord worden genoemd. Wat opvalt is dat er geen doelstelling gewijd is aan inkomensbeleid, cq. het streven naar een rechtvaardige inkomensverdeling, waarvoor het belastingbeleid een bruikbaar instrument kan zijn. Heeft het kabinet eigenlijk wel een inkomensbeleid, waarbij de zelfstandige, dynamische componenten «rechtvaardigheid» en «herverdeling» ijkpunt zijn? De wel verwoorde doelstelling «een evenwichtige en rechtvaardige belastingdruk» is te mager als basis voor een antwoord op de hiervoor gestelde vraag. Wat is een rechtvaardige belastingdruk volgens de bewindslieden? Is dit gekoppeld aan de te betalen belasting of aan het inkomen dat na belastingaftrek overblijft? En wanneer is belastingdruk evenwichtig? Een andere doelstelling die in het regeerakkoord wordt genoemd is het bevorderen van de werkgelegenheid en de economische structuur. De minister van Financiën laat ook niet na te benadrukken dat hij meer waarde hecht aan economische dan fiscale effecten van het belastingplan. Blijkt echter niet juist uit de reële maatschappelijke ontwikkelingen van de laatste jaren (daling werkloosheid, stijging werkgelegenheid, forse economische groei), die dus plaats vinden onder het vigerende belastingstelsel, dat de wijze waarop het belastingsysteem in elkaar zit er blijkbaar – in dit opzicht – niet zo veel toe doet? Dat er gans andere oorzaken en actoren zijn die de door het kabinet gewenste economische ontwikkelingen beïnvloeden? Met andere woorden: is de genoemde doelstelling uit het regeerakkoord niet eerder ideologisch getint, cq. bezijden de maatschappelijke en economische werkelijkheid?

Deze leden vroegen wat de reactie van het kabinet is op het rekensommetje dat prof. J.F.M. Gielde in de Staatscourant van 1 maart 2000 maakt. Daaruit valt af te leiden dat volgens hem onder het huidige belastingregime f 302 miljard aan inkomens wordt belast en volgens het nieuwe f 280 miljard, overigens tegen een lager tarief, waardoor het argument dat een vermindering van aftrekposten, dus een hoger belastbaar inkomen, kan leiden tot een lager belastingtarief ontkracht lijkt te worden?

De verschillende bewoordingen waarmee het belastingplan is omschreven, spoorde de leden van de fractie van GroenLinks aan meteen maar met de deur in huis te vallen. Hoe ver moet de draagwijdte van de thans voorliggende wetsvoorstellen worden ingeschat? Wat is de houdbaarheidsdatum van de deze belastingherziening? Hoeveel bytes heeft de staatssecretaris in zijn laptop inmiddels al weer aan een volgend plan besteed, dat de werktitel «Jaws II» schijnt te hebben? Hoe duurzaam zijn de in het regeerakkoord verwoorde doelstellingen m.b.t. de thans

voorliggende vernieuwing van het belastingstelsel?

Hoe beoordeelt het kabinet de in politieke kringen opduikende opvatting dat de thans voorliggende belastingvoorstellen een tussenstation zijn op weg naar een veel drastischere herziening, waarin de aftrekbaarheid van allerhande posten (incl. de hypotheekrente) niet meer mogelijk is, in ruil voor een (nog verdere) verlaging van belastingtarieven?

Wat is de reactie van het kabinet op de in vakkringen geuite kritiek, ook na de behandeling in de Tweede Kamer, dat het belastingplan te weinig rekening houdt met de snelle ontwikkelingen in de digitale economie: de levering van diensten en goederen via internet, waardoor belasting wordt ontweken?

Wat is de opvatting over de wijzigingen die door de Tweede Kamer zijn aangebracht (o.a. op het gebied van de kinderkorting, al dan niet aanvullend of gecombineerd) in het licht van de door het kabinet zo gewenste robuustheid van het nieuwe belastingstelsel? Is de robuustheid niet al fors aan het eroderen?

De leden van de fractie van **D66** wezen erop dat elders reeds is opgemerkt dat de pretenties van de stelselherziening in de loop van de tijd zijn bijgesteld. Werd bij de verkenning nog gesproken over het stelsel voor de 21^e eeuw, nu worden de voorstellen met een wellicht al te bescheiden naam aangeduid. Oorzaak voor die gewijzigde opvatting over de geldigheidsduur van de herziening is zeker ook gelegen in uitspraken van de bewindspersonen over nu reeds aanwezige schetsen inzake verderstreckende herziening. Ook de leden hier aan het woord wensten deze herziening te beschouwen als een eerste stap op weg naar verdere vereenvoudiging en praktische rechtvaardigheidsaspecten van belastingheffing. Bij voorgaande gelegenheid al hadden deze leden zich gearmeerd getoond van een flattax met één tarief voor alle inkomsten. De huidige voorstellen zeiden zij te beschouwen als een stap op de weg naar realisatie van een dergelijk systeem. Zij waren echter benieuwd naar de gedachten van de bewindslieden over de nabije en wat verder liggende toekomst. Is al iets te zeggen over de inhoud van de door de bewindslieden aangekondigde veranderingen zowel op korte als op wat langere termijn? Kennen de bewindslieden het artikel van prof. mr. J.F.M. Giele in de Staatscourant van 1 maart 2000 «Belastingplan kan het beste de ijskast in»? In het licht van de voorgaande vraag stelden deze leden er prijs op een reactie op dit artikel te ontvangen.

De leden van de fracties van **RPF/GPV en SGP** constateerden dat het CBS voor 2001 een inflatie van 3,25 procent verwacht. Is de voorgestelde btw-verhoging daarbij inbegrepen?

Is het wel juist de hoogte van de ww-premie te gebruiken voor het voeren van inkomenspolitiek? Het Algemeen Werkloosheidsfonds ontvangt ook na de premieverlaging nog 2 miljard gulden te veel. Waarom wordt deze premie niet verder verlaagd? Is het de bedoeling de omvang van dit fonds met 2 miljard gulden per jaar te doen stijgen?

Na de behandeling in de Tweede Kamer hebben de bewindslieden alweer ingrijpende verdergaande herzieningen aangekondigd. Waarom zijn deze niet meteen in deze belastingherziening verwerkt? Is het wel wenselijk dat belastingdienst en belastingbetalers tweemaal achtereenvolgend met een grootste stelselverandering worden geconfronteerd? Had het dan niet de voorkeur verdiend deze herziening nog korte tijd uit te stellen?

Welke voorstellen tot inhoudelijke wijziging van de voorliggende wetteksten zijn nog te verwachten voor de inwerkingtreding? Worden nog aanpassing van de voorgestelde tarieven overwogen in het kader van de begroting-2001?

1.3 Hoofdlijnen van de Wet Inkomstenbelasting 2001

De leden van de **CDA**-fractie maakten een opmerking over de verliesverrekening in het kader van het boxensysteem. Meer specifiek merkten zij op dat ingevolge artikel 4.11.2 het verlies uit aanmerkelijk belang wordt verrekend met de winst uit het aanmerkelijk belang van de drie voorafgaande jaren en alle volgende kalenderjaren. Deze leden achten het een onbevredigende uitkomst, dat aanmerkelijk belangverliezen niet kunnen worden verrekend met de inkomstenbelasting uit box 1 via een taxcreditsysteem. De bewindslieden merkten op tijdens de Tweede Kamerbehandeling dat dit in strijd zou zijn met het analytisch karakter van het systeem. De vraag is of hier geen sprake is van een schijnargument. Ten eerste omdat de bewindslieden het nieuwe systeem zelf kwalificeren als «een synthetisch stelstel met een aantal analytische elementen» TK 1999–2000, 26 727, nr. 7 en ten tweede omdat verliesverrekening via een tax credit volledig los staat van een analytisch systeem, dat immers alleen bestaat uit een aparte grondslag en een apart tarief. Tax credit vindt plaats op een hoger niveau, n.l. de belastingschuld. Bovendien hebben de bewindslieden te elfder ure zelf ook een deel van de grondslag van box 2 naar box 1 verhuisd (meesleep- en meetrekgeregeling), kennelijk zonder zich te storen aan de «strikte» scheiding tussen de boxen. Gezien het feit, dat het ontbreken van een dergelijke verliescompensatiemogelijkheid met name het midden- en kleinbedrijf treft (stakende ondernemer, die zijn BV met verlies verkoopt), meenden deze leden, dat een aanpassing op zijn plaats zou zijn.

De leden van de **VVD**-fractie meenden dat het geen verbazing zal wekken dat de verlaging van de tarieven voor alle groepen burgers met instemming wordt begroet. Bij deze leden bestond grote waardering voor de invoering van het forfaitaire vermogensrendement, dat hier en daar in de literatuur terecht wel een «gouden vondst» is genoemd, en voor de daarmee samenhangende afschaffing van de vermogensbelasting. De vermogensrendementsheffing is door de eenvoud, helderheid, rechtvaardigheid en vooral ook door de fiscale neutraliteit zeer aantrekkelijk. Een afschaffing van het oude systeem is inderdaad dringend nodig en een beter idee dan thans wordt voorgesteld is niet voorhanden. Een belasting op gerealiseerde vermogenswinsten is afgezien nog van andere grote bezwaren zoals het ontbreken van draagvlak in het internettijdperk niet op voor de burgers aanvaardbare wijze te controleren en een belasting die niet gecontroleerd kan worden is per definitie niet mogelijk. De leden van de VVD-fractie zeiden er niet van overtuigd te zijn dat een zo strikte scheiding tussen de verschillende boxen nodig is, dat dit een onderlinge verliescompensatie moet uitsluiten. Als er in box 2 definitief een groot verlies geleden is dat in die box nooit meer gecompenseerd zal kunnen worden, lijkt de redelijkheid te gebieden om daarmee, bijv. in box 1, op enigerlei wijze rekening te houden. Het in aanmerking nemen van negatieve getallen is niet in strijd met de logica.

De leden van de **PvdA**-fractie vroegen waar het de invoering van de ecu betreft of ook die invoering – in verband met de afronding – niet gepaard zou moeten gaan met enige lastenverlichting voor de burger door de afronding van de te betalen belasting – in gunstige zin – aan de burger te laten toevallen.

De leden van de fractie van **GroenLinks** vroegen welke onderdelen nu al op de lijst staan om in de nog in te dienen zogenaamde veegwet opgenomen te worden.

De leden van de fracties van **RPF/GPV en SGP** vroegen of er al aanwijzingen zijn dat andere landen het idee van een vermogensrendementsheffing willen overnemen.

Naar aanleiding van de behandeling van de belastingherziening in de Tweede Kamer is bij de leden van de **SP**-fractie twijfel gerezen over de gevolgen van de voorgenomen afschaffing van de vermogensbelasting per 1 januari 2001. Dat brengt deze leden tot de volgende vragen: Is het juist dat de afschaffing van de vermogensbelasting per 1 januari 2001 en de invoering van de vermogensrendementsheffing per gelijke datum ertoe leiden dat belastingplichtigen in het jaar 2001 alleen inkomstenbelasting betalen over het jaar 2000, daarnaast geen vermogensbelasting betalen over het jaar 2001 en eerst in 2002 de nieuwe vermogensrendementsheffing gaan betalen over het jaar 2001? Is het juist dat daardoor éénmalig aan deze belastingplichtigen een voordeel toevalt van circa 1,3 miljard gulden en daardoor tegelijk een nadeel van 1,3 miljard gulden voor de staat ontstaat, nu de heffing over het vermogen in de nieuwe regeling één jaar later plaatsvindt dan onder de oude regeling gebruikelijk was?

Zijn de bewindslieden met de leden hier aan het woord van oordeel dat dit voordeel voor de betreffende belastingplichtigen en dit nadeel voor de staat niet bedoeld is en onwenselijk is? Zo neen, waarom niet? Zo ja, zijn de bewindslieden bereid om dit éénmalige nadeel voor de staat te corrigeren door bijv. de huidige vermogensbelasting niet per 1 januari 2001 maar per 1 januari 2002 af te schaffen, dan wel op een ander wijze dit nadeel voor de staat ongedaan te maken?

2. ACHTERGROND

De leden van de **CDA**-fractie constateerden dat de introductie van een vermogensrendementsheffing niet parallel loopt met, zo niet haaks staat op, de heffingssystematiek in de Europese lidstaten en dat dit gepaard gaat met een tendens naar verdere fiscale afpaling van het Nederlandse territoir. Voor wetsvoorstellen die juist beogen aansluiting te vinden op de ontwikkelingen binnen Europa, is dit bedenkelijk. Zij wilden dan ook gaarne van de bewindslieden nader vernemen welke beleidsvoornemens zij hebben om belastinggrondslagerosie in Europees verband te voorkomen.

De bewindslieden hebben in de Verkenning benadrukt dat de internationale ontwikkelingen nopen tot een fundamentele herziening van het belastingstelsel. Als een van de speerpunten van de belastingherziening is daarom gesteld, «dat daarmee optimaal op de Europese ontwikkelingen kan worden ingespeeld». Met de introductie van de vermogensrendementsheffing, als enige land in Europa, loopt Nederland op z'n best op de Europese ontwikkelingen vooruit (als die ooit mogen volgen). Van een betere aansluiting op de belastingstelsels in de andere lidstaten kan in ieder geval niet gesproken worden. Ook past dit systeem evenmin in de uit het bedrijfsleven voortkomende wens om te streven naar verdere harmonisatie op het gebied van de inkomsten en vennootschapsbelasting. Op z'n best kan worden gezegd, dat lancering van de rendementsheffing onzekerheid creëert, hetgeen – zoals de praktijk telkens indiceert – nimmer een actieve bijdrage levert aan de verbetering van het investeringsklimaat. Deze leden zouden graag daarom nog eens willen vernemen hoe de bewindslieden dit zien mede in het licht van de beleidsvoornemens van de onlangs aangetreden Europese Commissie.

In de Staatscourant van 18 februari 2000 wordt in een vraaggesprek aan T. van der Woude (naar aanleiding van zijn proefschrift «Belastingen begrensd») de opmerking gemaakt, dat er een kardinale fout zou zitten in

de nieuwe wetgeving, welke te maken heeft met de inkomst uit aandelen, dus in box 2 en 3 van het nieuwe stelsel. Kunnen de bewindslieden aangeven op welke kardinale fout wordt gedoeld? Van der Woude stelt vervolgens, dat box 3 wel eens in strijd zou kunnen zijn met het «loyaliteitsartikel» in het EG-verdrag. Ook op dit punt vernamen deze leden gaarne de visie van de bewindslieden.

De leden hier aan het woord zeiden te onderkennen, dat tengevolge van de toepassing van het EG-verdrag en de EG-richtlijnen grondslagerosie kan optreden. Zij zouden het daarom op prijs stellen, indien de bewindslieden nog eens een overzicht willen maken van de bestaande beleidsvoornemens om grondslagerosie te voorkomen. Voorts zouden zij gaarne vernemen welke artikelen uit de thans voorliggende wetsvoorstellen zijn ingevoerd met het oog op voorkoming c.q. vermindering van grondslagerosie in het kader van de Europese regelgeving.

Zijn er thans procedures aanhangig, waarin een beroep wordt gedaan door belastingplichtigen op strijdigheid met EG recht c.q. richtlijnen van Nederlandse (maat)regelen die grondslagerosie beogen te voorkomen?

De leden van de fractie van **GroenLinks** constateerden dat het kabinet een voorstander is van verschuiving van directe naar indirecte belastingen. Hoe beoordeelt het kabinet de effecten hiervan in het licht van de doelstelling «rechtvaardige belastingdruk» aangezien indirecte belastingen (BTW) op ieder inkomen, ongeacht de hoogte, gelijk drukt, terwijl de loonbelasting – gelukkig nog steeds – een progressief tarief kent? Is het juist dat de verschuiving van directe (loon)belasting naar indirecte (BTW) belasting het risico in zich mee draagt dat opbrengsten niet onderling uitwisselbaar zijn omdat de BTW aanmerkelijk fraudegevoeliger is?

Hoe beoordeelt het kabinet mede in dit kader de razendsnelle ontwikkelingen op het gebied van teleshopping, waarbij via internet makkelijk goederen van buiten de EU, vrij van BTW-tarief, aangeschaft kunnen worden? Wanneer is een EU-aanpak effectief?

3. VORMGEVING

De leden van de **CDA**-fractie merkten op dat de Wet uit 1964 een aantal bijzondere tarieven kent, onder meer een 20% tarief in geval van overlijden. Het wetsvoorstel kent evenals de wet IB 1964 een doorschuif-faciliteit op grond waarvan niet hoeft te worden afgerekend over stille reserves indien het bedrijf wordt voortgezet en de op de overlijdensdatum ontstane boekwaarde bij de winstberekening tot uitgangspunt wordt genomen. In de praktijk ziet men echter steeds meer dat de onderneming niet door de erfgenamen wordt voortgezet, terwijl dit in het vrije beroep zelfs ondenkbaar is. In deze situatie ontstaat dus een cumulatie van inkomstenbelasting en successierecht. Indien in deze situaties na overlijden de overdracht plaats vindt aan derden zou een bijzonder tarief, zoals in de huidige wet inkomstenbelasting, op zijn plaats zijn zodat cumulatie van successierecht en inkomstenbelasting wordt voorkomen. Zijn de bewindslieden bereid het handhaven van het bijzondere tarief (20%) met name voor dit soort situaties in overweging te nemen in het kader van het Ondernemerspakket?

De afschaffing van de bijzondere tarieven baart de leden van de **VVD**-fractie eveneens zorgen. Er zijn bijzondere ontvangsten en winsten die een zwak inkomens karakter hebben. Daartoe lijken ook te behoren de stille reserves van een onderneming, omdat deze stille reserves niet alleen zijn ontstaan door afschrijving, maar ook door waardestijging die verband houdt met de inflatie. Belastingheffing tegen het hoge tarief is daarom niet zonder meer redelijk.

Nu buiten de winstsfeer de waardeinstijging onbelast is, is er alles voor te zeggen om binnen de winstsfeer op zijn minst een bijzonder tarief toe te passen. Met name is ook de afschaffing van het overlijdenstarief van 20 procent zeer ingrijpend. Er zijn ondernemingen die reeds lang bestaan en daardoor zeer lage balanswaarderingen hebben. Men kan soms zeggen dat hun kapitaal vrijwel geheel bestaat uit stille reserves. Als dan bij overlijden het hoge tarief moet worden betaald en er ook nog successierechten moeten worden voldaan, liggen de problemen voor de hand. Deze situatie zal de bedrijfsopvolging ernstig kunnen bezwaren.

De leden van de **PvdA**-fractie merkten eveneens op dat als de principiële keuze zou zijn dergelijke uitkeringen – vanwege het feit dat de verzekering tot stand komt in een werkgeverswerknemersrelatie – in box 1 te handhaven, dan zou een bijzonder tarief, zoals thans gebruikelijk toch zeer in de rede liggen.

Voor de premies volksverzekering wordt gekozen deze uitsluitend te heffen over het inkomen in box 1. Deze leden zeiden te begrijpen dat hiermee een keuze is gemaakt voor eenvoud. Zou het echter niet meer in de rede hebben gelegen – dit ook in navolging van het rapport van de WRR – de premieheffing verder te fiscaliseren. Zij herinnerden zich dat eenzelfde discussie al gevoerd is bij de belastingherziening in het kader van de zgn «Oort-wetgeving» en dat toen de fiscalisering van de AOW-premie (destijds fictief op 0 gezet voor mensen boven de 65 jaar) om principiële redenen door de Tweede Kamer is geschrapt.

Zijn de overwegingen van het kabinet om de AOW premie als premie te willen handhaven principieel van aard of is het een pragmatische benadering geweest?

De leden van de PvdA-fractie hadden vrij principiële bezwaren tegen het buiten de premieheffing houden van burgers met uitsluitend een inkomen uit box 2 en/of box 3. Voor de volksverzekeringen is gekozen voor het ingezetenschap. Wie niet als ingezetene kan worden aangemerkt of schuldig nalatig is aan de premieplicht te voldoen zal dan ook in bijvoorbeeld de AOW een korting krijgen per niet betaald premiejaar op de uitkering. Het lijkt onterecht dat zij die wel over een inkomen beschikken, ook, of liever juist, als het geen arbeidsinkomen is, van premieheffing zouden worden vrijgesteld. Als burgerschap de rechtsgrond is voor de uitkering dan vereist hetzelfde burgerschap ook premieplicht. Ongeveer 1.2 miljoen mensen die thans niet als belastingplichtigen/gerechtigden worden aangemerkt zullen straks direct met de fiscus te maken krijgen. Dat op zichzelf al is een grote operatie voor de belastingdienst en voor de burger die een voorlopige teruggave zal moeten aanvragen om de heffingskortingen direct uitbetaald te krijgen. Daaronder zullen zich een relatief groot aantal bijstandsccliënten bevinden. Zullen bestaande bijstandsccliënten recht hebben op de voor iedereen geldende heffingskortingen.

Er vanuit gaand dat deze «fiscale inkomsten» als inkomen met de bijstandsuitkering zullen moeten worden verrekend, betekent dit dat ook de bijstandstoekenningssystematiek behoorlijk zal moeten veranderen. Is overwogen de algemene bijstand wat uitbetaling betreft geheel te doen vervangen door een negatieve belastingaanslag met directe maandelijkse uitbetaling?

Ervan uitgaand dat de netto-nettokoppeling zal betekenen dat de bijstandsuitkeringen zullen worden afgeleid van het inkomen dat een werkende kostwinner verdient minus de arbeidskostenaf trek – graag hiervan een bevestiging – zullen bijstandsccliënten dus zelf recht hebben op de voor iedereen geldende heffingskortingen.

De systematiek zoals deze lijkt te worden betekent een andere wijze van berekening en belastingheffing van de bijstandswet. Dat kost tijd en nieuwe softwareprogramma's. Ook zal de controle op de bijstand toenemen omdat in geval van combinatie betaald werk en uitkering toch

ook weer rekening moet worden gehouden dat de diverse heffingskortingen niet dubbel moeten kunnen worden genoten. Afrekening achteraf (terugvordering) zal zeker op lage inkomensniveaus tot ongekende problemen kunnen leiden. Op welke wijze wordt aan deze problematiek gewerkt?

Welk draaiboek is uitgewerkt? Op welke wijze zullen de gemeenten ondersteund worden? Wie draagt eigenlijk de kosten van deze immense operatie?

De mogelijkheid voor partners om niet van rechtswege gedwongen maar individueel te kunnen kiezen bij wie een aantal kosten in mindering worden gebracht is ook complicerend daar waar het individuele belastbare inkomen van een burger weer van belang kan zijn voor de toekenning van bepaalde aftrekposten in de sfeer van persoonlijke verplichtingen. De voorlichting daarover zal zeker bij de overgang naar het nieuwe stelsel veel aandacht vergen. Het is op zijn zachtst gezegd uitermate gecompliceerd.

De leden van de fractie van **GroenLinks** memoreerden dat, naar aanleiding van het in de Tweede Kamer ingediende amendement om uitkeringen aan werknemers wegens overlijden of invaliditeit te laten vallen onder het bijzondere tarief van 20%, het kabinet heeft toegezegd dit punt mee te nemen in het nog vast te stellen ondernemerspakket. Hoe past dit werknemerspunt in een ondernemerspakket? En afgezien van de techniek: komt het kabinet materieel tegemoet aan het gestelde in het amendement, n.l. handhaving van het bijzondere tarief?

Ook de leden van de fractie van **D66** merkten op dat tot nu toe uitkeringen aan werknemers bij invaliditeit en overlijden belast waren tegen een bijzonder tarief van 20%. In het nieuwe stelsel worden deze uitkeringen belast volgens het geldende tarief van box 1. De aan het woord zijnde leden kwam dit zeer onwenselijk voor. Er is weliswaar begrip voor het streven bijzondere tarieven af te schaffen vanwege de discussie die de toepassing ervan telkens weer geeft, maar in dit specifieke geval kan er van misbruik geen sprake zijn. Het kwam de aan het woord zijnde leden trouwens ook voor, dat de uitwerking van de wet op dit punt toch niet de bedoeling van de bewindslieden kan zijn. Op welke wijze zal dit worden hersteld? De leden hier aan het woord verwezen voor ongewenste gevolgen inzake dit onderwerp naar de brief van de Federatie van Belastingadviseurs van 6 maart 2000.

Het systeem van gecombineerde belasting-en premieheffing is reeds uitvoerig aan de orde geweest tijdens de behandeling in de Tweede Kamer. Niettemin hadden deze leden behoefte aan een uitvoerige reactie op de brief van mr. A.M. van Dusseldorp. Het leek deze leden niet de bedoeling te zijn, dat zij die alleen inkomen hebben dat valt onder box 2 of 3 geen bijdrage leveren aan de premies volksverzekering terwijl ze van die verzekering wel het profijt hebben. Wordt dit hersteld? Nu er zich wellicht een meerderheid aftekent om een bepaalde vorm van basisverzekering voor de gezondheidszorg te introduceren, is dit actueel. In het algemeen zeiden deze leden er prijs op te stellen om een beschouwing te ontvangen hoe de onmiskenbare sluipende fiscalisering van premies en later wellicht ook AOW-premie zoals genoemd in de brief van Van Dusseldorp door de bewindslieden wordt gepercipieerd.

De leden van de fracties van **RPF/GPV en SGP** vroegen hoe de bewindslieden uitvoering denken te geven aan hun toezegging naar aanleiding van het amendement-Reitsma/Van der Vlies inzake de heffing op ongevallenuitkeringen. Zijn zij alsnog bereid een bijzonder tarief in de wet op te nemen, voor het geval een onderneming bij overlijden van de ondernemer niet wordt voortgezet door de erfgenamen? Waarom worden in de boxen 2 en 3 geen premies volksverzekering

geheven van diegenen die op grond van hun inkomen in box 1 niet aan de maximale premie toekomen?

Is te schatten hoeveel belastingplichtigen wel in box 2 en/of box 3 vallen en niet in box 1? Is het redelijk dat zij in het geheel geen premies volksverzekeringen betalen? Zou een verandering op dit punt kunnen bijdragen tot verlaging van de laagste tarieven in box 1?

Wat is het commentaar van de bewindslieden op de kritiek van de Nederlandse Federatie van Belastingadviseurs (brief aan de vaste commissie voor Financiën van de Eerste Kamer d.d. 6 maart 2000), dat de bepaling van de groep gelieerde personen waarop de meetregelgeving (artikel 3.4.1.2) van toepassing is, een ongelijke behandeling behelst van het huwelijk ten opzichte van andere samenlevingsvormen?

De hier aan het woord zijnde leden constateerden dat de lijn van individualisering van de belastingheffing in deze voorstellen wordt voortgezet. Sluit dit wel aan bij de realiteit dat in verreweg de meeste huishoudens met twee inkomens het gezamenlijke inkomen de draagkracht van het huishouden bepaalt? Verdient een stelsel dat neutraal is ten aanzien van het aantal inkomens en hun onderlinge verhouding, zoals het splitsingsstelsel, dan niet de voorkeur? Waarom wordt aan huishoudens niet de mogelijkheid geboden voor dit stelsel te opteren, zoals ze ook mogen kiezen aan wie van hen gemeenschappelijke andere inkomsten worden toegerekend?

4. INKOMEN UIT WERK EN WONING

4.1 Ondernemerschap en economische dynamiek

4.1.1 Algemeen

De leden van de **CDA**-fractie wilden een vraag stellen over de landbouwvrijstelling. Stel voormalige boer verhuurt (verpacht) land aan zoon (boer) c.q. landbouw B.V. Grond hoort dan tot box 1 vermogen. Is de landbouwvrijstelling van toepassing bij verkoop?

Artikel 3.2.1.1a, eerste lid letter b (jo. het derde lid) bestempelt de commanditaire vennoot en (o.a.) de genietter van een winstafhankelijke lening tot genietters van winst in box 1. Wat betreft de commandite bepaalt het tweede lid uitdrukkelijk dat ook sprake is van winst indien de commandite niet deelt in de stille reserves. Deze leden vragen zich af wat dit betekent indien de commandite of de hier bedoelde crediteur in het buitenland woont. Deze leden vroegen in dit verband het volgende:

- (a) indien deze personen op de voet van artikel 3.2.1.1a als genietters van winst worden aangemerkt, betekent dit dan dat buitenlandse belastingplicht; uitsluitend kan worden gegrond op artikel 7.2.1.1?
- (b) zo ja, zal dan zondermeer een vaste inrichting aanwezig worden geacht, indien sprake is van een commanditair belang in een Nederlandse onderneming c.q. een winstdelende lening die moet worden toegerekend aan een Nederlandse onderneming?
- (c) is het bij beantwoording van vraag (b) nog van belang of de commandite of de crediteur gerechtigd is tot de stille reserves van die Nederlandse onderneming?

Wat betreft in het buitenland gevestigde lichamen die een commanditair belang hebben in een onderneming waarvan de leiding in Nederland is gevestigd, of die een winstdelende lening verstrekt hebben ten laste van een Nederlands belastingplichtig lichaam, zouden deze leden graag vernemen of buitenlandse belastingplicht uitsluitend wordt gebaseerd op artikel 17a letter a onder 2.b.Vpb. Is de veronderstelling van deze leden juist dat al dan niet gerechtigdheid tot de stille reserves geen invloed heeft op de beantwoording van deze vraag?

Graag zouden deze leden ook uiteengezet zien welke verdragsartikelen (NSV) moeten worden toegepast in de situaties zoals omschreven de hierboven gestelde vragen.

De leden van de **PvdA**-fractie merkten op dat waar nog heel wat regelgeving met betrekking tot het ondernemerschap zal komen de beoordeling van dit onderdeel niet eenvoudig is. De stakingsfaciliteit alsmede de faciliteiten bij overlijden van de ondernemer zullen hierbij aan de orde komen zoals ook de doorschuifregeling en de steun aan startende ondernemers. Deze leden beperkten dus de bespreking van dit onderdeel van de IS tot datgene wat nu wel helder wordt geacht te zijn geregeld. Ook bij de voorliggende tekst hadden deze leden een aantal kanttekeningen en opmerkingen.

Het was deze leden opgevallen dat de discussie over de belastingheffing over de ongevallenverzekering vanwege de werkgever wel uitgebreid is gevoerd (zie het amendement 26 727 nr. 40) maar dat de uitwerking is doorgeschoven naar het ondernemerspakket waar de discussie over het vervallen van het bijzonder tarief immers ook aan de orde is. Zij zeiden te vrezen dat bij het ondernemerspakket dit onderdeel in de vergeethoek zou kunnen terechtkomen.

4.1.2 Aanpassing van het ondernemersbegrip

De leden van de **CDA**-fractie constateerden dat in de bestaande regeling van man/vrouw firma belangrijke wijzigingen zijn aangebracht die van invloed zijn op de aanspraken op zelfstandigenaftrek en oudedagsreserve. Het betreft hier met name zowel de aanpak van ondermaatschappen als wel de situaties waarin door de vrouwelijke partner werkzaamheden worden verricht die ondergeschikt zijn aan die van de «hoofd-ondernemer» maar tevens te beperkt om daarmee het urencriterium te halen.

Deze leden hadden de regeling zo begrepen dat het urencriterium uitsluitend nog van toepassing is op het niveau van de «hoofd-ondernemer». In de gebruikelijke man/vrouw firma zou dit betekenen dat de echtgenote geen aanspraak kan maken op de zelfstandigenaftrek en oudedagsreserve ook als ze haar «volle» arbeidskracht aan de onderneming verleent. Is deze tweedeling in het urencriterium nodig en gerechtvaardigd? Is deze niet in strijd met het gelijkheidsbeginsel.

In algemene zin wezen de leden van de **PvdA**-fractie er op dat het voor hen die thans als ondernemer worden gedefinieerd van groot belang kan zijn dat straks ook te blijven wanneer de werkelijkheid vanuit de ondernemer gezien niet is veranderd. Immers vanuit andere wetgeving –bijvoorbeeld de wet kleine zelfstandigen in het ziekenfonds – zouden zij er toch op moeten kunnen vertrouwen niet nu – als gevolg van een andere definitie van het ondernemerschap – weer uit het ziekenfonds te moeten gaan waar zij er net op 1-1-2000 zo nodig in werden opgenomen. De leden hier aan het woord hadden problemen met de wijze waarop de ondernemer wordt gedefinieerd. Het moet kennelijk gaan om iemand of personen voor wiens of wier rekening de onderneming wordt gedreven en die rechtstreeks wordt(en) verbonden met verbintenissen uit de onderneming en die voldoet(n) aan het urencriterium van 1225 uur. Kijkend naar de wettekst blijken er dan echte en pseudo ondernemers te zijn. Bij de «pseudo ondernemers» zou het dan, gezien de voorbeelden, ook gaan om vrouwen (en dochters) die meer uit liefde dan voor het gewin enige werkzaamheden verrichten ten behoeve van de ondernemer. Genegenheidsondernemers dus. Het lijkt alsof hiermee enigszins denigrerend wordt geoordeeld over de man-vrouwfirma. Dat kan toch niet de bedoeling zijn. Het lijkt wel alsof de werkzaamheden alleen mee

kunnen tellen voor het uren criterium wanneer gezinsleden arbeid verrichten op ongeveer hetzelfde niveau als de «hoofdondernemer». Het kwam de leden van de PvdA-fractie vreemd voor dat als man en vrouw of vader en dochter beiden hun tijd aan de onderneming besteden en de onderneming voor beider rekening en risico wordt gedreven het niet voor beide partners tot ondernemerschap zou kunnen leiden. Als beide partners aansprakelijk zijn voor het reilen en zeilen van de onderneming en beide partners zeggenschap hebben in belangrijke beslissingen dan is een familierelatie of een subjectief begrip als «gebruikelijkheid» toch geen goed criterium.

Hoewel uit de memorie van toelichting zou kunnen worden afgeleid dat in geval van een samenwerkingsverband met een pseudo-ondernemer of genegenheidsondernemer de uren van de hoofdondernemer wel worden geteld constateerden deze leden dat er niet staat wat er staat. De wettekst stelt immers dat voor de gedurende het kalenderjaar besteedde uren (eerste lid aanhef) niet in aanmerking worden genomen de werkzaamheden ten behoeve van een onderneming die deel uit maakt van een samenwerkingsverband met genegenheidswerknemers of pseudo-ondernemers (tweede lid onder a en b). Dat leek deze leden in ieder geval niet de bedoeling kunnen zijn.

De leden van de fractie van **D66** zeiden begrepen te hebben, dat de commanditaire vennoot nu valt onder box 1. Onduidelijk voor deze leden is echter welke faciliteiten er nu precies zijn voor commanditaire vennoten in schepen en films. Blijven die gedachte faciliteiten alleen bereikbaar voor commanditaire vennoten in dit type bedrijfsactiviteiten? Zijn er op dit terrein nog wijzigingen te verwachten in de zogenoemde veegwet? Als een quasi-ondernemer, bijv. een winkelier zijn bedrijf staakt en de onroerende zaak gaat verhuren, in welke box valt dan de huur? Als quasi-ondernemer is hij btw-plichtig, en wordt dus ook btw verzekerd bij de huur.

4.1.3 Fiscale begeleiding fusie en splitsing

De leden van de **CDA**-fractie waren van mening dat een ander belangrijk punt is het recht op doorschuiffaciliteit bij aandelenfusie, juridische fusie en juridisch splitsing. Dat geldt natuurlijk niet alleen in de winstfeer maar ook voor het aanmerkelijk belang en de vennootschapsbelasting (VPB). Het onderwerp is dan ook van groot belang.

De wetsartikelen 3.2.2.45 en volgende die daarover gaan lijken volledig in strijd met het arrest Leur-Bloem. Bij dat arrest van het Europese Hof van Justitie is de zogenoemde materiële ondernemings/fusie-eis voor doorschuiffaciliteiten, verworpen. Tevens is daar beslist, dat doorschuiven mag tenzij belastingfraude en belastingontwijking hoofddoel of een der hoofddoelen van de rechtshandelingen waren. De bewijslast van dat laatste, in uitzonderingsgevallen dus, ligt geheel bij de fiscus.

In dit artikel valt nu te lezen, dat de faciliteit ook wordt onthouden bij belastinguitstel. De bewindslieden stellen, dat de begrippen belastingfraude en belastingontwijking nog uitleg behoeven omdat het Europese Hof dat niet heeft uitgewerkt, en dat daar naar opvatting van Nederland daar dus ook belastinguitstel toe gerekend kan worden. Dat leek deze leden niet het geval. In het arrest van 1 december 1999 (VakstudieNieuws 1999 blz. 5047) heeft de Hoge Raad het belastinguitstel met zoveel woorden aangemerkt als valide, en zeker geen drempel geacht tegen doorschuiffaciliteiten.

De verworpen materiële fusie-eis wordt toch weer ingevoerd, omdat, zo wordt gezegd, ontwijking en belastinguitstel (behoudens tegenbewijs) wordt verondersteld, «indien de fusie niet plaatsvindt op grond van zakelijke overwegingen zoals herstructurering of rationalisering van de actieve werkzaamheden van de bij de fusie betrokken rechtspersonen».

Dit is in strijd met Leur-Bloem. Vervolgens wordt de bewijslast – eveneens in strijd met Leur-Bloem – zonder meer op de belastingplichtige gelegd! In het arrest Leur-Bloem wordt wel een opening gegeven aan de staten om inzake de bewijslast enigerlei structuur te geven, maar zeker niet om zo onverkort de belastingplichtige het (tegen)bewijs op te leggen. Deze leden vonden de voorgestelde regeling een geval van overkill, dat in strijd is met Leur-Bloem, waartegen het belastingplichtigen slechts rest op eigen kosten te procederen (de tegemoetkoming in de proceskosten is zeer beperkt). Ernstiger is dat er jaren onzekerheid zal zijn zolang het Europese Hof over die problematiek niet heeft beslist. Gezien het grote belang van soepele doorschuif Faciliteiten voor het Nederlandse bedrijfsleden vernamen deze leden gaarne hoe de bewindslieden deze regelgeving – in strijd met de jurisprudentie van het Europese Hof – rechtvaardigen.

4.2 Inkomsten uit arbeid

4.2.1 Arbeidskosten

De leden van de **VVD**-fractie hadden enige zorg over de fiscale situatie van musici en anderen die hoge beroepskosten hebben die zij niet in aftrek kunnen brengen. Kan gedacht worden aan een regeling waarbij noodzakelijke kosten die een bepaald bedrag te boven gaan in zoverre wel in aanmerking worden genomen?

De leden van de **PvdA**-fractie meenden dat de relevante wijziging voor werknemers natuurlijk het invoeren van de arbeidskorting is en het doen vervallen van een groot aantal aftrekposten. Waar ook nu een groot aantal werknemers geen aftrekposten opvoeren en kennelijk aan het arbeidskostenforfait voldoende hadden valt niet te vrezen dat deze wijziging veel negatieve effecten teweeg zal brengen voor het merendeel van de werknemers. Temeer niet waar onbelaste onkostenvergoedingen meer dan voorheen kunnen worden verstrekt. Gezien de huidige arbeidsmarkt zal die weg dan ook wel worden bewandeld. Echter, er is een uitzondering, namelijk daar waar het gaat om kosten die door de werkgever niet als «in zijn belang» zullen worden ervaren die voor de werknemer juist van groot belang kunnen zijn, namelijk de juridische kosten voor een geding waar het gaat om behoud van de arbeidsplaats of terugkeer in de arbeidsplaats; bij dat laatste kan gedacht worden aan arbeidsongeschikte werknemers die bij hun werkgever een passende arbeidsplaats claimen. Gezien het belang dat het kabinet hecht aan de reïntegratiedoelstelling ook een maatschappelijk doel. Dat dergelijke kosten niet aftrekbaar zijn en zeker niet door de werkgever zullen worden vergoed kan betekenen dat werknemers deze weg niet meer kunnen opgaan. Vanuit de sociaal-juridische sector is het de leden hier aan het woord bekend dat dit een relatief groot aandeel van de gedingen tussen werkgever en werknemer betreft. Zou hier geen noodzaak zijn toch een bepaalde regeling te treffen?

De leden van de fractie van **GroenLinks** wilden in dit verband aandacht besteden aan de positie van de topsporters. Zoals een recent verschenen rapport «Topsport en fiscaliteit» aantoont, hebben topsporters in Nederland – er er zijn tal van takken van sport waarin de topsporters een bescheiden inkomen hebben – hoge kosten van voeding en medische begeleiding. Gewezen wordt op andere beroepsgroepen (zoals musici) die in het nieuwe belastingplan voor hun beroepskosten op fiscaal mededogen mogen rekenen. Zijn de bewindslieden voornemens iets ten behoeve van (met hun sport weinig verdienende) topsporters te ondernemen?

Wordt het met het voorgestelde regime m.b.t. de arbeidskosten onmogelijk voor werknemers om kosten die zij moeten maken (bijv. voor rechtsbijstand in een conflict met de werkgever) als bijzondere kosten op te voeren? Het is immers uitgesloten dat werkgevers bereid zullen zijn deze kosten te vergoeden.

De leden van de fractie van **D66** hadden op de valreep een schrijven van de Nederlandse Toonkunstenaarsbond ontvangen. Zij zouden gaarne commentaar van de bewindslieden op die brief ontvangen. Deze leden toonden begrip dat er geen grote kostenaf trek meer komt bij beroepsuitoefening, maar dit kwam hen wel erg onevenredig voor. Is een oplossing denkbaar?

De leden van de fracties van **RPF/GPV en SGP** vroegen of de totale afschaffing van de aftrek van arbeidskosten niet leidt tot ongelijke fiscale behandeling van werknemers met hoge onkosten, die de werkgever niet bereid is te vergoeden? Zal dit in bepaalde gevallen de armoedeval niet vergroten?

Is het niet onredelijk dat iemand die een proces voert om zijn baan te behouden, deze kosten niet van zijn inkomen kan aftrekken?

Gezien de krapte op de arbeidsmarkt zullen werkgevers wellicht bereid zijn tot ruimere onkostenvergoedingen. Zal dat de door het kabinet gewenste gematigde loonkostenontwikkeling niet ondergraven en druk uitoefenen op de rijksbegroting voorzover de werknemers direct of indirect uit 's rijks schatkist worden betaald?

4.2.2 Resultaat uit overige werkzaamheden

De leden van de **CDA**-fractie zeiden te hebben moeten constateren, dat het resultaat uit overige werkzaamheden wordt bepaald conform de regels uit de winstfeer, maar dat de toepassing van de ondernemingsfaciliteiten (investeringsaftrek en willekeurige afschrijvingen) voor de genietters van dit resultaat is teruggenomen bij de vierde nota van wijziging. Gezien de haast waarmee deze wijzigingen zijn aangebracht in de Tweede Kamer zouden deze leden gaarne een nadere toelichting ontvangen op de achtergronden en de beweegredenen van deze wijziging en met name op de vraag of hier geen sprake is van strijd met het gelijkheidsbeginsel (temeer als men bedenkt, dat de medegerechtigden tot een ondernemingsvermogen ex artikel 3.2.2.1a. wel recht hebben op dit soort faciliteiten).

Bij amendement op stuknr. 75 is artikel 3.4.1.2., eerste lid, letter c in het wetsvoorstel opgenomen. De strekking van deze bepaling is kort toegelicht in het amendement. De voorgestelde wettekst bevat volgens die toelichting een aantal voorbeelden ter verduidelijking van wanneer in de systematiek van de Wet IB 2001 sprake is van meer dan normaal vermogensbeheer. Deze leden wilden weten of de bepaling moet worden opgevat als een uitbreiding van de huidige categorie «inkomsten uit arbeid buiten dienstbetrekking», of dat inderdaad slechts sprake is van een verduidelijking. Indien sprake is van een uitbreiding, zouden de bewindslieden dan voorbeelden kunnen geven van situaties die op grond van deze bepaling wel onder de overige werkzaamheden vallen, maar die voorheen onbelast waren?

In dit kader vragen deze leden zich af of de in deze bepaling genoemde voorbeelden, zoals bijvoorbeeld het «uitponden» van zaken, moeten worden gelezen als objectieve criteria die tot belastingplicht leiden, of moet – naast deze voorbeelden – ook steeds voldaan zijn aan de eisen dat sprake is van deelname in het economisch verkeer, voordeel beogen en ook redelijkerwijs kunnen verwachten? Meer in detail vroegen deze leden tenslotte nog of ook sprake is van «uitponden» indien een onroerende

zaak in verhuurde staat wordt gekocht en enige tijd later vrij van huur wordt verkocht.

De leden van de CDA-fractie gingen vervolgens in op het onderwerp «aanmerkelijk belang». Zij begonnen met de familieonderneming in BV-vorm. Circa 80% van de Nederlandse ondernemingen bestaat uit familiebedrijven (± 250 000), vaak gedreven in de BV-vorm. Het was deze leden opgevallen, dat onder het regime van deze bewindslieden een scala aan maatregelen is genomen om het gebruik van een BV (al dan niet in het kader van de familieonderneming) onaantrekkelijk te maken. Zo kan men onder meer denken aan de uitsluiting van de directeur groot aandeelhouder (DGA) voor werknemersspaarregelingen en winstdelingsregelingen, de aanscherping van het AB criterium (5% i.p.v. 33⅓%), de verhoging van het AB-tarief van 20% naar 25%, de fictieve loon, huur en renteregeling, geen dividendvrijstelling voor AB-dividenden, geen gelijke pensioenopbouw mogelijkheden als voor de gewone werknemer, geen aftrek voor lijfrente overeenkomst met de eigen BV, etc.. Men krijgt de indruk, dat de DGA (toch het prototype van de vertegenwoordiger van het familiebedrijf) de status van fiscaal aangeschoten wild heeft gekregen. Bij de plenaire behandeling van de Wet Fiscale Behandeling Pensioenen in de Eerste Kamer heeft de staatssecretaris in mei 1999 desgevraagd te kennen gegeven, dat de positie van de DGA niet verder zou worden aangescherpt na het aanvaarden van dat wetsvoorstel.

In het onderhavige wetsvoorstel zijn echter toch een aantal ingrepen gepleegd, die de fiscale positie van de DGA verder uithollen. Dit versterkt de indruk, dat het anti-DGA beleid te ver is doorgeschooten, als gevolg waarvan een ondernemersonvriendelijk klimaat ontstaat, waarvan met name het MIDDEN- EN KLEINBEDRIJF en starters de dupe worden. Allereerst valt daarbij te denken aan de voorgestelde meesleep-/meetrekregeling, neergelegd in de artikelen 3.4.1.2. en 3.4.1.2a. In deze artikelen worden bepaalde gevallen van het rendabel maken van vermogensbestanddelen expliciet als overige werkzaamheid aangemerkt en daarmee belast in deze afdeling. De achtergrond hiervan is volgens de bewindslieden, dat het verschil in effectieve belastingdruk tussen box 1 en box 3 zonder nadere maatregelen tot belastingarbitrage zou kunnen leiden. Daarbij kan worden gedacht aan de standaardsituatie waarbij de DGA een pand in particulier eigendom heeft, dat hij verhuurt aan zijn BV die het gebruikt in het kader van de onderneming. Zou deze DGA het pand verhuurd hebben aan een derde, dan wordt een geforfaiteerde netto huur van 4% belast naar een tarief van 30% en is de verkoopwinst onbelast. In de voorgestelde regeling worden de huurbaten progressief belast, evenals de vermogenswinst bij vervreemding.

Is de zorg van de bewindslieden voor belastingarbitrage gegrond? Deze leden plaatsten daar een vraagteken bij. Als de door de DGA in rekening gebrachte huur te hoog zou zijn, dan is dit een onttrekking. Zou de huur daarentegen te laag zijn (maar wie zou dat doen?), dan brengt goed koopmansgebruik met zich mee, dat een zakelijke huur in aanmerking wordt genomen, zowel voor de VPB, als voor de IB. Met andere woorden: in het stelsel van de inkomstenbelasting bestaat reeds jaren een systeem van checks and balances. Deze leden zeiden daarom van mening te zijn, dat hier sprake is van overkill.

Door de invoering van deze meesleepregeling introduceren de bewindslieden – zeker in strijd met hun eigen uitdrukkelijke keuze voor de forfaitaire rendementsheffing – een regelrechte vermogenswinstbelasting. Deze belasting treft bijv. wel DGA's (en aanverwanten) die onroerend goed verhuren aan de onderneming, maar niet degenen die verhuren aan derden. Het behoort echter geen verschil te maken of een AB-houder dan wel een derde vermogensbestanddeel ter beschikking stelt aan de BV. Beide categorieën dienen gelijk te worden belast. Deze leden meenden, dat hier sprake is van strijd met het gelijkheidsbeginsel. Bovendien

vonden zij, dat deze benadering niet past in de analytische benadering van de bewindslieden. Zij zagen dan ook gaarne een nadere toelichting op de visie terzake van de bewindslieden tegemoet.

Het gevolg van deze regeling is dat een bedrijfsopvolging binnen de familiesfeer met een onderlinge financiering of onderlinge verhuur wordt benadeeld ten opzichte van bedrijfsopvolging door een derde. Bij bijvoorbeeld een schuldvordering tussen de bedrijfsoverdrager en de BV van de bedrijfsovernemer wordt de renteopbrengst bij de bedrijfsoverdrager fictief belast in box 3. Met een tarief van per saldo 1,2% van de waarde van de schuldvordering. Bij een rentepercentage van 6% een belastingdruk van 20%. Vindt de hiervoor geschetste bedrijfsopvolging en financiering echter binnen de familiesfeer plaats dan wordt de rente bij de bedrijfsoverdrager belast met 52%, een belastingdruk van 52%. Fiscaal wordt dus bedrijfsopvolging in de familiesfeer 2,6 maal zo duur als bedrijfsopvolging door een derde. Met name voor het midden- en kleinbedrijf, waar relatief veel bedrijfsopvolgingen in de familiesfeer plaatsvinden, is dit een kwalijke zaak.

Door deze uitzonderlijke «last minute» ingreep maken de bewindslieden het in de praktijk zo onaantrekkelijk voor de ondernemer, c.q. DGA om bijv. onroerend goed aan zijn onderneming ter beschikking te stellen, dat een massale exit uit deze bedrijfsgebonden belegging is te verwachten tegen relatief onaantrekkelijke prijzen (al dan niet aan ontwikkelaars of andere onroerend goed exploitanten).

Deze leden waren van mening dat dit zorgelijk is aangezien voor velen de vorm van terbeschikkingstelling van onroerend goed zich ontwikkeld heeft tot een gerespecteerde vorm van oudedagsvoorziening. Door een verkoop zullen veel eigenaren een geforceerd risico van waardevermindering lopen.

Deze leden menen voorts, dat deze regeling een belangrijke verslechtering van het ondernemersklimaat met zich meebrengt, welke vooral het midden- en kleinbedrijf en startende ondernemers zal treffen. Is het nu nog gebruikelijk, dat vaders bedrijfspanden aan hun kinderen ter beschikking stellen in het kader van hun bedrijfsvoering, deze financieringsvorm zal het midden- en kleinbedrijf geheel komen te ontvallen. Ook kredietverschaffing door familieleden speelt een grote rol. Het ligt voor de hand dat ondernemersvriendelijk familiecrediet, bijv. bij verkoop aandelen vervangen wordt (moet worden) door bankfinanciering. Familieleden zullen hun beleggingen herschikken richting box 3 waardoor het midden- en kleinbedrijf en de starters aanzienlijk minder makkelijk financiering zullen krijgen.

Gezien deze door de tijdsdruk niet voorziene negatieve consequenties menen deze leden, dat een heroverweging op zijn plaats is om deze weeffout te herstellen. Zo kan worden gedacht aan de mogelijkheid om de meesleepregeling uit box 1 over te plaatsen naar box 2, met een doorschuifmogelijkheid, bijv. in geval van vervreemding van het AB belang (conserverende aanslag), tot het moment van daadwerkelijke verkoop van het pand (uiteraard alleen voorzover de geconserveerde boekwinst wordt gerealiseerd). Of, nog zuiverder, de terbeschikkingstelling de regeling van box 3 te laten volgen met gepaste waarborgen om oneigenlijk gebruik te voorkomen.

Een andere vreemde consequentie van het wetsvoorstel lijkt te zijn, dat vervreemdingswinst op het verhuurde bedrijfspand tezamen met de vervreemdingswinst (van de aandelen) genomen moet worden op het moment, dat de DGA de aandelen van de BV overdoet aan de bedrijfsopvolger (winst zijnde het verschil tussen de waarde alsdan en de boekwaarde van het pand), welke dan progressief wordt belast, zonder dat er een uitstelmogelijkheid is tot het moment van daadwerkelijke realisatie (verkoop van het pand). Zijn de bewindslieden het eens met deze leden, dat een dergelijke mogelijkheid beter zou passen in het kader van een ondernemersvriendelijke belastingwetgeving (d.w.z. heffing

wanneer het pand in realiter wordt verzilverd), mede gezien de liquiditeitsproblemen die deze regeling met zich meebrengt.

Liquiditeitsproblemen doen zich ook voor indien het pand niet meer aan de eigen BV wordt verhuurd, maar aan een derde, waardoor wordt overgegaan van box 1 naar box 3. De eigenaar wordt dan belast alsof er sprake is van ondernemingswinst tegen het progressieve tarief in box 1, zodat belasting verschuldigd wordt zonder enige realisatie van voordeel (liquiditeitsproblemen). Deze combinatie van ingrepen schiet naar het oordeel van deze leden ver uit boven hetgeen binnen een evenwichtig systeem mag worden verwacht.

Naar de mening van de leden van de **VVD**-fractie worden de voorstellen ontsierd door enkele regelingen die niet goed passen in het systeem van de voorgestelde wet. Het betreft hier de regelingen die beogen het ter beschikking stellen (verhuren) van onroerende en andere zaken aan familieleden die een onderneming hebben en die zaken daarvoor gebruiken, of aan de BV waarin men een aanmerkelijk belang heeft, te belasten als een werkzaamheid en in feite als een onderneming zonder de daarbij behorende faciliteiten. Dit betekent dat zowel de in aanmerking te nemen grondslag als het tarief veel hoger zullen worden. Bovendien zal te zijner tijd de waardestijging belast worden. De vraag is, zo merken ook deze leden op, of dit niet in strijd is met het gelijkheidsbeginsel. Als de gevallen overigens gelijk zijn kan de familieverhouding geen goede maatstaf voor (het verschil in) de heffing zijn.

Het lijkt ook in de praktijk niet aanvaardbaar dat iemand «fiscaal wordt gestraft» omdat hij zijn boerderij aan zijn zoon verpacht en niet aan zijn buurman. Gaarne vernemen de leden hier aan het woord de mening van de bewindslieden over deze ernstige gevolgen van de voorgestelde regeling.

Voor de verhuur van de bedrijfspanden aan de BV waarin men een aanmerkelijk belang heeft geldt min of meer hetzelfde. Deze regeling lijkt op een «piercing of the corporate veil» terwijl de argumenten daarvoor niet overtuigend zijn, zo ze er al zijn. Met de verhuur van bedrijfspanden aan de «eigen» BV is niet veel mis, omdat de belastingdienst de zakelijkheid van de huurpenningen en de overige omstandigheden volledig kan toetsen.

Het kwam de leden van de VVD-fractie voor dat deze regelingen niet veel budgettaire opbrengst zullen genereren omdat na enige tijd het inzicht zal rijpen bij de ondernemers in het midden- en kleinbedrijf dat zij hun onderneming zo veel mogelijk met vreemd vermogen moeten financieren, bij voorbeeld door het bedrijfspand dat tot dusverre in privé gehouden werd te verkopen aan een onroerend goed maatschappij en het voortaan te huren.

De vraag is of deze ontwikkeling wenselijk is te achten, maar in ieder geval kan worden verwacht dat de fiscus weinig te winnen heeft, maar wel veel ergernis zal genereren. Het is heel jammer dat de fiscale neutraliteit, die overigens in de wetsvoorstellen met zoveel succes werd nagestreefd, hier zo zeer in de knel is geraakt. Hoe denken de bewindslieden hierover?

De Federatie van belastingadviseurs heeft gesteld dat voor deze regelingen geen draagvlak bestaat. De leden hier aan het woord zeiden in de laatste weken de indruk te hebben gekregen dat deze vaststelling juist is. Nu de budgettaire belangen van de fiscus niet erg groot zijn, moet het mogelijk zijn om een oplossing te vinden. Voorlopig zouden deze omstreden regelingen buiten werking moeten blijven. De leden van de VVD-fractie vroegen hiervoor de bijzondere aandacht van de bewindslieden. Een ernstig conflict met de ondernemers in het midden- en kleinbedrijf moet, nu daarvoor geen goede reden is, worden vermeden.

Het begrip «inkomen uit overige werkzaamheden», zo merkten de leden van de **PvdA**-fractie op, is een verzamelnaam voor inkomen uit arbeid, vrij nauw gelieerd aan arbeid in (fictieve) dienstbetrekking, maar ook aan arbeid als zelfstandige of ondernemer, alsmede werkzaamheden die bestaan uit het ter beschikking stellen van vermogen, inkomen vanwege kostgangers, incidentele werkzaamheden, inkomen uit commissies, commissariaten, ZBO's enzovoort. Dankzij een van de laatste nota's van wijziging zijn hier ook werkzaamheden onder gebracht die een directe relatie hebben met werkzaamheden uit box 2. (de meesleep- en meetrek-regeling). De inkomsten uit deze box betreffen dus een allegaartje. Het genieten van inkomen uit overige werkzaamheden betekent dat slechts een deel van de ondernemersvoordelen op deze belastingplichtige van toepassing zijn. Wel de mogelijkheid van aftrek van werkelijke kosten, niet de ondernemersfaciliteiten. Wel de verplichting om een boekhouding te voeren. Moet voor deze groep inkomensgenieters, waar geen ondernemingsvermogen voor geldt – denken aan een «overige werkzaamhedenvermogen» – de archiefkast op de balans? En hoe moet het kantoor-meubilair bij staken van de werkzaamheden worden gewaardeerd? Wordt hierbij onderscheid gemaakt tussen zeer incidentele werkzaamheden (het houden van een inleiding door een werknemer) en reguliere werkzaamheden (het voeren van de boekhouding voor de sportclub door een medewerker van de belastingdienst) Uit de invoeringswet blijkt dat ook een openingsbalans vereist is. Geldt dat voor al die activiteiten die onder overige werkzaamheden vallen? Is het bijvoorbeeld voor leden van een adviescommissie of geschillencommissie niet vreemd te spreken over «winst»?

Als het gaat om werkzaamheden die in zekere mate een relatie vertonen met arbeid in loondienst lijkt het deels gunstig. Zeker vergeleken met werknemers waarvan de werkgever geen onbelaste kostenvergoeding, immers hier wel een mogelijkheid van aftrek van gemaakte kosten. Daar staat tegenover dat er ook geen sprake is van b.v. bescherming vanuit de sociale zekerheid. Ten opzichte van ondernemers lijkt de regeling ongunstig (geen gebruik kunnen maken van de ondernemersfaciliteiten). Juist nu zich op de arbeidsmarkt een veelheid van flexibele arbeidsrelaties gaan voordoen lijkt dit complicerend. De leden van de PvdA-fractie wezen op het ontstaan van «maatschappen van verpleegkundigen», ZZP-ers en dergelijke. Ook voor diegenen die zowel werknemer zijn als inkomen uit overige werkzaamheden genieten (en waarom niet ook nog zelfstandig ondernemer) is het buitengewoon ingewikkeld hoe kosten moeten worden toegerekend. Er zal toch veelal slechts sprake zijn van een mobiele telefoon, een computer en een archiefkast en wat niet al. Graag vernamen deze leden hoe in dergelijke situaties daarmee om moet worden gegaan.

Hoe werkt dit bijvoorbeeld uit voor gemeenteraadsleden en andere politici die hun politieke functie uitoefenen naast andere beroepsactiviteiten? Thans bestaat voor hen het systeem van belastingvrije onkostenvergoedingen. Dezen zouden dus vervangen moeten worden door de mogelijkheid van een kostenaftrek (bonnetjes voor vulpenvullingen als aannemelijk wordt gemaakt dat de vulpen uitsluitend voor het werk als gemeenteraadslid gebruikt wordt?) Ook zouden deze politici een volledige boekhouding moeten voeren inclusief winst- en verliesrekening (niet van de verkiezingen). Het kwam deze leden niet voor als een handzame constructie.

De discussie over de meesleep- en meetrekregeling is in de samenleving na de parlementaire behandeling heftig te noemen. De leden van de PvdA-fractie vonden deze regeling bepaald niet eenvoudig te doorgronden. Zij constateerden dat als vermogen ter beschikking wordt gesteld aan een gelieerde vennootschap of ten behoeve van een onderneming of overige werkzaamheid zowel de rente als de vermogenswinst valt in box 1

(maximum tarief 52%) terwijl vermogen ter beschikking gesteld aan derden valt in box 3 (1.2% over de waarde). Bij de verhuur van bijvoorbeeld een pand betekent dit dus niet alleen dat de huur voor de belastingplichtige wordt belast naar het progressief tarief maar dat er ook sprake is van een progressieve belasting op de waardestijging van het goed. De onderbouwing hiervan hadden deze leden uit de parlementaire discussie niet kunnen destilleren. Alleen al daarom konden ze deze opvatting ook moeilijk delen.

De leden hier aan het woord hadden niet begrepen waarom binnen de agrarische sector niet alleen de meesleep- en meetrekregeling is gaan gelden, maar ook nog de landbouwvrijstelling is vervallen wanneer de bezit(s)ter van de grond niet zelf als medeondernemer kan worden gekenmerkt. Zij noemden in dit verband het volgende voorbeeld. Een jonge boerenzoon en wilde boerendochter, gehuwd en beiden eigenaar van grond, hebben samen een boerenbedrijf. De dochter verlaat de onderneming en wordt agro-technisch adviseur. Over de landbouwgrond in haar bezit moet worden afgerekend. Gelukkig zal de landbouwvrijstelling van toepassing zijn. Echter de pacht van de grond wordt bij haar nu in rekening gebracht als inkomen uit overige arbeid. De grond valt niet meer onder de landbouwvrijstelling.

In alle situaties waar binnen de familie grond ter beschikking wordt gesteld vervallen dus in feite twee «rechten». Zowel de onbelaste waarde van de grond als de landbouwvrijstelling. De landbouwvrijstelling zou toch voor dergelijke situaties moeten blijven bestaan leek deze leden, al was het maar om te voorkomen dat er alle mogelijke constructies via derden zullen worden gezocht.

De leden van de PvdA-fractie merkten op dat door de verplaatsing van de meesleep- en meetrekregeling naar box 1 de belastinggrondslag van box 2 aanzienlijk is versmald.

Dat zal ook een doorwerking hebben op de mogelijkheden verliezen te kunnen verrekenen waar immers is bepaald dat de verliezen in box 2 alleen binnen de eigen box kunnen worden verrekend.

Voor situaties waarin definitief wordt gekomen (of moet worden gekomen) tot staking, kan de mogelijkheid de verliezen te verrekenen dus ontbreken. De afgelopen drie kalenderjaren kan de ondernemer al met toenemende problemen geconfronteerd geweest zijn zodat er niets te verrekenen viel. De mogelijkheid de verliezen in de toekomst te kunnen verrekenen heeft weinig zin als de onderneming definitief gestaakt is.

Waarom is er niet gekozen een maal per mensenleven een boxoverschrijdende verliesverrekening toe te passen met name voor BV's wier werkzaamheden niet bestaan uit activiteiten zoals beleggen.

Wat betreft de meesleep/meetrekregeling verwezen deze leden naar datgene wat zij hierover al eerder hadden opgemerkt.

De leden van de fractie van **D66** merkten op dat de Federatie van Belastingadviseurs aan de hand van een reeks voorbeelden tot de volgende conclusie komt inzake het nieuwe regime voor inkomen uit overige werkzaamheden: «Er dient een reflectie plaats te vinden op de mate waarin de winstbepalingen en boekhoudverplichtingen noodzakelijk zijn bij diverse categorieën van resultaat uit overige werkzaamheden». Deelt de staatssecretaris deze conclusie en zo ja, is met die reflectie al een aanvang gemaakt?

De aan het woord zijnde leden hadden veel reacties ontvangen over de gewijzigde regeling inzake de meesleep- en meetrekregeling. Vooral de amendementen die op de laatste dag van behandeling in de Tweede Kamer zijn opgenomen, hebben onrust veroorzaakt. Met name de verhuur van onroerend goed aan de eigen B.V. valt plotseling onder box 1 terwijl de verhuur aan een ander onder box 3 valt. Het is de vraag of de gevolgen van de amendering wel volledig zijn overzien. Ook het gegeven dat vermogenswinsten van aan de B.V. ter beschikking gestelde goederen

plotseling via box 1 worden belast, heeft veel reacties opgeroepen. In de brief die de NOB op 10 maart 2000 aan de Eerste Kamer heeft gestuurd, wordt een en ander uitvoerig onder punt 8 behandeld. De aan het woord zijnde leden zeiden een uitvoerige reactie van de bewindslieden op dit onderdeel op prijs te stellen. Ook de federatie van Nederlandse belastingadviseurs heeft in een brief van 6 maart 2000 met een reeks van voorbeelden de knelpunten in beeld gebracht.

4.2.3 Loon

De leden van de **CDA**-fractie hadden zich er zeer over verbaasd dat deze belastingherziening niet is aangegrepen om het loonbegrip voor de loonbelasting en de werknemersverzekeringen te harmoniseren en daarmee een belangrijke impuls te leveren aan de vermindering van de administratieve lasten voor het bedrijfsleven. Harmonisatie van deze begrippen zou een grote stap voorwaarts zijn zowel vanuit de vereenvoudigingsoptiek voor de belastingplichtige als vanuit de uitvoering. Een gemiste kans! Vereenvoudiging als dragende component voor het nieuwe stelsel is overigens naar de achtergrond verdwenen. In de Verkenning zijn aan dit onderwerp behartenswaardige woorden gewijd, maar deze zijn niet vertaald in concrete wetsgevingssdaden tot op heden. Wat is de stand van zaken en welke barrières moeten nog worden overwonnen om deze zo voor de hand liggende vereenvoudiging door te voeren? Een dergelijke anomalie hoort niet thuis in het belastingstelsel voor de 21e eeuw.

Deze leden nemen afstand van de in het wetsvoorstel neergelegde afschaffing van de aftrekbaarheid van werkelijke arbeidskosten die een integraal onderdeel uitmaakt van het sinds de invoering van de wet IB 1964 heersende inkomensbegrip. In het kader van de belastingherziening wordt de beperkte asymmetrie met betrekking tot bepaalde categorieën kosten (geen aftrek, wel onbelaste vergoeding) tot een algemene universele methode verheven, kennelijk gedreven door overwegingen van uitvoeringsproblematiek.

De leden hier aan het woord zetten vraagtekens bij de asymmetrische behandeling van kosten en vergoedingen. De tijdens de Oort-operatie ingevoerde asymmetrisch behandeling van aftrekbare kosten en kostenvergoedingen is in het onderhavige wetsvoorstel niet gecorrigeerd. Over dit punt is ook uitgebreid discussie gevoerd in de Tweede Kamer. De staatssecretaris rechtvaardigt de uitzonderingen op basis van de redenering, dat met de huidige arbeidsmarkt kosten van iets wat zakelijk is door een goede werkgever worden vergoed. «Anders is het een werkgever die niet in de 21^e eeuw past. Ik ga er dus vanuit, dat er een regeling wordt getroffen voor wat functioneel zakelijk is en dat de kosten daarvan niet worden afgewenteld in de aftreksfeer».

Het lijkt alsof de bewindslieden vanuit deze benadering als uitgangspunt hebben genomen, dat een uitgave zakelijk verantwoord is, indien de werkgever daarvoor een vergoeding geeft. Stellen zij daarmee impliciet, dat een uitgave zakelijk niet verantwoord is, indien de werkgever daarvoor geen vergoeding verstrekt?

Past een dergelijke benadering nog wel in de huidige maatschappelijke ontwikkelingen (individualisering, flexibilisering, cafetariamodelen etc.), op grond waarvan werkgevers tegenwoordig aan werknemers steeds vaker een all-in bedrag geven, waaruit de werknemer zijn zakelijke beroepskosten kan financieren? Had het niet meer voor de hand gelegen de asymmetrie in het kader van de modernisering van het wetgevend systeem uit te bannen?

Afgezien van het voorgaande zijn er ook sectoren van werkgevers waar geen budgettaire ruimte is voor een (nieuw) vergoedingsbeleid, zoals de non-profit sector, meer in het bijzonder de zorgsector en het onderwijs,

terwijl in die sectoren van de hoger opgeleiden verlangd wordt, dat zij hun specialistische vakkennis op peil houden (vakliteratuur, congresbezoek, etc.).

Deze leden zouden voorts gaarne vernemen hoe de bewindslieden het arrest van de Hoge Raad van 15 december 1999, nr. 34 916 (Vakstudie Nieuws 2000/5.20) interpreteren. Kan uit deze uitspraak worden geconcludeerd, dat gelijke gevallen gelijke behandeling behoeven en dat verstrekkingen en kostenaf trek c.q. vergoedingen in wezen gelijke gevallen zijn, hetgeen een einde zou impliceren van de asymmetrie tussen onbelaste kostenvergoedingen en niet-af te trekken kosten.

Voorts zouden zij graag vernemen of de doelmatigheidsargumenten van de bewindslieden zwaar genoeg zijn in het licht van de jurisprudentie van het Europese Hof van Justitie (JG 26 januari 1999, nr. C-18/95, Vakstudie Nieuws 1999/9.17) waarbij het Hof als volgt argumenteerde: «ter rechtvaardiging van voornoemde belemmering kan niet aangedragen worden een vereenvoudigde, gecoördineerde heffing van inkomstenbelasting en premies volksverzekeringen, dan wel administratieve vereenvoudigingen die voortvloeien uit de gekozen heffingsmethode».

4.3 Eigen woning

4.3.1 Algemeen

De leden van de **CDA**-fractie merkten op dat aftrekbaar bronrente met betrekking tot de eigen woning bestaat op basis van de huidige wetgeving uit rente van schulden ter zake van aankoop woning, onderhoud, verbetering en bijleenrente. Onder het nieuwe regime is bepaald, dat de aftrekbaar bronrente de rente van schulden is die zijn aangegaan ter verwerving van de eigen woning, met name schulden aangegaan voor verbetering of onderhoud van de eigen woning voor zover deze met schriftelijke bescheiden zijn te staven. Voorts is bepaald (3.6.11.4) dat rente of (bijleen)schulden niet aftrekbaar is. Tenslotte is bepaald (artikel 3.6.11.8) dat rente van schulden die betrekking hebben op per 31/12/95 bestaande *hypothecaire* schulden wordt aangemerkt als aftrekbaar bronrentekosten.

In de periode van 1/1996 tot en met 31/12/2000 hebben belastingplichtigen (niet hypothecaire) leningen aangegaan die aanspraak geven op een aftrekpost (bijvoorbeeld rente over een lening waarmee de hypothecaire rente wordt betaald c.q. verbeteringen/onderhoud aan de eigen woning zijn aangebracht).

De rente op leningen zal vanaf 1 januari 2001 niet meer aftrekbaar zijn, omdat deze schulden dan verhuizen naar box 3. Het ontbreken van een overgangsmaatregel doet zich voelen op dit punt zoals kan worden geïllustreerd aan de hand van het volgende voorbeeld:

Stel: A heeft in 1996 f 100 000 geleend in verband met onderhoud/verbetering van zijn woning. Hij beschikt echter niet (meer) over «schriftelijke bescheiden» (weggegooid, al dan niet in verband met verlopen garantietermijnen e.d.). Er is echter nooit discussie geweest omtrent de toerekening van deze schuld aan de verbouwing/het onderhoud. In de jaren 1998 en 1999 heeft A de verschuldigde rente over zijn hypothecaire lening ter zake van de eigen woning bijgeleend. Met ingang van 2001 gaat de hier bedoelde schuld ad. f 100 000 en de bijleenschuld naar box 3. Dat betekent dus in feite: einde rente-aftrek. Dit lijkt deze leden niet te passen in de bedoeling van het regeerakkoord. Is deze conclusie juist?

De leden van de CDA-fractie vroegen zich af of het niet meer voor de hand zou liggen alle schulden per 31/12/2000 voor zover betrekking hebbende op onderhoud en verbetering (met of zonder schriftelijke bewijsstukken) en/of bijgeleende rente aan te merken als schuld ter verwerving, zodat dit effect wordt voorkomen.

Deze leden hadden ook een vraag over de zgn. lage lasten hypotheek. Deze hypotheekvorm bestaat in een geldlening en een met deze geldlening samenhangende aan de bank verpande kapitaalverzekering. Doordat maandelijks een deel van de rente rentedragend bij de hoofdsom wordt geboekt, groeit de hoofdsom van de geldlening aan tot een bij het sluiten der lening overeengekomen plafond op de einddatum van de overeenkomsten.

Met ingang van 1 juni 1987 is de goedkeuring voor deze hypotheekvorm door het ministerie ingetrokken, zij het dat bij die gelegenheid een overgangsregeling is overeengekomen met de staatssecretaris voor de op 1 juli 1987 bestaande contracten. Op grond van deze afspraak zouden de contracten voor de volle looptijd worden gerespecteerd (resolutie Staatssecretaris van Financiën 9 juni 1987, nr. 287-8007, V-N 1988, 1371 punt 20).

De bewindslieden hebben echter de stelling ingenomen dat rente die na 31 december 1995 is bijgeschreven onder de nieuwe wet niet zal worden aangemerkt als aftrekbare kosten eigen woning. Deze leden waren van mening, dat hiermee inbreuk wordt gemaakt op specifieke toezeggingen die zijn gedaan. Zij vroegen bewindslieden of zij bereid zijn deze oneffenheid weg te nemen, al dan niet met behulp van de hardheidsclausule.

De leden van de **PvdA**-fractie vroegen of kan worden uiteengezet wat er precies gebeurt in de situatie waarin na (echt)scheiding tussen twee partners een van de partners in het huis blijft wonen en de andere partner «uitkoopt». Zij gaven in dit verband het volgende voorbeeld.

Ot en Sien woonden samen in een huis met een gezamenlijke hypotheek van 3 ton.

In 1999 wordt de relatie verbroken. Het huis is inmiddels 6 ton waard.

Sien blijft in het huis wonen, verhoogt de hypotheek tot 6 ton; geeft Ot zijn deel van de waardetoeename en verbouwt het huis naar haar inzichten.

Vervolgens stelden deze leden de volgende vragen:

- * maakt het verschil of deze situatie voor of na 1995 zou zijn beschreven?
- * maakt het verschil of deze situatie zich thans of na inwerkingtreding van het onderhavige wetsvoorstel zou voordoen?
- * maakt het verschil of Ot en Sien getrouwd zijn geweest of samenwoonden?
- * maakt het verschil of Sien de lopende hypotheek verhoogt of dat de hypotheek wordt afgelost en Sien een volledig nieuwe hypotheek voor die 6 ton op haar huis laat vestigen?

De bedoeling is dat een hypotheek in 30 jaar wordt afgelost. Waar de hypotheekrente naar keuze kan worden afgetrokken bij beide partners rijst de vraag of in geval van uit elkaar gaan de partner die tot dan toe geen hypotheekrente heeft afgetrokken alsnog een periode kan aangaan van maximaal 30 jaar of dat zij/hij geacht wordt de jaren daarvoor indirect al van de hypotheekrente te hebben genoten.

Wanneer een hypotheeklening volledig is gestuit, zo begrepen deze leden, zal de 30-jaarsperiode onderbroken worden. Is het dan redelijk om als een lening slechts gedeeltelijk is afgelost bij een hernieuwde opnemings – bijvoorbeeld voor verbouwing van de woning – de looptijd onderbroken door te tellen. Deze leden meenden dat daar een merkwaardig effect teweeg bracht wat belastingplichtigen in moeilijke en onbegrijpelijke situaties kan brengen. Vanuit de kennelijk bestaande wens hypotheekaflossing te bevorderen moet toch niet een gedeeltelijke aflossing worden ontmoedigd.

Deze leden gaven hier de volgende voorbeelden:

- * Een belastingplichtige heeft een aflossingsvrije hypotheek van 150 000 gulden. Hij wint in 2002 de postcodeloterij en lost 100 000 gulden af. 15

jaar later ontstaat de noodzaak het huis aan te passen aan de opgetreden invaliditeit van betrokkene. Er wordt een nieuwe hypotheek voor de verbouwing opgenomen van 50 000 gulden. Zou dan nog slechts 5 jaar hypotheekrenteaf trek resteren?

- * Op een pand rusten drie hypotheeken. De eerste hypotheek van 125 000 gulden, een tweede hypotheek voor en verbouwing van 75 000 gulden en een derde hypotheek van 50 000 gulden. Steeds met 8 jaar tussen periode. De belastingplichtige lost 100 000 gulden af op zijn hypotheekschuld. Welke hypotheek/-teken wordt hij nu geacht afgelost te hebben in verband met de resterende looptijd?

Vervolgens gingen de leden van de fractie van PvdA in op de hypotheek in het kader van de bijstandswet. Het kan zich voordoen dat een burger tijdelijk op de bijstand raakt aangewezen en wordt gehouden een krediethypotheek te vestigen. Als daarna weer inkomen uit arbeid wordt verkregen zal de hypotheek weer worden afgelost en natuurlijk zal er hypotheekrente moeten worden betaald. Waar de hypotheek een consumptief karakter heeft – zo veronderstelden deze leden – is de rente dus niet aftrekbaar. Dat maakt het wel erg zuur. Zou het mogelijk zijn de rente voor een dergelijke hypotheek, waar deze door de overheid «verplicht» wordt gevestigd, van de belasting aftrekbaar te houden?

De leden van de fractie van **GroenLinks** merkten op dat de eigen woning volgens het onderhavige wetsvoorstel in box 1 zit en niet in box 3, waar de vermogensbestanddelen in thuis horen. Op zich een onlogische keuze, want niet te bestrijden is dat het hebben van een eigen woning onmiskenbaar een vorm van vermogensvorming is. Omwille van politieke, praktische c.q. opportunistische redenen is de eigen woning in box 1 terecht gekomen en blijft de hypotheekrenteaf trek volledig in stand. Evenals overigens het huurwaardeforfait.

Waarom heeft het kabinet er in het thans voorliggende belastingplan er niet voor gekozen om, naast het handhaven van de aftrek van de hypotheekrente (een opdracht uit het regeerakkoord), de eigen woning – conform de realiteit – ook als vermogen te beschouwen en als vermogensbestanddeel in box 3 onder te brengen? Zijn deze beide vormen van fiscale benadering van de eigen woning ten principale strijdig?

Tegelijkertijd kondigt het kabinet een discussienota over de eigen woning aan, die in de zomer van 2000 moet verschijnen. Bij de Financiële Beschouwingen in de Eerste Kamer over de begroting 2000 is door de leden van deze fractie een aantal elementen genoemd die in een nota aan de orde zouden moeten komen. Daar is positief door de minister op gereageerd. Deze leden zeiden dan ook reikhalzend naar de nota uit te zien.

Kort na de behandeling in de Tweede Kamer liet de minister van Financiën zich ontvallen dat het huurwaardeforfait wat hem betreft verlaagd kan worden als de hypotheek is afgelost. Dat is een goede manier om het aflossen te stimuleren, aldus de minister. Nu zijn er ook andere manieren te bedenken om het aflossen te stimuleren (kortere periode waarin de hypotheekrente aftrekbaar is, c.q. een staffeling in de tijd), maar ook het huurwaardeforfait komt aan de orde in de nota over de eigen woning. De vraag die rijst is natuurlijk in hoeverre de aangekondigd nota een reëel perspectief biedt op een andere fiscale benadering van de eigen woning. Valt daar al iets over te zeggen? Komt het kabinet met voorstellen, of draagt de nota een inventariserend karakter?

Hoe verhoudt de aankondiging van deze nota, en de proefballonnen die de minister zelf heeft opgelaten m.b.t. het huurwaardeforfait, zich tot de houdbaarheid van de thans voorliggende wetsvoorstellen?

Kan het kabinet de logica uitleggen die er zou bestaan tussen het feit dat

het huurwaardeforfait wordt afgetopt en de aftrekbaarheid van de hypotheekrente niet?

De leden van de fractie van **D66** zeiden het op prijs te stellen een verduidelijking te ontvangen over de hypotheek op het eigen huis. In Elsevier van 11 maart 2000 staat: «Overigens gaat de termijn van dertig jaar pas in vanaf 2001. Wie nu een hypotheek heeft, kan de rente dus tot 2031 aftrekken». Betekent dit nu, dat op een hypotheek op een bestaand huis waarvan de aflossing niet geregeld is, de rente tot 2031 aftrekbaar blijft? Is dat anders wanneer een aan het huis gekoppelde levensverzekering voor 2031 uitkeert maar na onderling overleg tussen verzekeraar en verzekeringsnemer niet gebruikt wordt voor aflossing van de hypotheekschuld? Is de looptijd van de levens- of kapitaalverzekering daarbij nog van gewicht?

In de al eerder genoemde brief van het NOB wordt aandacht besteed onder de punten 15 en 16 aan ouder-kind situaties meer in het bijzonder de eigen woning betreffend. Het is inderdaad zo, dat het vruchtgebruiktestament ineens grote inkomensfiscale gevolgen bij de kinderen heeft. Dat lijkt toch bepaald onwenselijk. Vinden de bewindslieden dat ook? Deze leden stelden een uitvoerige beantwoording van zowel de problemen bij punt 15 als bij punt 16 in de brief op prijs.

Ook de leden van de fracties van **RPF/GPV en SGP** gingen in op de positie van de eigen woning in het wetsvoorstel. Ligt het in de systematiek van het wetsvoorstel wel voor de hand de (fictieve) inkomsten uit eigen woning toe te rekenen aan box 1? Is hier niet eerder sprake van een opbrengst uit een vorm van sparen en beleggen?

Het inkomensaspect zou liggen in bespaarde huur. In theorie is er dan geen verband met de wijze van financiering van de woning. Toch is de tendens te bespeuren het huurwaardeforfait te zien als een correctie op het voordeel van de hypotheekrenteaf trek. Zien de bewindslieden dit verband ook zo? Kan dit worden afgeleid uit de opmerking van de minister, dat het huurwaardeforfait verlaagd of afgeschaft zou moeten worden voor eigenwoningbezitters zonder hypotheek? Welke concrete voornemens heeft het kabinet op dit punt?

Is dit niet een argument te meer om de eigen woning als vermogen te beschouwen en dus over te brengen naar box 3?

Waarom wordt bij het huurwaardeforfait wel voorzien in aftopping en niet bij de hypotheekrenteaf trek? Is dit wel evenwichtig? Deelt het kabinet het gevoel van gêne hierover waaraan D. Wolfson uiting gaf in Socialisme en Democratie, jrg. 57 (2000), p. 60, tweede kolom?

4.3.2. Tweede eigen woning

De leden van de **CDA**-fractie vroegen de bewindslieden of en in hoeverre de voorstellen ook zijn getoetst aan de bevordering van employability en arbeidsmobiliteit en zo ja, op welke wijze dit dan vorm heeft gekregen, met name in het licht van de tweeverdienersproblematiek. Zo zou het in dit verband bijv. voor de hand liggen, dat het bezitten van een flat in de buurt van het werk een positieve uitstraling zou hebben op het bevorderen van employability, arbeidsmobiliteit nog afgezien van de positieve consequenties voor het milieu, beslag op rijkswegen, reiskosten en reistijd. In de voorstellen lijkt een aanpak van deze problematiek althans vanuit deze invalshoek niet fiscaal te worden gefacilieerd (geen hypotheekaf trek, geen aftrekposten, maar wel extra vaste lasten voor een tweede woning in de buurt van de werkplek). Wat is de visie van de bewindslieden?

De leden van de **PvdA**-fractie kregen veel brieven van mensen, ouderen en mensen met een uitkering, die een stacaravan of een volkstuin met

(steeds mooier) huisje met de vraag of hun optrekjes – inmiddels door betere milieuactiviteiten op een rioleringsstelsel aangesloten – ook onder het tweede huis begrip zullen vallen. Wat is eigenlijk een «tweede huis». Zijn dat ook «woonbootjes» als ze niet op een riolering zijn aangesloten?

En als aansluiting op riolering, water en elektriciteit doorslaggevend is, wordt dan niet gevreesd dat daar waar dergelijke vakantieachtige woongevallen zich bevinden die nog niet op riolering zijn aangesloten dat door de bezitters ervan ook ernstig zal worden tegengehouden, zulks met schade voor het oppervlaktewater?

Veelal gaat het om mensen met een laag inkomen en geen spaargeld, die het verblijf op de volkstuin, stacaravan of caravan die niet meer kan rijden, bootje, al dan niet in de grond vastgelegd, als enige vakantie ervaren en de lasten ervan – mede door de stijgende grondpachtprijzen – nu maar amper kunnen opbrengen.

Extra problemen kunnen daarbij wellicht ontstaan als bij (ver)bouw van het object in het verleden is gefinancierd door een hypotheek op de eigen woning. Deze leden zagen dit graag verduidelijkt. Moeten zij straks over dit bezit vermogensrendementsheffing betalen?

Wat de waardering betreft legden deze leden graag de volgende casus voor.

In 1950 wordt in erfpacht een stuk grond verkregen waarop eerst een caravan heeft gestaan en later een kleine woning is opgetrokken. De woning wordt gebruikt als tweede huis. De erfpacht ligt vast (en is zeer laag) en aangegaan voor een periode van 75 jaar (oud BW). Na afloop van deze periode vervallen de opstallen aan de grondeigenaar; de boer die er naast woont. Voor de WOZ – waar de onbelaste waarde van de grond in aanmerking wordt genomen – is de waarde inmiddels behoorlijk hoog gezien de hoeveelheid grond en de plek van ligging. De verkoopwaarde is gezien de erfpachtconstructie aanzienlijk lager.

De leden van deze fractie stelden in dit verband de volgende vragen:

- * wordt de waarde voor de vermogensrendementsheffing ook dan afgeleid van de WOZ-waarde of van de tot nu toe gehanteerde lage en dalende waarde die het huisje thans heeft voor de vermogensbelasting?
- * wat is de waarde van de grond voor de eigenaar van de grond die tot 2025 een volstrekt te verwaarlozen rendement heeft van zijn bezit (de grond)?

Per definitie zal bij de waardering van de waarde van woningen op erfpacht de discussie die thans reeds bij de WOZ wordt gevoerd een rol spelen. Immers, ook als het erfpachtcontracten onder het nieuwe BW betreft en als het contract aanpassing van de erfpacht mogelijk maakt zal de waarde van de woning bij verkoop een andere zijn dan als het pand op eigen grond staat.

Als woonboten ook vallen onder het begrip «woning» en in geval van een tweede woning dus onder box 3 zouden vallen, welke waarde wordt daaraan dan toegekend?

Of de waarde van een tweede woning in geval de woning wordt verhuurd ook zonder meer op de WOZ-waarde kan worden vastgesteld vonden de leden van de PvdA-fractie betrekkelijk. Immers de WOZ-waarde van panden zal bij een stijgende woningmarkt aanzienlijk sneller stijgen dan een fatsoenlijke verhuurder de huur kan laten stijgen. Ouderen die hun «pensioen» ontleen aan de verhuur van een huis zullen dus relatief steeds rijker maar in absolute zin steeds armer worden. De tragiek is dan dat zij moeten leven van hun armoede en eventuele nabestaanden (en de fiscus) zullen profiteren van de rijkdom bij het verkrijgen van de nalatenschap. Of zien deze leden dit wellicht verkeerd?

De leden van de fractie van **GroenLinks** wezen eveneens op de onrust die is ontstaan bij bewoners van recreatiewoningen en volkstuinders – vaak mensen behorend tot de lagere inkomensgroepen –, aangezien zij vrezen dat hun bezit als vermogen zal worden aangemerkt, waarover dan het forfaitair vermogensrendement wordt geheven. Uiteraard is er een vrijstelling van f 37 500 per belastingplichtige, maar dat is blijkbaar niet overal even bekend. Wil het kabinet zorg dragen voor een adequaat voorlichtingsbeleid naar deze, goed georganiseerde, groep toe? Het valt op dat er nogal sprake is van verschillend, en dus onzorgvuldig, woordgebruik in deze. Zo luidt de kop in de nota naar aanleiding van het verslag (Kamerstuk 26 727 nr. 7) op blz. 192 «Tweede eigen woning». Veel bezitters van een recreatiewoning c.q. volkstuin huren echter hun «eerste» woning, zodat de woning op de volkstuin hun eerste *eigen* woning is. Leidt dit tot de conclusie dat de eerste eigen woning automatisch in box 1 valt, ook als het een recreatiewoning, stacaravan of huisje op een volkstuin betreft?

4.3.3 Kapitaalverzekering

De leden van de **CDA**-fractie merkten op dat indien een kapitaalverzekering eigen woning is verpand aan de geldverstrekker en die als eerste begunstigde is aangewezen voor de uitkering, de uitkering fiscaal wordt toegekend aan de verzekeringsnemer(s). Indien het een uitkering ten gevolge van het overlijden betreft, kan de achterblijvende echtgenoot de vrijstelling van zijn overleden partner gebruiken (artikel 3.6.9, zesde lid, Wet IB 2001). Wat gebeurt er nu als beide echtgenoten gelijktijdig overlijden? Aan wie wordt de uitkering aan de bank toegerekend? Geschiedt toerekening aan de nalatenschap van de overleden echtelieden. Kunnen de kinderen als erfgenamen dan nog gebruik maken van de vrijstellingen van hun ouders, of tast de uitkering hun eigen vrijstelling aan? Dit lijkt niet zo te zijn omdat er een schuld uit de boedel van de overleden ouders wordt voldaan met de uitkering. Het lijkt dus logisch om deze ook aan de boedel toe te rekenen en de vrijstelling van de oorspronkelijke verzekeringnemer(s) te benutten. Een bijkomende vraag is dan nog of het in geval van twee verzekeringnemers (man en vrouw) nog wat uitmaakt of de lening door één van beiden is aangegaan. Is de gedachte juist, dat het voor de fiscale toerekening om de verpander(s) gaat en niet om de debiteur?

De vrijstellingen voor een kapitaalverzekering eigen woning gelden per belastingplichtige. Indien een echtpaar gebruik wil maken van tweemaal de vrijstelling, moeten zij er dus voor zorgen dat er op de polis twee verzekeringnemers en twee begunstigten staan. Dit is uitvoerings-technisch lastig. Het zou daarom beter zijn als de vrijstelling overdraagbaar zou worden tussen partners. Budgettaire gevolgen heeft dit waarschijnlijk niet en het levert een beter uitvoerbaar systeem op. Is dit mogelijk?

Dat het inkomen en de schulden uit de eigen woning in box 1 zijn geplaatst is, aldus de leden van de **PvdA**-fractie, al breeduit bediscussieerd. Het is evident dat wie de hypotheek heeft afgelost beter af kan zijn met de eigen woning in box 3. Wat dat betreft vonden deze leden de discussie tijdens en na de behandeling in de Tweede Kamer over het huurwaardeforfait bijzonder.

De leden wilden zich hier beperken tot een aantal vragen.

Hun eerste vraag betrof het overgangsrecht. De hypotheek is afgesloten in 1975 met een hypotheek met levensverzekeringsclausule. In 1984 is daarop nog een aanvullende hypotheek afgesloten. De looptijd is tot het jaar 2010. Het kapitaal zal inmiddels de hypotheekschuld overschrijden als gevolg van de winstdeling op de polis. Als gekozen wordt voor een de mogelijkheid de polis expliciet te koppelen aan de woning geldt dan dat

de maximale vrijstelling de hoogte van de hypotheek is? Als er niet voor wordt gekozen de verzekering te koppelen aan de woning is dan de vrijstelling van de waarde ook beperkt tot de hoogte van de hypotheek? Is in het kader van het overgangsrecht in het eerste dan wel het laatste geval de vrijstelling ook 272 000 gulden of 272 000 gulden + de bestaande waarde van de polis?

De leden van de PvdA-fractie vonden het overgangsrecht op dit terrein dusdanig ingewikkeld dat zij graag een aantal voorbeelden zagen uitgewerkt.

5. INKOMEN UIT SPAREN EN BELEGGEN

5.1 Algemeen

In 1995 heeft, zo memoreerden de leden van de **CDA**-fractie, de regering een regeling groenprojecten gestart voor projecten ter bescherming van het milieu, waaronder natuur en bos. Een particulier die in een groenfonds belegt is vrijgesteld van inkomstenbelasting op de inkomsten. Dit heeft geresulteerd in de oprichting van groenfondsen door een aantal banken in nauw overleg met de betrokken ministeries. Thans is voor circa f 3 miljard geïnvesteerd in milieuvriendelijke projecten, terwijl bij normale doorzetting van het fiscale regime een verdere jaarlijkse groei van circa f 1 miljard wordt voorzien. Door de voorgestelde wetgeving zijn de koersen van de groenfondsen reeds ver gezakt onder de intrinsieke waarde, als gevolg waarvan blijvende schade optreedt, indien niet snel duidelijkheid wordt verschaft op het punt van de handhaving van de fiscale voordelen van deze vorm van beleggen. Deze leden zouden nu graag van de bewindslieden vernemen of de bereidheid bestaat deze vorm van gericht beleggen aantrekkelijk te houden, b.v. in lijn met de gedachten die door de Nederlandse Vereniging van Banken zijn ontwikkeld (brief aan de Eerste Kamer d.d. 9 maart).

Zijn de bewindslieden bereid toezeggingen ter zake te doen? De leden hier aan het woord meenden dat op zo kort mogelijke termijn «tenminste» duidelijkheid geboden moet worden over de richting die het kabinet zich voorstelt, omdat uitstel tot bekendmaking van de voorstellen die het kabinet voornemens is te doen in het zgn. ondernemerspakket (antwoord van staatssecretaris Vermeend d.d. 17/03/00 op vragen van de Tweede Kamerleden Bos, De Boer en Feenstra) niet opportuun is in de gegeven omstandigheden.

Bij deze leden kwam nog de vraag op of ook sprake is van «rechten die direct of indirect betrekking hebben op in Nederland gelegen onroerende zaken» (artikel 7.4.1. IB en art. 17a Vpb) in het geval dat een buitenlander (persoon of lichaam) Nederlands onroerend goed huurt en dit vervolgens weer onderverhuurt.

De bewindslieden nemen de positie in dat de vermogensrendementsheffing een inkomstenbelasting is. Deze is vergeleken met inkomstenbelastingssystemen in (Europese) verdragslanden duidelijk afwijkend. De bewindslieden zouden thans nog geen uitsluitsel kunnen geven over de vraag hoe de andere Europese lidstaten in het kader van de verdragstoepassing zullen reageren op dit nieuwe verschijnsel, omdat hierover nog geen formeel of informeel overleg heeft plaatsgevonden. Is dit juist?

Aangenomen mag worden, dat de kwalificatievraag in ieder geval aan de orde zal komen bij heronderhandeling van belastingverdragen (al niet wordt afgedwongen door ongunstige rechterlijke uitspraken). In die situatie zal Nederland hiervan altijd hinder ondervinden, omdat het binnenhalen van een concessie van de verdragspartner op dit punt veelal ten koste zal gaan van Nederlandse concessies op andere punten. Bij

welke verdrag(en) zal deze kwestie door Nederland voor het eerst aan de orde worden gesteld, al dan niet in het kader van heronderhandelingen? Veel belangrijke recente Nederlandse belastingverdragen zijn niet van toepassing op de vermogensbelasting zoals de verdragen met de Verenigde Staten, Canada en het Verenigd Koninkrijk. Bij verdere onderhandelingen zal de vraag zich dus voordoen of een dergelijk land (lees: bronland) bereid is reductie of vrijstelling van bronbelasting te geven op dividenden, c.q. interest/royalties die aan Nederland ingezetenen worden betaald. In spiegelbeeld geldt dezelfde vraag: zal het woonland bereid zijn een credit te geven voor de Nederlandse vermogensrendementsheffing, indien Nederland bronland is? Meer specifiek vroegen de leden van de CDA-fractie of kan worden ingegaan op onderzoeken en bevindingen van de regering, of andere officiële instanties, waaruit blijkt hoe men in (bepaalde) andere landen aankijkt tegen het fenomeen van de vermogensrendementsheffing. Onderneemt het kabinet stappen om op dit punt meer duidelijkheid te krijgen, gezien de onzekerheid op dit belangrijke punt? Bij beoordeling van deze vraag is van belang dat dubbele belasting optreedt, c.q. dubbele vrijstelling al naar gelang het antwoord op beide vragen verschillend is. Deze leden zeiden kennis te hebben genomen van de toezegging dat buitenlandse bronbelasting door binnenlandse belastingplichtigen verrekend kan worden met Nederlandse inkomstenbelasting en dat buitenlandse bronbelasting zal worden teruggegeven als de inkomstenbelasting onvoldoende ruimte biedt. Gaarne vernamen de hier aan het woord zijnde leden hoe de bewindslieden zich voorstellen vorm te geven aan deze toezegging. Zij zouden deze vraag ook gaarne beantwoord zien indien in Nederlands wonende commanditaire vennoten (al dan niet gerechtigd tot de stille reserves) vrijstelling verkrijgen, indien het bronland de commanditaire vennoot als ondernemer beschouwt. Wat is de verdragspositie van de commanditaire vennoot, die in box 1 geen ondernemer is, maar wel winst uit onderneming geniet?

De leden van de **VVD**-fractie hadden al eerder in dit verslag opgemerkt niet overtuigd te zijn van de noodzaak van een strikte scheiding tussen de boxen. Om dezelfde reden is systematisch ook niet aanstonds in te zien waarom negatieve vermogens in box 3 buiten aanmerking moeten blijven. Te denken is hier aan hoge studieschulden. De belastingherziening is (ook) wel geplaatst in het kader van de vergroening van het belastingstelsel. Hoe denken de bewindslieden in dit verband over de stelling dat de positie van de zogenaamde Groenfondsen veel minder aantrekkelijk zal worden. Van verschillende zijden is wel geopperd dat de vermogensrendementsheffing in het buitenland niet zal worden gezien als een inkomstenbelasting. Hoe denken de bewindslieden hierover? Zijn er reeds reacties van buitenlandse fiscale autoriteiten?

De leden van de **PvdA**-fractie merkten op dat de systematiek van de vermogensrendementsheffing eenvoudig is; de vaststelling van het forfaitair rendement redelijk, ook in ogenschouw nemend dat het vaak gaat om spaargeld of tweede huis wat eerst vanuit het netto-inkomen is vrijgemaakt. De beleggingswinsten lijken daarmee onderbelast, maar daar staat tegenover dat de verliezen ook alleen lijden tot een lager heffingsbedrag het jaar erop. Tegenover een eenvoudig systeem staat echter toch het nadeel dat daarmee in specifieke situaties een onverwacht negatief effect zal ontstaan, waardoor de keuze voor eenvoud in een aantal situaties deze leden als te onrechtvaardig voorkomt. De leden hier aan het woord hadden begrepen dat het de bedoeling is geweest kleine overlijdensverzekeringetjes en begrafenisverzekeringen in natura vrij te stellen van de rendementsheffing. Materieel voldoet het wetsvoorstel ook aan die wens, uitvoeringstechnisch zou deze wens beter

in het vat gegoten kunnen worden. De argumentatie dat het veelal om verzekeringetjes met een zo kleine waarde gaat dat ze toch onder de vrijstelling zullen vallen is waar, maar dat laat onverlet dat de administratieve activiteiten jaarlijks voor de burger en de verzekeraar zullen moeten terugkeren.

In art. 5.2.4.a worden begrafenisverzekeringen en kapitaalverzekeringen die uitsluitend uitkeren bij overlijden van betrokkene immers vrijgesteld mits de waarde van die rechten een bepaald bedrag niet te boven gaat. Door hier te kiezen voor de waarde zullen belastingplichtigen jaarlijks de waarde van deze polissen moeten vermelden. Deze zullen ook jaarlijks door de verzekeraar moeten worden opgegeven. Het gaat hierbij om miljoenen polissen. Begrafenisverzekeringen in natura, oude zogenaamde volksverzekeringetjes, en wat niet al waarvan het uiteindelijk uit te keren bedrag varieert van enkele honderden guldens tot enkele duizenden. Een gigantische hoeveelheid werk met als effect dat de uitkomst zal zijn dat wordt vastgesteld dat het niet tot het bezit te behoeft te worden gerekend. Bij de gegeven toelichting zou het passend zijn geweest dergelijke polissen vrij te stellen als de uit te keren som (of de begrafenisverzorging) een bepaald bedrag niet te boven gaat. Dan immers kan met een simpele eenmalige berichtgeving worden volstaan. Betrokkenen kunnen dat ook zelf optellen. De waarde zal in principe het uit te betalen bedrag niet overstijgen dus de belastingderving is nihil en de administratieve lasten van de verzekeraars (dus kosten) kunnen hierdoor worden verlicht en de belastingplichtige wordt niet opgehadeld met extra werk. Waarom is hier niet voor gekozen als de toelichting suggereert dat het zo zal werken? Onder het maatschappelijk beleggen gaat het om een aantal verschillende categorieën. Groen beleggen, de tante Agaathregelingen, sociaal ethisch beleggen en een kapitaalverzekering voor de studiekosten van het kind. De leden van de PvdA-fractie hadden problemen met dit «samenraapsel» alsmede met de beperking zoals deze in het wetsvoorstel wordt vastgelegd.

De rentevrijstelling zoals die nog maar kort geleden voor groen beleggen werd geïntroduceerd was onbeperkt en de beleggingsduur langjarig (tot 10 jaar). Velen namen voor kleine bedragen anderen voor hoge bedragen genoeg met een lager rendement vanwege het goede doel en de fiscale bevoordeling. Er was meer vraag naar groen beleggen dan aanbod omdat de overheid immers regulerend optreedt waar het gaat om de toestemming voor de groene projecten. Door de huidige beperking daalt de fiscale aantrekkelijkheid voor nieuwe beleggers en zij die grens reeds overschreden hebben kijken op hun neus.

Thans reeds blijkt dat de beleggers groenfondsen de rug toekeren. Dat kan toch niet de bedoeling zijn. Andere oplossingen kunnen toch bijdragen tot een zekere beheersing. Bijvoorbeeld door de afgifte van het aantal groenverklaringen aan stringenter voorschriften en eventueel aan een plafond te binden. Ook zou het maximum voor groen beleggen aan een hoger plafond kunnen worden gebonden. Waar de looptijd van de groenbeleggenregelingen veelal de tien jaar niet overschrijdt zou er ook gedacht kunnen worden aan een overgangsmaatregel. Nu het kabinet nog een groene notitie in voorbereiding heeft vertrouwden deze leden erop dat de fiscale belemmering voor het groen beleggen alsnog zou kunnen worden opgeheven. Het kan toch niet de bedoeling zijn met de introductie van een nieuw belastingplan, waarin duurzaamheid een belangrijke doelstelling is, diezelfde doelstelling meteen onderuit te halen.

De huidige – nog maar zeer kort geleden geïntroduceerde – «tante Agaath-lening» was aantrekkelijk gemaakt door de rente tot een bedrag van 5000 gulden vrij te stellen van belastingheffing. Ook hier lag de aantrekkelijkheid van een laag rendement in de fiscale begeleiding. Door de voorgestelde maximering van maatschappelijk beleggen zal ook hier een negatief effect kunnen optreden, En ook hier geldt weer dat bestaande

regelingen – bijvoorbeeld in een tante Agaathfonds – uitgaan van een langere looptijd.

Overgangsrecht voor bestaande beleggingen alsmede verhoging van het plafond zou ook hier een oplossing kunnen bieden. Wat de leden van de PvdA-fractie het meest tegenstaat is dat de nog maar zo kort geleden (in deze kabinetsperiode) met enthousiasme aanvaarde vrijstelling nu weer aan zodanige banden wordt gelegd dat voor bestaande tantes een tegenvaller ontstaat en nieuwe tantes wellicht toch genoodzaakt zullen zijn hun geld elders te beleggen.

Klopt de verwachting dat in het ondernemersplan weer veranderingen zullen optreden ten aanzien van leningen aan (startende) ondernemers? Wat sociaal-ethisch beleggen kan gaan betekenen was deze leden niet geheel duidelijk; wanneer komt hierover de nadere invulling?

Binnen het «maatschappelijk beleggen» is ook de kapitaalverzekering gebracht die tot doel heeft de studiekosten van kinderen te dekken. De leden van de PvdA-fractie deelden de opvatting dat het studeren van kinderen een grote maatschappelijke waarde heeft en dat het ook in de rede ligt dat ouders zich een financiële inspanning getroosten deze studie mogelijk te maken. Dat daarbij vormen van fiscale ondersteuning wenselijk zijn had hun instemming. De vormgeving vonden zij echter minder geslaagd en de plaatsing onder «maatschappelijk beleggen» curieus.

In de vormgeving wordt niet uitgegaan van het aantal kinderen maar van de aanwezigheid van 1 of 2 ouders. De merkwaardige situatie kan zich voordoen dat als van een gezin een van de ouders overlijdt de achterblijvende ouder geconfronteerd wordt met een te hoge waarde van studieverzekeringen. In de vermoedelijk toch al financieel zwakkere situatie zal dan over de waarde van de verzekering (die bij de inmiddels al wat oudere kinderen behoorlijk opgelopen kan zijn) belasting moeten worden betaald. De verzekering afkopen dient weinig nut, het is kapitaalvernietiging enerzijds en anderzijds lost het niet het probleem op dat de kinderen wel gaan studeren en daarvoor was dat kapitaal nu juist bedoeld.

Een tweede merkwaardige situatie doet zich voor als de verzekering wel conform de voorwaarden is afgesloten – dus in de polis is geregeld dat het kapitaal bedoeld is voor de financiering van de studie van de kinderen –, maar het kind besluit niet te gaan studeren of triest genoeg het kind overlijdt. Alsdan valt het geld op de einddatum toe aan de ouder (belast in box 3) zonder dat de bedoelde uitgaven er tegenover staan. De stringente voorwaarde waaraan de kapitaalverzekering als doelverzekering moet voldoen bij aanvang is dus niet belegd met enige sanctie als het doel er niet mee wordt gediend. Het maakt het afsluiten van een dergelijke verzekering daarmee wel zeer aantrekkelijk.

Eigenlijk is een kapitaalverzekering voor een uitgavenpost die zich over enkele jaren zal uitstrekken een hele vreemde. Evenals het merkwaardig is dat het kapitaal gemaximeerd is ongeacht het aantal kinderen.

Naar het oordeel van de leden van de PvdA-fractie zou een adequate studie ondersteuningsregeling veel beter vorm hebben kunnen krijgen in een lijfrenteverzekering tot een maximum per kind met een beperkte uitbetalingperiode van bijvoorbeeld 6 jaar, waarbij de opbouw belastingvrij en de uitkering als inkomen belast zou worden bij het kind. Is het kind studierend dan is de belasting laag, gaat het kind ondanks de oorspronkelijke bedoeling eerder werken dan zal de uitkering gewoon progressief in box 1 belast zijn. Immers, zomin als bij de kapitaalverzekering zal ook hier het bestemmingsgebonden karakter niet kunnen worden afgedwongen, maar het effect is aanzienlijk minder uitnodigend om hoe dan ook een dergelijke verzekering af te sluiten. Het doel wordt er beter door gediend; de ruimte voor maatschappelijk beleggen wordt er niet mee belast en merkwaardige situaties die zich kunnen voordoen – bijvoorbeeld als ouders een te hoge kapitaalverzekering hebben

afgesloten, waardoor een deel wordt vrijgesteld en voor een deel de waarde onder de vermogensrendementsheffing valt worden voorkomen. Graag vernamen deze leden of het kabinet hun opvatting deelt. Door velen wordt betoogd dat de vermogensrendementsheffing Nederland in een unieke positie plaatst. Dat heeft een zekere charme, zeker ook als het voorbeeld door anderen zou worden gevolgd. De rendementsheffing zal worden gezien, zo is de stelling, als inkomstenbelasting. Is hierover – bijvoorbeeld in het kader van informeel overleg – verkennend overleg gevoerd? In het veld wordt gevreesd dat het voor belastingplichtigen problemen kan opleveren. Kan kort worden aangegeven waarom deze naar het oordeel van de bewindslieden zeker niet zullen optreden waar vanuit het veld zo indringend op deze problematiek wordt gewezen?

Volgens de leden van de fractie van **GroenLinks** bestaat in een aantal andere Europese landen (b.v. Denemarken, Finland, Noorwegen, Zweden, Ierland, Groot-Brittannië, Frankrijk, Luxemburg, Portugal en Spanje; maar ook de VS) wel een belasting op de werkelijke vermogenswinsten. In hoeverre verstoren deze de nationale economieën?

Wat is de reactie van de bewindslieden op de stelling dat de voorgestelde rendementsheffing vooral kleine beleggers benadeelt en grote beleggers bevoordeelt, aangezien kleine beleggers de neiging hebben veiliger – met minder rendement – te beleggen en grote beleggers meer mogelijkheden hebben om forse vermogenswinsten te realiseren?

In de kunstwereld is onduidelijkheid gerezen over de vraag in hoeverre kunstvoorwerpen als vermogen worden beschouwd en dus in aanmerking kunnen komen voor de forfaitaire vermogensrendementsheffing. Naar aanleiding hiervan zijn er wijzigingen in de wet aangebracht, maar deze laten nog vragen open. Zo zijn ook die voorwerpen van kunst en wetenschap vrijgesteld als zij ter beschikking aan derden zijn gesteld voor culturele en wetenschappelijke doeleinden. Betekent dit dat iedere andere terbeschikkingstelling wel voor belastingheffing in aanmerking komt, bijv. aan kinderen?

Waarom is de kapitaalverzekering voor studerende kinderen onder de vrijgestelde maatschappelijke beleggingen ondergebracht? Het rendement komt immers niet ten goede aan de beleggende ouders en het beperkt de ruimte om daadwerkelijk maatschappelijk te beleggen. Een ander kritiekpunt betreft het feit dat er maximaal f 50 000 vrij gespaard mag worden; niet per kind, maar per belastingplichtige. Getrouwde tweeverdieners mogen voor hun enig kind f 100 000 belastingvrij sparen en een gescheiden moeder met drie kinderen mag per kind f 17 000 sparen. Schuilt hierin geen rechtsongelijkheid?

Bij de behandeling in de Tweede Kamer heeft het kabinet toegezegd te zullen onderzoeken of het beleggen in groenfondsen gestimuleerd kan blijven worden door te sleutelen aan de maximale inleg van f 100 000. Door deze limiet – en het feit dat in het nieuwe belastingstelsel inkomsten uit rente en dividend veel minder zwaar worden belast – dreigen veel groene fondsen in gevaar te komen. Volgens de banken ligt de financiering van nieuwe groenprojecten compleet stil. Is er inmiddels sprake van voortgeschreden inzicht bij de bewindslieden en waar leidt dat toe? Wanneer kan de Algemene Maatregel van Bestuur tegemoet worden gezien, waarin nadere regels worden gesteld met betrekking tot sociaal-ethisch beleggen?

Veel discussie is gewijd aan de forfaitaire vermogensrendementsheffing, die de huidige vermogensbelasting en inkomstenbelasting op rente en dividend vervangt. Hoe de cijfers ook mogen verschillen: stevast blijkt dat de werkelijke rendementen op vermogen gemiddeld hoger liggen dan het voorgestelde forfaitaire rendement van 4%. Volgens de minister van

Financiën zijn het geen fiscale maar economische motieven geweest om het forfaitaire principe in te voeren, want de economie mag niet worden verstoord. (zie Forum 24-2-2000). Kritiek hierop is terecht. Inkomsten uit vermogen worden, bij een hoger rendement wat historisch en contemporain gezien het geval is, niet belast. Bovendien wordt inkomsten uit vermogen lager belast dan inkomen uit arbeid.

Een voorbeeld, aangereikt door een uit de Raad van Kerken voortgekomen stichting «Beleggers voor belasting» moge dit verduidelijken. Iemand die in 1983 f 50 000 heeft belegd in fondsen die deel uitmaken van de AEX-index zag zijn vermogen in 17 jaar tijd groeien tot f 643 936. Belasting volgens de forfaitaire vermogensrendementsheffing over die 17 jaar: f 33 006. Iemand die f 50 000 per jaar verdient betaalt aan belasting over die 17 jaar: f 294 389. Met één keer f 50 000 beleggen, houdt je bij deze bewindslieden méér over dan met 17 jaar lang werken voor eenzelfde jaarloon zo concluderen deze beleggers. Waarom heeft het kabinet er voor gekozen (forfaitair) inkomen uit vermogen lager te belasten dan inkomen uit vermogen? Hoe verhoudt zich dat met de in het regeerakkoord genoemde doelstelling «rechtvaardige belastingdruk»?

De leden van de fractie van **D66** waren van mening dat het vanzelf spreekt dat op de principiële kant van de vermogensrendementsheffing in het plenaire debat zal worden ingegaan.

Deze leden hadden een afschrift ontvangen van de brief die de heer P.J. Lont heeft geschreven aan de staatssecretaris inzake de fiscale behandeling van de groenfondsen en dan met name de bestaande groenfondsen. Is het juist dat de belastingplannen voor de lopende groenfondsbeggingen desastreus hebben uitgepakt op de koersvorming?

De leden hier aan het woord hadden met grote zorg kennis genomen van de brief van de NVB van 9 maart 2000 over de Regeling Groen beleggen. Vergroening gold als een van de uitgangspunten van het nieuwe stelsel. Het blijkt dat dit toch maar zeer ten dele geslaagd is. Zij zeiden een uitvoerige reactie op de brief (en de bijlagen!) van de NVB op prijs te zullen stellen.

Het zou beter zijn de royale bedragen voor groen beleggen bijvoorbeeld met een kwart te verminderen maar er dan ook voor te zorgen dat het beleggingsrendement geheel gevrijwaard is van belastingheffing, dus ook van de heffing in box 3. Hoe pakt een dergelijk voorstel budgettair uit? Als de berekeningen uit de brief van de NVB juist zijn en het inderdaad zo is, dat het stelsel zeer negatief uitpakt voor het groen beleggen, konden deze leden er dan van uit gaan dat in de zogenoemde veegwet dit gevolg van het wetsvoorstel zal worden gecorrigeerd?

De leden van de fractie van **D66** vroegen aan welke bronnen de staatssecretaris precies de zekerheid ontleent, dat vermogensrendementsheffing in Europees perspectief gezien wordt als een vorm van inkomstenbelasting zoals is meegedeeld bij de presentatie van het wetsvoorstel aan de commissie Financiën van de Eerste Kamer? Als die zekerheid uit bronnen blijkt, welke zaken zouden dan nog aan de orde moeten komen inzake deze heffing bij de afzonderlijke belastingverdragen met separate landen?

De leden van de fracties van **RPF/GPV en SGP** verwezen naar het blad Forum (14-02-2000, p. 12). Daarin merkt de minister van Financiën op, dat het bij vermogensrendementsheffing vaak gaat om geld waarover al eerder loon- of een andere vorm van belasting is betaald. Is dat argument niet eerder van toepassing op een vermogensbelasting dan op een belasting over inkomen uit vermogen?

Hoe worden in het nieuwe stelsel inkomsten uit geërfde auteursrechten belast?

De aanhangige voorstellen hebben onrust gewekt over het voortbestaan van de aantrekkelijkheid van «groen» beleggen of investeren in milieu-

vriendelijke landbouwbedrijven. Het blijkt nu al moeilijk hiervoor geld aan te trekken. Hoe denken de bewindslieden deze onrust te kunnen wegnemen? Gezien het gangbare rendement van 3,5 procent levert de voorgestelde vrijstelling te weinig voordeel op vergeleken bij andere beleggingen. Als dat gaat leiden tot hogere rendementen, zal dan de financiering van minder goed renderende projecten, die uit milieuoogpunt van belang zijn, niet hinderen?

Het maximumbedrag is door velen nu al bereikt. Is het kabinet bereid groene beleggingen gedaan vóór 1 maart niet te laten meetellen bij het maximum?

Hoeveel bedraagt de belastingderving op basis van de huidige Regeling Groen Beleggen en op basis van de voorgestelde wet?

Op welke wijze zal uitvoering worden gegeven aan de door de Tweede Kamer met algemene stemmen aangenomen motie-Giskes (26 727 nr. 105)?

Waarom is de vrijstelling voor kapitaalverzekeringen ten behoeve van studerende kinderen ondergebracht bij de «maatschappelijke beleggingen», zodat ze onderdeel uitmaken van het maximum van 100 000 gulden en daardoor deze gezinnen beperken in het «groen» beleggen? Waarom varieert het maximum van dit onderdeel niet met het aantal kinderen?

Hoe verhoudt zich de lastendruk op het verpachten van landbouwgrond in het huidige stelsel tot die in het voorgestelde stelsel? Is hier een fictief rendement van 4 procent wel redelijk, mede in aanmerking genomen dat de pacht prijs door overheidsregels wordt beheerst? Zijn er meer voorbeelden waar overheidsvoorschriften het rendement van een belegging bepalen?

Hoe is uit het oogpunt van draagkracht te verdedigen dat het tarief van de belasting over het forfaitaire vermogensrendement nog lager is dan het marginale tarief voor de laagste inkomens die onder de loon- en inkomstenbelasting vallen? Zou in het licht van het huidige floreren van vermogensgroefondsen als uitwijkmogelijkheid voor wie het marginale tarief over dividend te hoog vindt, een tarief van 35 procent (= de vennootschapsbelasting) niet redelijker zijn?

Waarom wordt het forfaitaire rendement niet aan de rente-ontwikkeling gekoppeld?

Naar aanleiding van de ouderentoeslag op het heffingsvrije vermogen in de vermogensrendementsheffing wilden de leden van deze fracties de volgende casus voorleggen: Van een echtpaar boven 65 jaar met een vermogen van een miljoen gulden heeft de man een pensioeninkomen boven de in art. 5.1.4 gestelde inkomensgrens. De vrouw heeft enkel een AOW-uitkering. Kan dit echtpaar het vermogen aan de vrouw toerekenen en zo maximaal van deze toeslag profiteren? Zo ja, is dit effect wenselijk?

5.2 Dividendbelasting

De leden van de **CDA**-fractie memoreerden dat in de onderhavige wetsvoorstellen drie bepalingen zijn opgenomen, die tot doel hebben dividendstripping te voorkomen. Degene die verzoekt om teruggaaf/vermindering of verrekening van dividend dient de aandelen tenminste gedurende een aaneengesloten periode van drie maanden in zijn bezit te hebben gehad. Van deze periode moeten tenminste tien dagen voorafgaande aan de vaststelling van het dividend deel uitmaken. Deze leden zeiden te hebben vernomen, dat er van velerlei zijde grote bezwaren bestaan tegen de voorgestelde regeling, enerzijds omdat zij op sommige punten onduidelijk of niet volledig is, anderzijds omdat de regeling een grote mate van overkill bevat. Zij waren met name geïnteresseerd in de visie van de bewindslieden op de verhouding tussen de bezitstermijn en de inhoudingsvrijstellingen in deelnemingsverhoudingen en EG-moeder/

dochtersituaties, als wel in de vraag of de bezitsvrijstelling van Euro 200 ook niet zou moeten gelden voor buitenlandse aandeelhouders die dividenden ontvangen als aandeelhouders in Nederlandse vennootschappen.

Deze leden vroegen zich af of het juist is, dat professionele beurspartijen, zoals optiehandelaren en hoeklieden meer dan evenredig worden gestraft door de voorgestelde maatregelen en of het juist is, dat de maatregel tot gevolg heeft, dat de concurrentiepositie van Nederland ten opzichte van effectenbeurzen en andere EU-landen verslechtert.

Zijn de bewindslieden bereid – gehoord hebbende de grote technische, administratieve en praktische bezwaren tegen de voorgestelde maatregel – in het kader van de Veegwet het wetsvoorstel nader aan te passen op zodanige wijze, dat concurrentieverstorende elementen worden geëlimineerd en de regeling administratief goed uitvoerbaar wordt, zonder dat aan de opzet van de regeling (anti-misbruik) wordt tekort gedaan?

Deze leden hadden voorts in dit verband nog een aantal technische vragen. Een vraag die ook reeds in de fiscale literatuur is gesteld, is of de 10-dagen en 3-maanden eis als enige criterium doorslaggevend is (de formele benadering), of dat ook nog – indien aan deze formele eisen is voldaan – moet worden getoetst aan de materiële eis dat de ontvanger van het dividend ook de «uiteindelijk gerechtigde» is. Deze leden meenden uit de behandeling in de Tweede Kamer op te maken dat alleen de formele eis (10-dagen en 3-maanden) doorslaggevend is en dat derhalve aan de eis van «uiteindelijk gerechtigde» in bovengenoemde bepalingen geen betekenis moet worden toegekend. Graag zouden deze leden hun indruk met zoveel woorden bevestigd zien, waarbij zij zich – in geval van bevestigende beantwoording – overigens afvragen of de eis van uiteindelijke gerechtigdheid in genoemde bepalingen niet beter kan vervallen.

Een andere elementaire onduidelijkheid betreft de vraag welke kwaliteit de ontvanger van het dividend moet hebben om te voldoen aan de 10-dagen eis en de 3-maanden eis. Tijdens de behandeling in de Tweede Kamer is door de bewindslieden meerdere malen verwezen naar een minimum bezitsperiode van 3 maanden. Gelet op het hanteren van de term «bezit» vroegen deze leden zich af of feitelijk houderschap van de aandelen voldoende is, hetgeen impliceert dat met name niet juridische en/of economische eigendom is vereist.

In de nota naar aanleiding van het verslag wordt opgemerkt dat «vervreemding» in de dividendstripping bepalingen moet worden opgevat conform het vervreemdingsbegrip voor winst uit aanmerkelijk belang van art. 4.4.1 IB. De vraag is of dit begrip zonder meer toepasbaar is. Indien bijv. binnen de 3-maandstermijn een call-optie wordt verleend op de aandelen, is dan sprake van vervreemding?

Begrepen deze leden goed, dat verrekening bij de «uiteindelijke gerechtigde» achterwege blijft indien de bezitter van de aandelen niet voldoet aan 10-dagen en 3-maanden termijn? Zo ja, is de formulering van art. 1, eerste lid (dividendbelasting wordt geheven van de uiteindelijk gerechtigde) niet innerlijk tegenstrijdig? Zou het niet beter zijn te zoeken naar een oplossing waarbij in elk geval de uiteindelijk gerechtigde in aanmerking komt voor vermindering of verrekening van dividendbelasting afhankelijk van zijn positie?

De leden van de **VVD**-fractie wilden erkennen dat maatregelen nodig zijn tegen dividendstripping in internationale verhoudingen. Daarbij is ook te denken aan aandelen die toebehoren aan Nederlandse belastingplichtigen, maar in het buitenland zijn ondergebracht en buiten het zicht van de fiscus worden gehouden. De dividendbelasting kan dan fungeren als eindheffing. In de literatuur is gemotiveerd gesteld dat de voorgestelde

bepalingen niet goed uitvoerbaar zijn, veel rompslomp geven en ook niet altijd effectief zijn. Hoe denkt het kabinet hier over?

6. OUDEDAGSVORZIENINGEN

6.1 Algemeen

De leden van de **CDA**-fractie verwezen naar de tijdens de Financiële Beschouwingen in de Eerste Kamer in december 1999 door de toenmalige staatssecretaris gedane toezegging actie te zullen ondernemen inzake de fiscale behandeling van kapitaalverzekeringen met pensioenclausule met het oog op het komen tot een oplossing vóórdat de Invoeringswet IB 2001 in behandeling wordt genomen. Bovendien zou hij de Kamer zo spoedig mogelijk te laten weten tot welke oplossing hij was gekomen, zodat hierover zo snel mogelijk, vóór de Invoeringswet, helderheid bestaat. Wat is de stand van zaken **met betrekking tot deze toezegging**?

Bij de behandeling van het eerste wetsvoorstel in de Eerste Kamer (mei 1999) is de indruk gewekt, dat de kaders van de Wet Fiscale Behandeling zouden worden toegepast op de oudedagsparaplu, zoals ook de SER en de Stichting van de Arbeid hadden geadviseerd. Het zou wegens deze leden principieel onjuist zijn dat verschillende normen gaan gelden al naar gelang een pensioen in de tweede of in de derde pijler wordt opgebouwd. Dit heeft namelijk ongelijke behandeling tengevolge niet alleen tussen werknemers en niet-werknemers, maar ook tussen werknemers onderling (al naar gelang voor hen een collectieve pensioenregeling geldt). Deze leden meenden, dat deze ongelijke behandeling principieel onjuist is. Zij vernamen gaarne de visie van de bewindslieden hier op dit punt. Zij verwezen in dit verband ook naar de brief van het Verbond van Verzekeraars. Ook zij signaleren een ongelijkheid in de fiscale behandeling van pensioenen.

In de wet Fiscale Behandeling van Pensioenen (juni 1999) staat dat in 35 jaar een pensioen in de tweede pijler kan worden opgebouwd van 70% eindloon, dat ingaat op de 60-jarige leeftijd. In het wetsvoorstel Inkomstenbelasting 2001 is het maximum niveau beperkt tot 70% van het laatstgenoten inkomen. Door echter de jaarlijkse fiscale ruimte te beperken tot 17% van het inkomen blijkt uit berekeningen van het Verbond voor Verzekeraars, dat deze ruimte niet toereikend is (het zou tenminste 25% van het inkomen moeten bedragen) om een gelijkwaardige oudedagsvoorziening te kunnen opbouwen, die overeenstemt met het 70% criterium van de Wet Fiscale Behandeling Pensioenen (laat staan de mogelijkheid tot 100% op te bouwen zoals voor werknemers in de praktijk mogelijk is). Onderschrijven de bewindslieden deze berekeningen van het Verbond?

Deze beperking treft met name de mensen die zijn aangewezen op aanvullende oudedagsvoorzieningen in de derde pijler, zoals zelfstandigen en werknemers waarvoor geen pensioenregeling is getroffen.

In het kader van de Brede Herwaardering is in 1992 het begrip revisierente ingevoerd. Een belastingplichtige kan revisierente verschuldigd worden, indien hij besluit het opgebouwde kapitaal onder een lijfrenteverzekering in één keer te laten uitkeren. Dit besluit hoeft niet gebaseerd te zijn op anti-fiscaal gedrag, maar kan zeer wel zijn ingegeven door de persoonlijke inschatting van de levensverwachting. Deze rente wordt onder de huidige wet berekend, alleen over de destijds in aftrek gebrachte lijfrentepremies. Onder het voorliggende wetsvoorstel wordt echter óók het daarop gekweekte rendement meegeteld, kennelijk uit budgettaire overwegingen. Deze leden hadden echter de indruk, dat de overheid geen belastinginkomsten misloopt, indien de revisierente zoals thans, alleen berekend

zou worden over de in aftrek gebrachte lijfrentepremies. Wat is immers het geval.

Stel de premieaftrek in jaar 1 op NLG 10 000,- en het rendement op deze polis op 10%. De belastingdruk in jaar 1 en jaar 2 bedraagt dan 50%. De overheid loopt in jaar 1 NLG 5 000,- aan belastingopbrengst mis. Wordt de polis echter in jaar 2 afgekocht, dan ontvangt de overheid 50% van NLG 11 000,-, ofwel NLG 5 500,-. Dit lijkt de conclusie te wettigen, dat de overheid, net als de betrokken belastingplichtige, 10% rendement (NLG 500,- op NLG 5 000,-) maakt en dus niets misloopt. Kunnen de bewindslieden nog eens uitleggen wat de reden is van de wijziging van grondslag?

De leden van de **PvdA**-fractie waren van mening dat voor een goede invoering ook toeleveranciers van relevante informatie zullen worden belast met een behoorlijke hoeveelheid werk. De opgave van de informatie voor de vaststelling van een pensioentekort – noodzakelijk voor de beoordeling van het «pensioengat» – is een andere informatie dan de thans aan actieve deelnemers te verzenden pensioen-informatie. In OPF-visie hadden deze leden gelezen dat het toepassen van de terugwentelingsperiode van 6 maanden ten behoeve van het tijdig verstrekken van fiscaal relevante gegevens op goede gronden voor veel pensioenfondsden niet haalbaar zal zijn. Een langere periode betekent wetswijziging, echter die wetswijziging heeft niet plaats gevonden. Betekent dit dat de bezwaren als te licht bevonden zijn aangemerkt of wordt alsnog overwogen een langere periode in de wet op te nemen.

Zeker waar het pensioenen betreft herinnerden deze leden aan de problemen met het «opsporen van pensioengerechtigden» (wat immers ook heeft geleid tot het steunpunt opsporing). Pensioenslapers zijn immers thans niet gehouden hun pensioenopbouw bij te houden noch om hun adreswijzigingen door te geven.

Na de behandeling van het wetsvoorstel, zo stelden de leden van de PvdA-fractie vast, zijn er een groot aantal veranderingen opgetreden. Er is weer een beperkte ongetoetste lijfrenteaftrek ingevoerd. De opzet van de huidige derde tranche die voorziet in een extra lijfrentevoorziening ingeval van een aanmerkelijk pensioentekort is ingrijpend gewijzigd, wat helaas ten koste gaat van burgers die met een structureel pensioentekort kampen.

De franchise is verlaagd en daarmee gelijk getrokken aan de minimumfranchise zoals deze is vastgelegd in de wet fiscale behandeling van pensioenen. Hadden deze leden het goed dat hierdoor ook voor de geheel of gedeeltelijk het pensioen in eigen beheer voerende DGA nu weer, zij het via de lijfrentesfeer, een ruimere opbouw mogelijk zal zijn?

Wat betreft een eventueel pensioentekort constateerden de leden hier aan het woord dat hieraan slechts een beperkte invulling kan worden gegeven als gevolg van de beperking in de tijdsruimte. Jaarlijks moet het pensioentekort worden vastgesteld en dat tekort kan dan tot maximaal 7 jaar terug worden ingelopen (de inhaaljaarruimte). Toekomstige wijzigingen in bijvoorbeeld de AOW zullen dus voor de huidige generatie niet meer zijn te compenseren omdat een backserviceperiode feitelijk ontbreekt. Ook voor zij-instromers in de Nederlandse samenleving betekent de beperking van de inhaaljaarruimte dat een niet opgebouwde AOW niet goed kan worden gecompenseerd. Het verbaasde deze leden omdat binnen de SER wordt gewerkt aan de mogelijkheden eventuele AOW-gaten te kunnen dichten en nu in feite de fiscale mogelijkheid daarvoor al zou zijn afgesloten.

Dat het vaststellen van het pensioentekort op uitvoeringsproblemen en administratieve lastenverzwaring voor pensioenuitvoerders zal stuiten is evident. Wordt daarover nader overlegd opdat zonder al te veel kosten (die uiteindelijk toch weer door de pensioendeelnemers betaald zullen moeten worden) en al te veel administratieve toestanden aan de

bedoelingen vorm kan worden gegeven?

Kan al nader worden aangeduid welke problemen thans ter hand worden genomen om tot een oplossing te komen?

Een andere vraag is echter natuurlijk: «wat is een pensioentekort?» Is er sprake van een pensioentekort wanneer als gevolg van echtscheiding pensioenverevening heeft plaats gevonden? Is er sprake van een pensioentekort wanneer het pensioen in de tweede pijler uitkomt op 65% eindloon maar er expliciet de mogelijkheid bestaat het pensioen op de pensioengerechtigde datum te verhogen door conversie van het nabestaandenpensioen? En, omgekeerd, is er sprake van een pensioentekort wanneer de pensioenuitkomst wel op 70% eindloon ligt maar het nabestaandenpensioen op risicobasis verzekerd is en op het 65ste kan worden gekozen voor een lager OP met alsnog een NP? Deze leden wensten graag iets meer van de gedachten binnen het ministerie op dit soort problemen vernemen.

Er zijn verschillende omstandigheden denkbaar waardoor zich een pensioenteveel kan voordoen:

- een lopende verplichting in het kader van een verzekering voor een lijfrente die permanent of in sommige jaren de voorgestelde jaarruimte te boven gaat. Dat betekent dus dat dan steeds een splitsing zal moeten plaats vinden in het deel dat «pensioen» is en het deel dat als «saldo-lijfrente» in box 3 thuis hoort. Zijn daar rekenregels of zo voor nodig en opgesteld?
- een pensioenteveel kan zich voordoen omdat een onderneming alsnog besluit met terugwerkende kracht een pensioenverbetering voor de medewerkers in te voeren. Echter, een aantal medewerkers heeft intussen zelf al (alternatieve) maatregelen in de lijfrentesfeer getroffen. Is er dan sprake van een «pensioenteveel» of wordt dat niet zo gezien omdat ten tijde van de opbouw van de lijfrente immers sprake was van een pensioentekort?

In het geval dat de pensioenverbetering achteraf door de werkgever aan de werknemer wordt toegekend zonder dat de laatste daarop invloed kon hebben dan zou een fiscale sanctie op grond van de voorgestelde «tussentoets» in de lijfrentesfeer toch heel onrechtvaardig uitpakken. Kan tegen deze achtergrond de «tussentoets» niet veel beter worden beperkt tot de DGA's?

De leden hier aan het woord merkten op dat de jaarruimte voor de opbouw van een pensioen volledig buiten de tweede pijler is verhoogd. Kan worden aangegeven op welke wijze de berekening is gemaakt waaruit kan blijken dat hiermee in principe dezelfde pensioenopbouw mogelijk is in de derde pijler als in de tweede pijler na de zogenaamde «Witteveen wetgeving». Het veld constateert dat een hoger percentage dan 17% vereist zou zijn om een pensioen te kunnen opbouwen van 70% eindloon. Als bedoeld wordt 70% eindloon mogelijk te maken dan zou dat ook moeten kunnen in een situatie waarin betrokkene niet meer carrière maakt dan bij een beschikbaar premiestelsel als rekenregel wordt toegestaan. Een uitgewerkt voorbeeld waarbij de uitgangspunten duidelijk zijn (sterftetafel, inflatie etc) zou door deze leden zeer op prijs worden gesteld omdat zij dan de berekeningen beter zouden kunnen beoordelen. Een uitkering bij ongeval of overlijden vanuit een door de werknemer zelf afgesloten verzekering wordt straks in box 3 geplaatst. Een zelfde uitkering wordt – als de werkgever de premie betaald heeft – in box 1 aan de progressieve heffing onderworpen. Dat maakt het afsluiten van een dergelijke verzekering door de werkgever voor zijn personeel natuurlijk beduidend minder aantrekkelijk.

Op zich zeiden de leden van de fractie van **GroenLinks** de opvatting van de bewindslieden te delen dat het bovenmatig fiscaal gesubsidieerd pensioensparen voorkomen moet worden. Het zou het kabinet sieren als deze lijn ook gevolgd zou worden met het bovenmatig fiscaal subsidiëren

van vermogensvorming, zoals het eigen woningbezit, maar dit terzijde. SER-advies: geen beperkingen in tijd en geld van de reserveringsregel. Hoe verhoudt zich de principiële benadering van het kabinet m.b.t. het voorkomen van het bovenmatig gesubsidieerd pensioensparen met de kniebuiging om toch een lijfrente-aftrek van 1000 euro per belastingplichtige, ongeacht de hoogte van het inkomen, toe te staan?

Het was de leden van de fractie van **D66** niet duidelijk waarom bij reparatie van pensioengaten uit het verleden zo strak wordt vastgehouden aan de beperking in tijd van zeven jaar. Bij de presentatie van de bewindslieden in de Eerste Kamer, stelde de minister het volgende: neem eens aan dat een minister van Financiën (bijvoorbeeld deze minister) na twaalf jaar in dienst treedt bij een grote financiële instelling als lid van de Raad van Bestuur. Aan te nemen valt, dat zijn in deze kringen als bescheiden omschreven inkomen als minister met een factor drie of vier wordt overtroffen. Onbeperkte reparatie van het pensioengat zou dan toch onredelijk zijn. De aan het woord zijnde leden waren dat met hem eens. Echter naar het hun voorkomt, is dat niet wat de wettekst mogelijk maakt. Het gaat naar het oordeel van deze leden om de niet gebruikte fiscale ruimte in enig jaar, hetgeen uiteraard betekent de fiscale ruimte die uit het inkomen van dat jaar voortkomt. Er komt met andere woorden niets extra's bij. Als deze lezing juist is, vervalt toch de noodzaak de periode tot zeven jaar te beperken?

Het kwam de aan het woord zijnde leden onwenselijk voor, dat onvolledige AOW-opbouw niet kan worden gerepareerd. Zoals bekend is volledige AOW gekoppeld aan een vijftigjarig verblijf in ons land. Alleen al de sterke immigratie betekent dat velen straks geen volledige AOW hebben. Reparatie hier is volgens deze leden zeer wenselijk en ook nodig. De kans is immers aanwezig dat anders een extra beroep op bijstand moet worden gedaan hetgeen voor de overheidsfinanciën onwenselijk is. Hoe zien de bewindslieden dat? Het de leden hier aan het woord uiteraard bekend dat reparatie via particuliere verzekering mogelijk is, maar de betreffende groep zal daar weinig toegang toe hebben. Beter en mogelijk ook goedkoper is de gelegenheid te openen om AOW in te kopen. In een vorig debat over pensioenen is toegezegd dat deze mogelijkheid zou worden onderzocht.

Het Verbond van Verzekeraars heeft bij brief van 23 februari 2000 de in hun ogen ongelijke behandeling gesignaleerd bij de fiscale behandeling van pensioenen. Een en ander zou met name negatief uitwerken voor kleine zelfstandigen en voor werknemers waarvoor geen pensioenregeling is getroffen. De leden van deze fractie stelden een reactie op dit standpunt door de bewindslieden op prijs. Ook de Stichting van de Arbeid heeft hierover een brief geschreven. Met name het principiële aspect dat opbouw van pensioen in de tweede pijler anders gefaciliteerd is dan in de derde pijler behoeft nadere argumentatie. Als, zoals de brief suggereert, daar alleen budgettaire motieven voor worden genoemd, dan is de fractie geïnteresseerd in de vraag hoe de bewindslieden een beroep op gelijke behandeling percipiëren en in de vraag of een Europese rechtsgang van een belanghebbende niet kan leiden tot een uitspraak die op dit aspect de wet niet houdbaar maakt?

6.2 Internationale aspecten

De voorstellen bevatten, zo merkten de leden van de **CDA**-fractie op, een aantal bepalingen waarvan de verenigbaarheid met Europees recht ter discussie staat.

De aandacht richt zich op de emigratieheffing en de conserverende aanslag over opgebouwde pensioenrechten. De teneur van de jurisprudentie in het Europese Hof is, dat bepalingen die het recht van vrij verkeer of vrije vestiging in een andere lidstaat beperken in strijd zijn met het

EG-verdrag, tenzij er een toegelaten rechtvaardigingsgrond bestaat en de toepassing daarvan in overeenstemming is met het proportionaliteitsbeginsel.

De leden van de CDA-fractie zouden de positie willen vernemen van de bewindslieden ter zake van de reparatie in art. 1 Wet Dividendbelasting (t.z.v. het begrip «uiteindelijk gerechtigde»). Kan gesteld worden dat Nederland een «treaty override» toepast door heffingsrecht naar zich toe te trekken onder de bestaande verdragen, nu sinds het «lek» voortvloeiend uit de uitspraak van de Hoge Raad van 6 april 1994, nr. 28 638 (BNB 1994 (217) nog een groot aantal verdragen zijn gesloten waarin het lek de facto is bestendigd (Ellis, MBB november 1999, nr. 10/11 p. 395).

De leden van de **PvdA**-fractie merkten op dat in het kader van de Europese eenwording het vrij verkeer een belangrijke peiler is. Zal het niet als belemmering worden aangemerkt – een maatregel die meer belemmert dan het doel rechtvaardigt – dat bij tijdelijk vertrek naar een ander Europees land in principe belasting moet worden afgerekend over opgebouwd pensioen, ook als deze feitelijk niet meteen behoeft te worden betaald als betaling voldoende is zeker gesteld? Heeft hierover in Europees verband overleg plaatsgevonden?

Deze leden vroegen of het inderdaad zo is dat als een belastingplichtige besluiten zou de opgebouwde lijfrente in eenmaal te doen uitbetalen zonder er de verplichte lijfrente van te kopen is dan inderdaad revisierente verschuldigd over zowel de afgetrokken premie als over het behaalde rendement?

Wat betreft de revisierente over de premie is inderdaad een goede grond te vinden daar immers de premie ten onrechte niet in de belastingheffing is betrokken geweest en de samenleving georganiseerd in de Staat dus belastingopbrengsten zijn onthouden. Echter is dezelfde grond even hard te hanteren als het om het rendement gaat? Graag de opvatting van de bewindslieden op dit punt.

De leden van de fractie van **GroenLinks** vroegen wat de beweegredenen van het kabinet zijn om de revisierente, die wordt berekend als iemand besluit zijn opgebouwde lijfrentekapitaal niet om te zetten in een lijfrente, maar in een keer uit te keren, te berekenen over ingezette premies en rendement, in plaats van alleen over de ingezette premie, zoals thans het geval is?

De leden van de fractie van **D66** hadden een notitie ontvangen van J.M. Rademaker, die hierbij wordt overgelegd inzake revisierente. Naar het deze leden voorkomt, is enige logica aan de berekening in die notitie niet te ontzeggen. Gaarne ontvingen zij het commentaar van de bewindslieden op deze notitie.

7. SPECIFIEKE ONDERWERPEN

De leden van de **CDA**-fractie merkten op dat in de wetsvoorstellen de aftrek van scholingsuitgaven wordt beperkt tot Euro 15 000,-, terwijl de huidige wetgeving geen beperkingen kent. Door deze beperking zouden bepaalde opleidingen praktisch onbereikbaar worden, omdat de kosten ver uitstijgen boven de voorgestelde aftrek, terwijl bovendien de aftrek voor studierente wordt afgeschaft.

Zo meent de Vereniging van Nederlandse Verkeersvliegers dat door de wetsvoorstellen vliegopleidingen nauwelijks meer financieerbaar zijn. Deze opleidingen zijn geheel particulier. De vraag is of er voldoende rechtvaardigingsgrond bestaat om voor zeer dure opleidingen geen

uitzondering te maken, temeer nu deze opleidingen (in tegenstelling tot vele andere) overheidssteun ontberen.

Deze leden zouden gaarne een reactie horen van de bewindslieden op de brief van de Vereniging van Nederlandse Verkeersvliegers en de daarin gevoerde argumentatie. Met name zouden zij willen vernemen of er ruimte is voor een uitzonderingsmaatregel, c.q. een overgangmaatregel die de nadelige effecten van de wetwijziging voor deze en wellicht vergelijkbare andere relatief kleine groepen mitigeert, temeer nu hier sprake is van situaties waarin (aanstaande) werknemers investeren in hun eigen employability.

De leden van de **PvdA**-fractie waren van mening dat de mogelijkheid uitgaven voor studie tot een bedrag van 15 000 Euro in aftrek te brengen in principe betekent dat de kosten voor Nederlandse specialistische en post-academische opleidingen volledig aftrekbaar zijn. Echter de vereniging voor verkeersvliegers had de aandacht gevraagd voor de beperking van de opleiding tot verkeersvlieger. Zij wezen erop dat de door de Rijksluchtvaartdienst erkende opleidingen, inclusief de erkende HBO-instelling NLS te Beek, niet door de overheid worden gesubsidieerd. Het zijn dus dure particulier bekostigde instellingen in tegenstelling tot bijvoorbeeld de opleiding voor de scheepvaart of andere opleidingen waarmee ook een relatief hoog inkomen kan worden verkregen. Kan in overleg met bijvoorbeeld het ministerie van Verkeer en Waterstaat nog eens nader worden gekeken naar het effect van een te verwachten afname van opgeleide Nederlandse verkeersvliegers. Zijn de bewindslieden bereid hier nog eens naar te kijken en de Kamer van hun afweging op de hoogte te stellen.

De leden hier aan het woord meenden, zoals al eerder bij de uitvoering aangegeven, dat goede voorlichting aan de burgers hierbij van groot belang is. Waar nog een notitie is toegezegd met betrekking tot de fiscale positie van chronisch zieken wachtten zij deze graag af.

Als het gaat om gescheiden echtelieden vroegen deze leden of uitgaven ten behoeve van de gescheiden partner samenhangend met ziekte of invaliditeit moeten worden gezien als uitgaven in verband met levensonderhoud of in verband met ziekte.

Maakt het daarbij ook nog verschil of de gescheiden partner in Nederland of buiten Nederland verblijft?

8. BUDGETTAIRE EN INKOMENSGEVOLGEN

De leden van de fracties van **VVD** en **D66** vroegen de bewindslieden om een reactie op de door de Commissie voor de Verzoekschriften van de Eerste Kamer doorgezonden brief van J. 't Hart te De Lier.

De leden van deze fracties memoreerden dat bij de toelichting op het belastingplan 2001 door beide bewindslieden in de Eerste Kamer een inkomensplaatje werd gepresenteerd, waaruit af te leiden zou zijn dat het plan goed uitpakt voor de lagere en middeninkomens. Is hierbij rekening gehouden met gelijktijdige, samenhangende effecten die elders in de belastingsfeer optreden, zoals verhoging van de BTW-tarieven en verhoging van lokale (milieu)belastingen?

De leden van de fracties van **RPF/GPV** en **SGP** vroegen of in de tabellen inzake inkomenseffecten, wat betreft de alleenverdieners, de individuele inkomens of de huishoudinkomens in aanmerking zijn genomen? Met andere woorden is het berekende effect exclusief of inclusief de uitbetaling van de heffingskorting aan de niet verdienende partner? Hoe profiteren zelfstandigen met een middeninkomen, die als zodanig geen ww-premie betalen, van het voordeel van de verlaging van de

ww-premie, waarmee de bewindslieden de inkomenseffecten van hun voorstellen hebben verbeterd?

9. UITVOERINGSASPECTEN

Niet op ieder terrein – de leden van de **PvdA**-fractie refereerden hier even kort aan de lijfrenteopbouw – kwam deze leden het overgangsrecht even zorgvuldig voor. Op welke wijze denken de bewindslieden de voorlichting hierover gestalte te gaan geven welke wetgeving kan nog verwacht worden.

De waardeinstijging die door banken en verzekeraars moet worden opgegeven van b.v. kapitaal- of studieverzekeringen betekent eveneens extra inspanning. Kan er in redelijkheid van worden uitgegaan dat de betrokken uitvoerders op 1 januari 2001 in staat zullen zijn al deze extra inspanningen, waarvan de omvang toch zeker immens mag worden genoemd, te verrichten.

Dat de verzekeringsmaatschappijen voor een correcte informatie-overdracht behoefte hebben aan ook het gebruik van het SOFI-nummer verbaasde deze leden geenszins. De leden hier aan het woord konden zich voorstellen dat voor dergelijke administraties buiten de directe overheid het nummer met het oog hierop toch ter beschikking te stellen. Ligt het in de verwachting het onderzoek terzake van het bredere gebruik van het SOFI-nummer zo tijdig te kunnen afwerken dat het politieke debat daarover snel kan worden aangevangen en afgerond?

Bij het verzamelen van informatie rondom het belastingplan was het deze leden opgevallen hoe bijzonder ingewikkeld de individuele vertaling voor burgers van deze wetgeving kan zijn. Dat geldt dus ook de medewerkers van de belastingdienst. Er zal een «bijscholingsprogramma» moeten worden opgezet. Welk scenario is hiervoor uitgezet.

De invoering van een grote administratieve wijziging iedere eerste van een nieuw jaar achtten deze leden een forse administratieve taakstelling voor de samenleving. Zowel voor de burger als voor de instanties die de informatie moeten aandragen.

De leden van de fractie van **D66** hadden na afloop van de behandeling van de wetsvoorstellen in de Tweede Kamer met enige regelmaat post ontvangen van bejaarden die menen achtergesteld te zijn vanwege een kleinere aftrek van het forfait dan werkenden. Dit is een van de voorbeelden dat er nog veel aan voorlichting dient te worden gedaan. Immers van een achterstelling is geen sprake. Deze leden wilden uitvoerig ingelicht worden, hoe de bewindslieden het komende half jaar de voorlichting gestalte denken te geven. Naar het deze fractie voorkomt, is het nodig deze voorlichting per categorie gericht te geven. Aangezien deze groepen bij de belastingdienst zonder veel moeite te traceren zijn, verdient het de voorkeur de gerichte voorlichting ook op huis- en werkadres te geven. Zijn de bewindslieden deze mening ook toegedaan? Om misverstand te voorkomen, de bejaarden worden hier als voorbeeld opgevoerd; het gaat om veel meer groepen.

10. INVOERINGSWET**10.1 Inleiding**

Bij ingrijpende veranderingen dient de kwaliteit van het overgangsrecht met de grootst mogelijke zorgvuldigheid te worden omgeven, zo merkten de leden van de **CDA**-fractie op. Bij majeure ingrepen mag immers niet de indruk gewekt worden, dat de wetgever de belangen van de belastingplichtigen die redelijkerwijs op het regime mochten vertrouwen verstoort. Aan de andere kant mag het recht ook niet zo rigoureuus zijn, dat wijzigingen onmogelijk zijn, zoals de staatssecretaris betoogt.

Bij de totstandkoming van de onderhavige wetsvoorstellen moet uiteraard in grote mate een beroep worden gedaan op overgangsrecht. In grote lijnen kan worden gezegd, dat het overgangsrecht op acceptabele wijze vorm heeft gekregen, zij het echter met enkele uitzonderingen die niet in deze benadering passen. In deze context is van belang de kwaliteit van een toezegging van de zijde van een bewindsman in het kader van het wetgevend proces nader te toetsen.

In dit verband zetten deze leden een vraagteken bij de opmerking van de staatssecretaris tijdens de financiële beschouwingen in de Eerste Kamer in december 1999, waarin hij heeft opgemerkt, «dat een garantie c.q. toezegging van regeringszijde niet langer duurt dan een kabinetsperiode». Namens deze leden is toen in de plenaire behandeling aan de staatssecretaris gevraagd wat de strekking was van zijn opmerking. De staatssecretaris heeft daarop geantwoord daarop terug te zullen komen bij de behandeling van de Invoeringswet (Handelingen EK, 14 december 1999, 10–396).

Bij overgangsrecht dient naar het oordeel van deze leden onderscheid te worden gemaakt tussen onvoorwaardelijke toezeggingen voor specifieke gevallen en globale toezeggingen, al dan niet geclausuleerd en al dan niet gebonden aan een termijn. Voorzover specifieke en onvoorwaardelijke toezeggingen worden gedaan, moeten deze – zo meenden deze leden – gezien worden als een contract tussen de overheid en de belastingplichtige en dienen deze te worden nagekomen, ook al zou op grond van «voortschrijdend inzicht» van de zijde van de overheid, sprake zijn van een (te) langdurige toezegging. Het feit, dat gedurende de looptijd van de toezegging onderscheid bestaat tussen belastingplichtigen doet daar niet aan af. Dat is inherent aan het toekennen van eerbiedigende werking. Aan de andere zijde van het spectrum bevinden zich toezeggingen die niet specifiek zijn verwoord of aan een termijn gebonden. Hier dient de leer van het opgewekte vertrouwen een belangrijke rol te spelen. Voor deze categorie toezeggingen dient tenminste de regel in acht te worden genomen, dat zij niet worden opgezegd dan met inachtneming van een ruime opzegtermijn, die zeker niet per definitie tot één kabinetsperiode beperkt dient te zijn. Opvolgende bewindslieden zijn immers gebonden aan toezeggingen gedaan door hun voorgangers. Uiteraard dienen de belangen van de overheid en de belastingplichtigen zorgvuldig tegen elkaar te worden afgewogen. Echter hoe het ook zij, in geval van twijfel zou de balans toch moeten doorslaan naar de belastingplichtige omdat het hogere goed van de rechtszekerheid en betrouwbare overheid opweegt tegen het abrupt ingrijpen in toezeggingen in strijd met de beginselen van behoorlijk bestuur.

Deze leden vernamen gaarne de visie van de staatssecretaris op bovengenoemde stellingname.

10.2 Loonbelasting

De leden van de **CDA**-fractie vroegen de bewindslieden hun reactie te geven op de punten die door Drs. Molenaar (WFR) aan de orde zijn gesteld, bij de vaste commissie voor Financiën in de Eerste Kamer voorzover deze niet reeds aan de orde zijn gesteld door de leden van de fracties.

De leden van de **PvdA**-fractie hadden waargenomen dat de zogenaamde artikel 19 toeslag voor de rechthebbenden «gedefiscaliseerd» is in die zin dat de Pensioen- en Uitkeringsraad de belasting voor deze toeslag voor haar rekening neemt. Zou het niet mogelijk zijn deze toeslag gewoon te defiscaliseren?

Wat betreft de compensatie van arbeidskosten bestaat er een groot verschil tussen hen die in loondienst werken en zij wier inkomen als inkomen uit overige arbeid wordt gekenmerkt.

Betekent dit dat diegenen die hebben gekozen voor een fictieve dienstbetrekking of worden geacht deze te zijn aangegaan vallen onder het regime van de vrije vergoedingen en verstrekkingen en zij wier inkomen wordt geacht te zijn een inkomen uit overige arbeid de kosten te kunnen aftrekken en daarmee dus gelijk zijn aan de ondernemers?

De leden hier aan het woord merkten op dat een verandering in fiscale status grote gevolgen kan hebben. Een musicus met een deeltijdbaantje bij een muziekschool, organist bij drie kerkjes en nog een aantal vrije optredens zal vermoedelijk van geen van de loondienstsituaties zijn muziekinstrument vergoed krijgen en aftrekbare kosten geniet hij uitsluitend over het schnabbeldeel. Onduidelijk zal ook vaak zijn waar inkomen onder moet worden gebracht en hoe dus de beroepskosten moeten worden verdeeld.

Wat als een kunstenaar een cursus culturele vorming uitvoert aan een creativiteitscentrum of meewerkt aan een aantal buitenschoolse activiteiten? Gaat het dan om winst uit de onderneming (kosten aftrekbaar) of is er wellicht toch sprake van een (fictieve) dienstbetrekking (het GAK zal thans die vraag zeker bevestigend beantwoorden) en wat betekent dat voor de aftrekbare en te vergoeden kosten? Moet er een splitsing worden aangebracht?

Ook buiten de kunstenaarswereld zijn talloze situaties denkbaar waarin inkomen uit (fictieve) dienstbetrekking wordt gecombineerd met inkomen uit overige werkzaamheden zonder dat er sprake is van een onderneming. Gedacht kan worden aan leden van een ZBO, politieke functionarissen die niet onder het APPA vallen, freelance-activiteiten van in loondienst werkzame journalisten en t.v. presentatoren, in de sport, waar niet al. In al die gevallen zal zeker als de (fictieve) dienstbetrekking samenhangt met de overige beroepsactiviteiten het probleem optreden op welke wijze de daarmee samenhangende beroepskosten kunnen worden gecompenseerd. Graag zouden deze leden een inzichtelijker beschouwing zien hoe deze kosten als ze niet vanuit de dienstbetrekking worden vergoed kunnen worden afgetrokken.

Voor werknemers is de verschuiving van eventuele aftrekbare kosten naar onbelaste vergoedingen vorm gegeven in de invoeringswet. De leden van de PvdA-fractie waren buitengewoon geïntrigeerd door de bepaling in de wet LB m.b.t. de vrije vergoedingen en verstrekkingen (hfdst. IIa./art. 15). Extra interessant bij de aftrekbare kosten vonden deze leden van de PvdA artikel 15-1-b.

De algemene maatschappelijke opvatting over wat als beloningsvoordeel wordt ervaren wil nog wel eens wisselen. Deze leden refereerden aan b.v. meereizen van partners op dienstreizen. Ook artikel 15 a heeft – ondanks de limitatieve opsomming – dergelijke subjectieve invullingen, zoals b.v. bij art.15 a. onder c: representatie. Een complicerende factor bij deze subjectieve factoren is dat de maatschappelijke opvattingen hierover zich

snel kunnen wijzigen en dat de beoordeling niet bij iedere inspecteur gelijk behoeven te zijn.

Ook in de huidige jurisprudentie hadden deze leden geconstateerd dat waar het bijvoorbeeld ging om kosten samenhangend met promotie, inspecteurs verschillend kunnen oordelen (en de rechter daarbij uitspreekt dat gelijke behandeling betekent dat het daarbij gaat om gelijke behandeling van de inspecteur in het onder zijn verantwoordelijkheid ressorterende gebied). Graag zouden deze leden nader worden geïnformeerd over de wijze waarop het ministerie met dergelijke veranderingen en verschillen denkt om te gaan.

Een duidelijk voorbeeld van de complicaties die kunnen optreden in het overgangsgebied tussen dienstbetrekking, fictieve dienstbetrekking en zelfstandig ondernemerschap constateerden deze leden bij de artiestenregeling. De leden hier aan het woord achtten een goede regeling voor uitvoerend kunstenaars in de sfeer van de belasting- en sociale zekerheidswetgeving van groot belang. Vanuit die invalshoek hadden zij de instelling van de commissie Habbema dan ook op prijs gesteld. Bij de derde nota van wijziging is de artiestenregeling in beeld gekomen. De uitwerking spoort deels met de aanbevelingen van de commissie Habbema echter de gewenste samenhang tussen sociale zekerheids- en belastingwetgeving wordt niet aangebracht. Erger nog de bestaande situatie waarbij door het hanteren van de fictieve dienstbetrekking een directe relatie met de sociale zekerheid aanwezig is lijkt volledig doorbroken te worden. Immers nergens wordt de conclusie getrokken dat in de sociale zekerheidswetgeving een logisch sequeel van de wijzigingen zoals aangebracht zal moeten worden uitgewerkt.

Is dit een onderdeel van de werkzaamheden van de commissie De Boer die zich richt op de samenhang tussen het inkomens- en loonbegrip in de fiscaliteit en de sociale zekerheidswetgeving (het coördinatieloon) of zal nadere uitwerking op een andere wijze alsnog plaatsvinden?

Thans, zo merkten de leden van de PvdA-fractie op, worden artiesten die arbeid verrichten van korte duur geacht een (fictieve) dienstbetrekking te hebben. Voor overeenkomsten van langere duur geldt een normale arbeidsverhouding. In artikel 35 loonbelasting zoals deze komt te luiden verdwijnt de fictieve dienstbetrekking. Dat heeft nogal vergaande gevolgen voor de artiesten die onder deze regeling vallen alsmede voor hen die er juist niet onder lijken te vallen. Artiesten zijn zij, aldus de toelichting (invoeringswet art. 5a), die een overeenkomst van korte duur afsluiten om als musicus of anderszins als artiest op te treden. Wat betekent dat voor artiesten die voor een iets langere duur – bijvoorbeeld 1 tot 3 maanden – een overeenkomst zijn aangegaan? Deze vraag is met name relevant omdat als gevolg van het schrappen van de fictieve dienstbetrekking op grond van artikel 2.4.1 en artikel 3.4.1.1. wetsvoorstel Inkomstenbelasting het dan helder is dat zij voor de inkomstenbelasting worden behandeld als «personen met inkomen uit overige werkzaamheden». Daarmee blijven de beroepskosten aftrekbaar. Echter hoe zit dat met artiesten die een zomer lang gedurende zes weken optreden?

Echter met het vervallen van de fictieve dienstbetrekking is er ook weer onduidelijkheid ontstaan met betrekking tot de sociale zekerheidssituatie van artiesten. Kijkend naar aanbeveling 17 van het rapport Habbema kan derhalve worden geconstateerd dat de eerste pijler van de aanbeveling wel, de tweede pijler echter niet is opgevolgd. Het vervallen van de fictieve dienstbetrekking en het schrappen van het gebruikelijke onkostenforfait heeft ook vergaande consequenties. In de bestaande regelgeving wordt de kostenvergoeding bij het loon geteld; daarna echter door middel van een kostenforfait van het brutoloon afgetrokken (voor Nederlandse artiesten 15% voor buitenlandse 25%) waarna de belastingheffing plaats vindt zonder toepassing van de belastingvrije som.

Met betrekking tot het onderbrengen van de onkostenvergoeding in de gage (artikel 53, tweede lid) en al datgene wat de artiest in natura

ontvangt in aanmerking te nemen voor de economische waarde (art. 53, derde lid) komt de artiest weer in een moeilijke situatie terecht. Waarom wordt hier niet – zoals thans –, uitgegaan van de besparingswaarde? Werkelijk gemaakte kosten kunnen worden afgetrokken, maar veelal zal de zaalhouder de artiest voorzien van koffie, een maaltijd, drankjes en zo nodig onderdak. Hij – de inhoudingsplichtige – heeft dus de bonnetjes. Bij een (fictieve) dienstbetrekking zouden deze kosten juist niet aftrekbaar zijn maar vanwege de werkgever kunnen worden vergoed zoals op grond van artikel 17 wet op de loonbelasting is geregeld (zie ook aanbeveling 30 van de commissie Habbema). Het door de zaalhouder/inhoudingsplichtige te hanteren tarief voor de loonbelasting wordt gesteld op 20% en daarmee zou de huidige situatie gehandhaafd zijn. Dat is voor buitenlandse artiesten ongeveer kloppend. Voor hen werd afgedragen 25% belasting over de gage minus het kostenforfait (25% van $(100-25)\% = 18.75\%$). Voor Nederlandse artiesten is het niet het geval. Tot nu toe werd voor hen afgedragen 37% van de gage minus het kostenforfait (37% van $(100-15)\% = 31.5\%$). Bij de in deze sector gebruikelijke netto afspraken zal de zaalhouder dus een behoorlijk voordeel genieten dat later bij de inkomstenbelasting eenzelfde nadeel betekent voor de artiest. Een hoger tarief voor de door de zaalhouder af te dragen loonbelasting zou meer in overeenstemming zijn met de huidige gang van zaken. Bijvoorbeeld het gewone tarief eerste schijf/eerste knip (32.9%).

Het betrekken van buitenlandse artiesten in de inkomstenbelasting lijkt weinig inhoud te hebben waar voor artiesten de artiestenregeling de fictieve dienstbetrekking is vervallen in artikel 35 LB.

De memorie van toelichting veronderstelt dat ook de buitenlandse artiesten voor de IB zullen vallen onder «inkomsten uit overige werkzaamheden». Echter als dat juist is, dan zou dat expliciet geregeld moeten zijn. Anders zullen zij zich immers kwalificeren voor de bron «inkomsten uit ondernemen» en winst uit onderneming is voor buitenlanders in Nederland niet belast, tenzij er in Nederland een vaste vertegenwoordiger of vaste inrichting bestaat. Dat zal veelal niet het geval zijn. Het effect is dat buitenlandse artiesten alle ingehouden loonbelasting achteraf volledig kunnen terugvragen.

Dat kan tot effect hebben dat zij feitelijk goedkoper optredens kunnen aanbieden dan hun Nederlandse collega's.

In de artiestenregeling wordt, zo constateerden de leden van de PvdA-fractie, met geen woord gerept over de thans bestaande loonverdelingsverklaring (LVV) waarbij (een deel van) de gage als onbelaste kosten naar het gezelschap gaat. Vooral van groot belang voor optredende (amateur)gezelschappen/koren. Is het de bedoeling deze ongewijzigd te laten voortbestaan, te maximeren of te schrappen? Het leek de leden hier aan het woord verstandig de artiestenregeling – ook in overleg met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid waar het gaat over de doorwerking naar het coördinatieloon – nog eens opnieuw te bezien.

Is het overigens mogelijk, in het kader van de nieuwe onbelaste kostenvergoedingsregeling dat de werkgever de werknemer de premie zou vergoeden? En zou dan de uitkering in box 3 worden belast?

De leden van de PvdA-fractie vroegen waar de vrijwilligersregeling is gebleven die thans bestaat uit een onbelaste vergoeding van 1470 gulden per jaar.

De leden van de fractie van **GroenLinks** vroegen of een gevolg van het belastingplan 2001 is dat er – terecht – een eind komt aan de onbelaste onkostenvergoeding voor politieke ambtsdragers in die zin dat het deel van de onkostenvergoeding, waar geen aantoonbare kostenposten tegenover staan, als belastbaar inkomen beschouwd gaat worden. Wil het kabinet reageren op het artikel van D. Molenaar in het Weekblad voor Fiscaal recht met betrekking tot nieuwe artiestenregeling die in de

Invoeringswet is opgenomen, waaronder de volgende punten:

- * een andere definitie van het begrip artiest, waardoor scherper wordt afgebakend onder welk belastingregime de artiest valt;
- * het belastbaar maken van het deel van de gage dat als onkostenvergoeding wordt aangemerkt;
- * hoe het verder gaat met de loonverdelingsverklaring;
- * de nieuwe regels met betrekking tot loon in natura en het weglaten van een bepaling m.b.t. de besparingswaarde;
- * de nieuwe regeling van het belastingtarief van 20%, waardoor bij netto-afspraken met betrekking tot de gage de artiesten sterk zouden worden benadeeld;
- * de mogelijkheid dat buitenlandse artiesten met een overeenkomst van korte duur de ingehouden loonbelasting achteraf volledig kunnen terugvragen.

10.3 Vennootschapsbelasting

De leden van de **CDA**-fractie vroegen aandacht voor een mogelijke samenloop van de faciliteit met de 20% vennootschapsbelastingheffing over «superdividenden» neergelegd in artikel IV.B, Hoofdstuk 2 Invoeringswet. Is het bij voorbeeld denkbaar dat een inkoop van aandelen enerzijds kwalificeert voor de vrijstelling van dividendbelasting, maar dat anderzijds de 20% surcharge moet worden betaald omdat de uitkering bij inkoop de drempels van voormeld artikel IV.B te boven gaat? Zo ja, dan achtten deze leden dat een bijzonder onwenselijke situatie (die zij overigens ook graag in een aantal getallenvoorbeelden zien uitgewerkt). Het kan immers toch niet zo zijn dat de wetgever met de ene hand een faciliteit verleent en met de andere hand een strafheffing oplegt. Indien een dergelijke samenloop zich inderdaad zou kunnen voordoen, verdient het naar de mening van deze leden sterk de voorkeur indien beide regelingen beter elkaar zouden worden afgestemd. Een vrijstelling van de 20% strafheffing voor de vennootschapsbelasting indien de inkoop kwalificeert voor vrijstelling in de dividendbelasting zou de meest voor de hand liggende oplossing zijn, zo suggereerden deze leden. Zij zouden overigens op prijs stellen indien in de getallenvoorbeelden ook deze samenloop (indien inderdaad mogelijk) wordt meegenomen. Met betrekking tot de additionele vennootschapsbelasting heffing van 20% die geheven wordt bij excessieve winstuitdelingen in de periode 2001 – 2005 zoals opgenomen in art. IV B overgangsrecht vennootschapsbelasting hadden deze leden de volgende opmerkingen en vragen: De additionele heffing van 20% vennootschapsbelasting is ook van toepassing bij «excessieve» dividenduitkeringen tussen lichamen. Volgens deze leden is dit vreemd aangezien in een dergelijke situatie de reden waarvoor de bepaling is ingevoerd – het verdwijnen van de inkomstenbelastingclaim – zich niet voordoet. Tijdens de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer zijn met name praktische redenen aangevoerd om de heffing niet te beperken tot louter natuurlijke personen.

Deze leden vroegen zich af of het kabinet zich ervan bewust is dat de additionele heffing onnodig nadelig kan uitpakken in situaties van bijvoorbeeld internationale overnames. Stel dat een buitenlandse vennootschap een in Nederland gevestigde vennootschap wil overnemen. De buitenlandse moedermaatschappij wil de gehele of een groot deel van de winstreserves van de dochter laten uitkeren om bijvoorbeeld de overnameprijs te financieren. In voorkomende gevallen (waarbij geen gebruik kan worden gemaakt van de uitzondering voor 3 jaar bestaande 5% belangen) kan hierbij de additionele Vpb-heffing verschuldigd zijn, terwijl van misbruik of het mislopen van een belastingclaim geen sprake is. Deze leden vroegen dan ook of de bewindslieden bereid zijn om de

additionele belastingheffing bij lichamen ongedaan te maken. Zo nee: zijn zij dan bereid om een tegenbewijsregeling mogelijk te maken, welke de additionele vennootschapsbelastingheffing in het geval van een zakelijke dividenduitkering tussen lichamen ongedaan maakt?

Kan overigens voor de dividenduitkering op het gehele pakket aandelen beroep worden gedaan op de uitkering voor 5% belangen, indien 100% van de aandelen wordt gekocht van diverse aandeelhouders, waarvan een deel meer en deel minder dan 5% heeft (bijv. bij het van de beurs halen van een onderneming)?

Deze leden vragen vervolgens of de additionele vpb-heffing niet in strijd is met de moeder-dochterrichtlijn. Tijdens de behandeling in de Tweede Kamer hebben de bewindslieden aangegeven dat dit niet het geval is aangezien geen sprake is van een bronbelasting in de zin van de moeder-dochterrichtlijn omdat de additionele heffing bij aanslag wordt geheven (zie o.m. Mr. D.M. Weber, Weekblad Fiscaal Recht 2000/6374: De surtax, sluiten wij de ogen voor Europees rechtelijke vragen).

Naar aanleiding van het Verslag van de Commissie van de verzoekschriften (zie o.a. FuTD 1999–1597) met betrekking tot de klacht van twee in België gevestigde en naar Belgisch recht opgerichte NV's, die een Nederlandse aanslag vennootschapsbelasting als buitenlandse belastingplichtige kregen opgelegd naar aanleiding van een dividenduitkering van een van hun in Nederland gevestigde dochters, heeft de staatssecretaris van Financiën het standpunt ingenomen dat heffing van vennootschapsbelasting in een dergelijk geval in verband met de moeder-dochterrichtlijn niet mogelijk is, tenzij sprake is van fraude of misbruik. Hoe verhoudt dit standpunt zich met het standpunt dat de additionele heffing van vennootschapsbelasting niet verboden wordt door de moeder-dochterrichtlijn?

Op grond van art. 8, tweede lid van de moeder-dochterrichtlijn moet Nederland de Commissie de tekst van alle belangrijke bepalingen van intern recht meedelen die Nederland op het onder de richtlijn vallende gebied vaststelt. De leden van de CDA-fractie waren in dit kader van mening dat de additionele Vpb-heffing een belangrijk bepaling van intern recht is. Is deze mededeling inmiddels al gedaan? Zo nee, wanneer zal dat gebeuren?

Tenslotte zouden deze leden gaarne vernemen of de uitzondering voor 5% aandeelhouders (IV B. vierde lid) ook geldt voor houders van een soort aandelen die minder hebben dan 5% van het totaal nominale gestorte kapitaal (welke term het vierde lid wordt gebruikt), maar meer dan 5% van de desbetreffende soort. Zo nee, waarom niet?

De leden van de fractie van **D66** merkten op dat A. J. Postma in een artikel in Het Financieel Dagblad van 10 februari 2000 betoogt dat het regime inzake de fiscale behandeling van convertibles zodanig verslechtert, dat jonge en snel groeiende bedrijven niet meer op deze wijze aan goedkoper geld kunnen komen voor investeringen dan de geldende markttrente. Deze leden stelden een reactie op dit artikel op prijs. De staatssecretaris heeft steeds een beleid gevoerd dat startende en jonge snel groeiende bedrijven fiscaal vriendelijk behandelt. Het aantrekken van goedkoop geld hoort daar bij. Als de conclusie van het artikel van Postma wordt onderschreven, is er dan geen aanleiding daar nog eens naar te kijken?

10.4 Dividendbelasting

De leden van de **CDA**-fractie merkten op dat bij de recente invoering van de fiscale splitsingswetgeving uitdrukkelijk is gekozen voor een systeem van fiscale begeleiding waarin de zakelijkheid van de splitsing niet van invloed is op de fiscale positie van de betrokken aandeelhouders. De splitsing werd over de gehele linie, en uitdrukkelijk ook voor de dividend-

belasting, aangemerkt als een vervreemding van de aandelen en niet als een uitkering van dividend. Het heeft deze leden verbaasd dat zo kort na invoering van de huidige wet van dit hoofdprincipe is afgeweken door in artikel 3a, vierde lid Div.bel., een dividenduitkering aanwezig te achten bij een onzakelijke splitsing. Wat is de reden voor deze koerswijziging? Indien deze aanscherping hoofdzakelijk is gericht op buitenlandse aandeelhouders, komt de voorgestelde bepaling dan niet in strijd met de vigerende discriminatieverboden?

De leden van de CDA-fractie waardeerden de faciliteit voor inkoop van aandelen, zoals opgenomen in artikel 4c Div.bel. Wel constateerden zij met enige zorg dat deze regeling te elfder ure in het wetsvoorstel is opgenomen, zodat een bevredigende toelichting ontbreekt. Zij zouden het op prijs stellen indien de bewindslieden nog met een aantal cijfervoorbeelden de werking van deze bepaling zouden kunnen toelichten.

10.5 Omzetbelasting

De leden van de **PvdA**-fractie vroegen vervolgens aandacht voor de samenhang tussen het belastingplan en de invoering van de ecu. De vraag die zij hier wilden stellen betrof de verhoging van de BTW. Prijzen zullen straks precies vergeleken kunnen worden. Zeker in de grensstreek kan dat tot niet onaanzienlijke effecten leiden. Waarop is de verwachting gebaseerd dat ook andere Europese landen zullen komen tot een vergelijkbare BTW-verhoging?

10.6 Spaar- en beleggingsproducten en levensverzekeringen

De leden van de **CDA**-fractie gingen hier in op de eerbiedigende werking voor lijfrenten en kapitaalverzekeringen met lijfrenteclausule. Het overgangsrecht voor lijfrenten zoals opgenomen in de Invoeringswet leidt ertoe dat de bij Brede herwaardering I ingevoerde eerbiedigende werking voor op 15 oktober 1990 bestaande en tegen premiebetaling afgesloten lijfrenten en kapitaalverzekeringen met lijfrenteclausule wordt beëindigd per 1 januari 2001. Deze ingreep treft (mede) mensen die dergelijke langlopende verplichtingen zijn aangegaan om pensioentekorten te repareren. Door deze cesuur kunnen deze mensen (vaak met bescheiden inkomens) in de problemen raken. In de artikelsgewijze toelichting van nota naar aanleiding van het nader verslag stelt de staatssecretaris zich op het standpunt dat «de uitspraken die omtrent de eerbiedigende werking zijn gedaan tijdens de parlementaire behandeling geen toezegging inhouden dat de desbetreffende polissen ook bij toekomstige herzieningen steeds buiten schot zouden blijven».

Deze leden zeiden van deze opmerkingen afstand te nemen, gezien de onvoorwaardelijke en ongeclausuleerde toezegging van de staatssecretaris op dit punt.

Op 14 december 1987 verklaarde de staatssecretaris namelijk in de Tweede Kamer: «In het voorontwerp van wet inzake de Brede herwaardering en het persbericht terzake is medegedeeld dat contracten die onder de huidige regeling zijn of worden afgesloten voor de datum van inwerkingtreding van de nieuwe regelgeving ten volle zullen worden gerespecteerd. Het ten volle respecteren van contracten afgesloten voor de datum van inwerkingtreding van de Brede herwaardering houdt in dat het voor die datum vigerende regime onverkort zal gelden voor de gehele looptijd van die contracten. Een en ander uiteraard voor zover die contracten niet worden gewijzigd. In concreto betekent dit bijvoorbeeld dat de huidige mogelijkheid tot aftrek van lijfrentepremies blijft gehandhaafd voor premies die na de datum van inwerkingtreding verschuldigd worden op basis van een voor die datum bestaande verplichting».

Bij het beantwoorden van de vraag of er overgangsrecht moet worden gecreëerd en zo ja welke vorm dit dan moet hebben, dient een afweging te worden gemaakt tussen de aspecten die daarbij een rol spelen. Het overgangsrecht voor lijfrenten en kapitaalverzekeringen met lijfrenteclausule die zijn afgesloten vóór 15 oktober 1990 is het resultaat van een dergelijke afweging. Deze toezeggingen van de staatssecretaris van Financiën laten niets aan duidelijkheid te wensen over.

Het kabinet heeft destijds besloten, daarin gesteund door de Staten-Generaal, dat rechtszekerheid en vertrouwen in dit geval zwaarder wegen dan gelijkheid, budget en uitvoerbaarheid. Deze afweging heeft dan ook geleid tot volledige eerbiedigende werking voor bestaande polissen. Gezien de uitlatingen van de staatssecretaris in de Tweede en Eerste Kamer; «het voor die datum vigerende regime zal *onverkort* gelden voor de *gehele* looptijd van die contracten» is er geen ruimte om die afweging nu opnieuw te maken. Naar de mening van de leden hier aan het woord zou het overgangsrecht voor lijfrenten en kapitaalverzekeringen met lijfrenteclausule zoals opgenomen in artikel 75 Wet IB 1964 daarom ook na 1 januari 2001 onverkort gehandhaafd moeten worden.

Deze leden zouden gaarne nogmaals vernemen van de bewindslieden, waarom de saldo lijfrente verzekering een andere behandeling krijgt, door het gebrek aan een vergelijkbare overgangsmaatregel voor de lijfrentebetaler. Deze ongelijke behandeling laat zich als volgt illustreren:

A sluit een saldo lijfrenteovereenkomst met B voor een koopsom van NLG 100 000,- tegen een lijfrente van NLG 10 000,- per jaar. Onder de huidige wetgeving zullen de lijfrentetermijnen bij A worden belast met ingang van jaar 11, terwijl de lijfrentetermijnen bij B aftrekbaar zijn met ingang van jaar 11. Onder de voorgestelde wet IB 2001 worden de lijfrentetermijnen bij A belast met ingang van jaar 11 (tot en met 2020) tegen het progressieve tarief in box 1 volgens de zgn. overschotmethode en daarna in box 3. Bij B zijn de lijfrentetermijnen echter niet aftrekbaar maar vallen ze direct in box 3. Plaatsing in box 3 levert voor B in de praktijk veelal geen effectieve belastingdrukvermindering op, dan wel een aanzienlijk mindere vermindering dan in box 1. Zou het niet juister zijn in het kader van een evenwichtige overgangsregeling indien ook voor B de lijfrenteaftrek tot en met 2020 in box 1 zou worden geplaatst volgens de zgn. overschotmethode?

Vervolgens gingen de leden van de CDA-fractie in op de eerbiedigende werking kapitaalverzekeringen periode 13/09/99 tot 11/01/00. Op onderstaande specifieke punten vernemen deze leden gaarne de reactie van de bewindslieden. Voor het overgangsrecht voor bestaande kapitaalverzekeringen is de datum van 13 september 1999 een belangrijk knelpunt. De in dit overgangsrecht geregelde eerbiedigende werking geldt alleen voor polissen die na 13 september 1999 niet zijn verhoogd of verlengd. De nota van wijziging die dit regelt, is op 11 januari 2000 verschenen. Een verhoging tussen 13 september 1999 en 11 januari 2000 leidt dus met terugwerkende kracht tot verlies van het overgangsregime, terwijl de desbetreffende verzekeringnemer dit totaal niet kon vermoeden c.q. hierop kon anticiperen. Hij wist niet, en kon niet weten, dat er alsnog een eerbiedigende werking zou komen. Sterker nog, gezien de uitlatingen van de staatssecretaris viel dit totaal niet te verwachten. Omdat 1 januari 2000 in deze periode valt, valt aan te nemen dat er nog er heel wat verzekeringen zijn verhoogd. Zou een wijziging van de datum van 13 september 1999 in 11 januari 2000 hier geen uitkomst bieden?

Ter zake van verhogingen op basis van een optieclausule heeft de staatssecretaris gezegd, dat hij wil aansluiten bij de systematiek van de Brede Herwaardering. Dat zou dus indiceren dat een verhoging op basis van een normale en gebruikelijke optieclausule zou kunnen zonder verlies van het overgangsregime. Kunnen de bewindslieden bevestigen dat

verhogingen na 13 september 1999 die zijn gebaseerd op een normale en gebruikelijke optie- of indexclausule als bedoeld in het besluit van de staatssecretaris van Financiën van 6 augustus 1993, nr DB/93/3389, BNB 1993/287 niet leiden tot verlies van de eerbiedigende werking?

Een volgend vreemd punt is de behandeling van een kapitaalverzekering die is afgesloten tussen 13 september 1999 en 31 december 2000. Een dergelijke verzekering valt wel onder artikel AL Invoeringswet, maar niet onder artikel AN Invoeringswet. Met andere woorden het rentebestanddeel in een uitkering uit een dergelijke polis is nog wel belast volgens het huidige systeem, maar er bestaat geen vrijstelling in box 3. De situatie kan nu ontstaan dat een op 31 december 2000 afgesloten polis een belastbaar rentebestanddeel in box 1 kan bevatten, terwijl de waarde voor box 3 gewoon meetelt in de grondslag, terwijl een op 1 januari 2001 afgesloten kapitaalverzekering niet in box 1 belastbaar is en alleen in box 3 meetelt in de grondslag. Is dit juist? Zou het niet logischer zijn om een soortgelijke weg te volgen als voor saldomethode lijfrenten (artikel O juncto Q Invoeringswet) zodat de werking van artikel AL wordt beperkt tot kapitaalverzekeringen die voor 14 september 1999 tot stand zijn gekomen en dat op 31 december 2000 moet worden afgerekend tegen 45% over het rentebestanddeel in kapitaalverzekeringen die tot stand zijn gekomen tussen 14 september 1999 en 31 december 2000? Is het systeem dan niet sluitend?

Tenslotte stelden deze leden een aantal technische vragen ter zake van de maximum vrijstelling kapitaalverzekering:

- a. In artikel AM, derde lid, onderdeel b Invoeringswet, wordt de kapitaalsuitkering uit de levensverzekering gesteld op maximaal f 272 000,- of indien dit meer is, de waarde in het economische verkeer op 31 december 2000. Echter het spiegelbeeld van deze bepaling in artikel AN, eerste lid, waarin de vrijstelling voor box 3 wordt geregeld, ontbreekt. Zoals het er nu staat lijkt er voor het stukje boven f 272 000,- op 31 december 2000 sprake van dubbele heffing te zijn. Indien een kapitaalverzekering op 31 december 2000 meer waard is dan f 272 000,- wordt het rentebestanddeel over dit meerdere op grond van art. AM derde lid, onderdeel b in de heffing box 1 betrokken (terecht) maar wordt ook van af 1 januari 2001 over het meerdere ook geheven in box 3 betrokken (niet terecht). Zijn de bewindlieden bereid dit te repareren?
- b. Onduidelijk is wat er gebeurt met kapitaalverzekeringen tegen koopsom die op 13 september 1999 bestonden. Volgens de letter van de wet, artikel AN eerste lid Invoeringswet, lijken ze niet in box 3 te vallen. Volgens de toelichting op dit artikel bij de tweede nota van wijziging echter wel.
- c. Onduidelijk is ook de positie van de kapitaalverzekeringen van na de Brede Herwaardering met een duur voor premiebetaling tussen de 2 en de 15 jaar. Ze leveren een belast rentebestanddeel in box 1 op (artikel AL) maar zijn ze vrijgesteld tot maximaal f 272 000,- in box 3? Dit is onlogisch omdat dergelijke polissen ook in het huidige systeem geen vrijstelling kennen.

Voor kapitaalverzekeringen die onder box 3 vallen bestaat een zekere eerbiedigende werking. Deze is echter niet van kracht voor kapitaalverzekeringen die zijn afgesloten bij de «eigen» BV. Deze hebben met name geen recht op de additionele vrijstelling die in het overgangsrecht van artikel I, onder AN, Invoeringswet, wet IB 2001 is opgenomen. Dientengevolge is de aangroei van de kapitaalverzekering bij de eigen BV van jaar tot jaar belast met 52% in box 1, welke heffing ook geldt voor bestaande overeenkomsten. Voor bestaande verzekeringen die zijn ondergebracht bij professionele verzekeraars geldt echter dat deze van de box3 heffing zijn opgesteld tot een bedrag van f 544 000,- per (echt)paar.

Het is deze leden niet duidelijk waarom dit onderscheid wordt gemaakt. Immers, bij resolutie van 9 juli 1998, nr. DB 98/1429M, BNB 1998/302, heeft de staatssecretaris van Financiën de eisen neergelegd waaraan een kapitaalverzekering bij de eigen BV moet voldoen teneinde aanspraak te maken op de vrijstellingen van artikel 26a, tweede lid, wet IB 1964. Door hiermee deze kapitaalverzekering op gelijke voet te plaatsen met andere kapitaalverzekeringen ontgaat deze leden de ratio om twee jaar later een onderscheid aan te brengen ten nadele van de kapitaalverzekeringen die zijn afgesloten bij de eigen BV.

De fiscale consequenties lijken aanzienlijk. Kunnen de bewindslieden aangeven bij wijze van voorbeeld hoeveel belasting de DGA verschuldigd is indien hij direct na het Besluit van de Staatssecretaris in 1998 (waarmee «beoogd is de onzekerheid over de fiscale behandeling zo veel mogelijk weg te nemen») een kapitaalverzekering bij de eigen BV heeft gesloten rechtgevend op een uitkering van f 544 000,- (dit in vergelijking met de DGA die gelijktijdig een soortgelijke verzekering heeft afgesloten bij een professionele verzekeraar).

Een bijkomend argument ten gunste van eerbiediging is dat deze contracten niet zonder nadelige gevolgen kunnen worden beëindigd (dan vindt namelijk progressieve heffing plaats over de tot aan de beëindigingsdatum geaccumuleerde rente).

Het onderbrengen van een dergelijke verzekering bij een professionele verzekeraar leidt tot extra kosten en administratieve complicaties, terwijl het bovendien niet altijd mogelijk zal zijn als gevolg van het feit dat inmiddels de gezondheidstoestand van de verzekerde is verslechterd. Op deze gronden lijkt een eerbiedigende werking van deze verzekeringen op zijn plaats. Ook hier geldt, dat het ontbreken daarvan een vorm is van ongelijke behandeling ten nadele van de DGA.

Door de beperkingen in de reserveringsregeling (beperkt in tijd (7 jaar) en in geld (f 12 147,- per jaar), biedt de voor de derde pijler voorgestelde normering minder ruimte dan beschikbaar in de tweede pijler om te korten in de oudedagsvoorziening. Kunnen de bewindslieden de noodzaak van deze beperking toelichten? Het gaat om een aftrek waarop de belastingplichtige uit hoofde van de jaaraftrek recht heeft, alleen hij effectueert hem later. Van waar deze beperking? Als de belastingplichtige geld zou lenen om zijn jaaraftrek volledig te benutten, is dit geen probleem; als hij de aftrek opschuift omdat hij even geen liquiditeiten heeft, is het opeens wel een probleem.

De leden van de **PvdA**-fractie waren van mening dat de wet een beperkt overgangsrecht kent voor afgesloten kapitaalverzekeringen in het verleden. Immers kapitaalverzekeringen zijn tot een bedrag van 272 000,- gulden vrijgesteld. Als het gaat om polissen van voor de brede herwaardering dan is het toch een forse tegenvaller. Zeker voor ouderen die tegen de expiratiedatum aanlopen van de verzekering kan de waarde behoorlijk zijn opgelopen. Met een laag inkomen kan de vermogensrendementsheffing dan een behoorlijk probleem opleveren. De motivering dat een eens gegeven recht volgende kabinetten niet bindt is zwak.

Voor kapitaalverzekeringen van na de brede herwaardering doet zich het merkwaardige feit voort dat, nadat eerst een datum gold van 13 september 1999 later een wijziging in het wetsvoorstel is opgetreden op 11 januari 2000. Bij die wijziging is een vrijstelling ingevoerd van 272 000,- gulden onder voorwaarde dat de kapitaalverzekering niet is verhoogd na 13 september 1999.

Dat ben je toch mooi in de aap gelogeerd als je altijd op 1 januari vanuit het spaarloon een storting deed. Het blokkeren van de storting was overbodig bij de toen bekende wet, maar om dan spelregels te veranderen en daaraan dergelijke beperkende voorwaarden te verbinden, dat is oneerlijk. Als de betrokkenen hadden geweten dat alsnog een vrijstelling

zou worden opgenomen op 11-1-2000 dan hadden zij toch zeker alles in het werk gesteld om tussen 13-9-99 en die datum dergelijke verhogingen te voorkomen. De leden van de PvdA-fractie waren van mening dat die bepaling alsnog aanpassing behoefde.

In het wetsvoorstel wordt volledig voorbijgegaan aan enigerlei vorm van eerbiedigende werking voor op invoeringsdatum bestaande lijfrente-verzekeringen. Met name is dat schrijnend voor de zogenaamde pre Brede Herwaardering lijfrente-verzekeringen. Betrokkenen mochten er op vertrouwen dat, waar de eerbiedigende werking expliciet in de huidige wetgeving is verankerd, deze in een later stadium niet alsnog zou worden aangetast. De voorgestelde wijziging heeft tot gevolg dat burgers worden geconfronteerd met forse financiële consequenties die ze volstrekt niet hadden kunnen voorzien. Naar het oordeel van de leden van de PvdA-fractie zou, vanuit hun visie op «overgangsrecht en de betrouwbare overheid» hier toch een uitzondering moeten worden gemaakt en wel sprake moeten zijn van eerbiedigende werking.

De leden van de fractie van **GroenLinks** wilden weten waarom het kabinet het binnen het in het regeerakkoord verwoorde uitgangspunt van een passend en redelijk overgangsrecht verantwoord acht om lijfrente-verzekeringen en verzekeringen die gesloten zijn voor de Brede Herwaardering niet te eerbiedigen?

De leden van de fractie van **D66** zeiden veel post te hebben ontvangen over het onderwerp: eerbiedigende werking voor verzekeringen die gesloten zijn vóór de Brede Herwaardering. Gewezen wordt op een reeks van uitspraken van de staatssecretaris waaruit geconcludeerd kan worden dat eerbiedigende werking is toegezegd. Men zie bijvoorbeeld de uitspraak van 14 december 1987 waarbij sprake is van een toezegging dat voor contracten die gesloten zijn voor de Brede Herwaardering gedurende de *gehele looptijd* eerbiedigende werking zal gelden. Aangezien het hier gaat om een eerbiedigende werking voor een beperkt aantal jaren behoeft de uitspraak van de huidige staatssecretaris dat het toch niet zo kan zijn dat een uitspraak van een staatssecretaris de wetgever tot in lengte van jaren bindt, nadere toelichting.

De kapitaalverzekeringen die voor 14 september 1999 zijn afgesloten behouden hun huidige fiscale voordeel te weten onbelaste uitkering aan het eind van de looptijd. Zagen de leden van de fractie van D66 het goed, dat een logisch gevolg van deze beslissing is, dat ook tijdens de looptijd over de jaarlijks vastgestelde waarde geen fictief rendement wordt berekend en derhalve ook geen belasting wordt betaald? De eerbiedigende werking zou niet gelden voor die verzekeringen die tussen 13 september 1999 en 1 januari 2000 zijn verhoogd. Dit was echter pas op 11 januari 2000 bekend. In de Tweede Kamer is dit ook opgemerkt en daar heeft de staatssecretaris gesteld dat er in de uitvoeringspraktijk rekening mee gehouden zal worden. Kennelijk met de bedoeling om te goeder trouw gedane verhogingen onder de eerbiedigende werking te laten vallen. Is dit een juiste interpretatie van het door de staatssecretaris in de Tweede Kamer gestelde?

10.7 Budgettaire aspecten

De leden van de fractie van **D66** wilden weten wat de budgettaire consequenties zouden zijn als alsnog voor eerbiedigende werking wordt gekozen in de in de vorige paragraaf genoemde gevallen.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Wet inkomstenbelasting 2001

Artikelen 3.2.3.1 t/m 3.2.4.6 Winst: oudedagsreserve, ondernemersaftrek

De leden van de **VVD**-fractie merkten op dat thans de oudedagsreserve in bepaalde situaties geruisloos kan worden doorgeschoven naar de echtgenoot tot maximaal het evenredig gedeelte waarmee ook de onderneming geruisloos wordt doorgeschoven (vergelijk art. 44g, derde lid, Wet IB 1964). In (onder meer) art. 3.2.2.53 Wet IB 2001 wordt bepaald dat de oudedagsreserve kan worden doorgeschoven naar de partner tot in beginsel elk gewenst bedrag, zolang de oudedagsreserve maar niet uitgaat boven het ondernemingsvermogen als bedoeld in art. 3.2.3.5 Wet IB 2001 (dit is het ondernemingsvermogen exclusief de oudedagsreserve). Is de conclusie juist dat inderdaad niet langer meer de voorwaarde geldt dat de oudedagsreserve kan worden doorgeschoven tot maximaal het evenredig gedeelte waarmee ook de onderneming wordt doorgeschoven?

Artikelen 3.4.1 t/m 3.4.2.5 Resultaat uit overige werkzaamheden

Over de terbeschikkingstelling van vermogensbestanddelen hadden de leden van de **CDA**-fractie nog enkele specifieke casusposities die zij gaarne aan de bewindslieden wilden voorleggen.

- a. De echtgenote van een ondernemer, waarmee zij in algehele gemeenschap van goederen is gehuwd, stelt een onroerende zaak ter beschikking aan de onderneming van haar man. Valt dit pand door de werking van het huwelijksgoederenregime nu onder de bron «winst uit onderneming», belast bij de man, of valt dit pand onder de bron «resultaat uit overige werkzaamheden», belast bij de vrouw zelf (de vrouw is juridisch eigenaar)? Wat als dit pand een onsplitsbaar pand is in gemengd gebruik (beneden praktijkdeel en boven eigen woning-deel). Kan nu met betrekking tot dit gehele pand worden gekozen voor privé vermogen, belast in box 3, of slechts met betrekking tot het deel dat via het huwelijksgoederenregime toekomt aan de man (voor het resultaat uit overige werkzaamheden geldt de vermogensetikettering niet, zo is tijdens de Tweede Kamerbehandeling opgemerkt)?
- b. En wat in de omgekeerde situaties: de man heeft een pand en stelt dit ter beschikking aan zijn onderneming. Hij is in algehele gemeenschap van goederen gehuwd. Behoort het pand nu volledig tot de bron «winst uit onderneming» (belast bij de man) of door de werking van het huwelijksgoederenregime slechts voor de helft en behoort de andere helft tot de bron «resultaat uit overige werkzaamheden» (belast bij zijn echtgenote)? Dezelfde vraag als sprake is van een onsplitsbaar pand in gemengd gebruik. Kan met betrekking tot het volledige pand worden gekozen voor privé-vermogen (belast in box 3) of slechts met betrekking tot het deel dat de man toekomt op grond van het huwelijksgoederenregime?
- c. Man en vrouw zijn buiten gemeenschap van goederen gehuwd. De man heeft een aantal BV's en de vrouw bezit onroerende zaken die zij aan derden verhuurt. De bank heeft aan de BV's aanzienlijke leningen verstrekt en heeft daartoe recht van hypotheek genomen op de onroerende zaken van de vrouw. Is hier nu sprake van terbeschikkingstelling van vermogensbestanddelen door de vrouw aan de BV's van de man in de zin van artikel 3.4.1.2a?
- d. Indien het antwoord op vraag c negatief is, brengt dan deze hypotheek met zich mee, dat de beleggingen van de vrouw in onroerende zaken niet in box 3 maar in box 1 vallen? M.a.w. gaat de hypotheek-

verstrekking tot zekerheid voor schulden van anderen het normale actieve vermogensbeheer te boven?

- e. Is het de bedoeling dat een «Agaathlening» binnen de familie van 3.4.1.2./3.4.1.2a niet meer in aanmerking komt voor de Agaath-faciliteiten, maar in box 1 valt?

Vervolgens hadden deze leden nog een aantal praktische vragen.

- 1) Stel dat een vader onderpand geeft in verband met een geldlening voor zijn zoon bij een bank in verband met onderneming. Vader garandeert door middel van onderzetting van een effectendepot. Horen deze effecten ook tot het box 1 (overige werkzaamheden) vermogen?
- 2) Idem als 1) maar nu met onderpand voor geldlening t.b.v. de BV van zijn zoon.
Stel aandeelhouder met een AB in een vennootschap geeft zekerheid aan een bank in verband met krediet aan de B.V. in de vorm van hypotheek op zijn eigen woning. Valt die woning dan onder box 1? Dit zou een desastreus gevolg zijn. Zo ja, wat wordt dan precies ter beschikking gesteld? Het pand blijft immers als eigen woning volledig in gebruik bij de aandeelhouder.

In art. 3.4.1.2a Wet IB 2001 wordt gesproken over ter beschikking stellen van vermogensbestanddelen. Dit betekent dat verdedigd zou kunnen worden dat art. 3.4.1.2a Wet IB 2001 ook van toepassing is als een belastingplichtige vermogen ter beschikking stelt aan een vennootschap en daar aandelen of winstbewijzen voor terugkrijgt. Blijkens de parlementaire stukken is een ruime werking van deze bepaling beoogd. Alsdan valt de belastingplichtige ook voor de aandelen en winstbewijzen in art. 3.4.1.2a Wet IB 2001, zodat door de rangorderegeling niet meer wordt toegekomen aan de aanmerkelijk belangregeling van hoofdstuk 4 Wet IB 2001. Een groot deel van hoofdstuk 4 Wet IB 2001 is dan overbodig (alles behalve afdeling 4.3 Wet IB 2001 waarin de aanmerkelijk belangdefinitie is opgenomen). Waarschijnlijk is dit niet de bedoeling, maar de huidige ruime wettekst van art. 3.4.1.2a Wet IB 2001 lijkt tot deze conclusie te nopen.

Het nieuwe art. 3.4.1.2b Wet IB 2001 is ook niet volledig duidelijk. Ook de toelichting op dit artikel is zeer summier. Kunnen de bewindslieden een casus schetsen waarin deze bepaling van toepassing is? De casus van de werkkamer in de eigen woning – uit de toelichting op dit artikel blijkt dat hieraan wordt gedacht – valt er echter niet onder, want de werkkamer is dan niet (exclusief) ter beschikking gesteld aan de onderneming of de eigen BV. De werkkamer staat dan nog steeds de belastingplichtige ter beschikking, zoals is vereist in art. 3.6.2, eerste lid, Wet IB 2001 en valt (mede) onder de eigen woningregeling. Is de werkkamer wel (exclusief) ter beschikking gesteld aan de onderneming of de eigen BV, dan is art. 3.4.1.2 of art. 3.4.1.2a Wet IB 2001 wel van toepassing en komt men aan de eigen woningregeling niet meer toe. Wat is dan de casus waarin een gedeelte van de eigen woning wel door de belastingplichtige ter beschikking is gesteld als bedoeld in art. 3.4.1.2 of art. 3.4.1.2a Wet IB 2001 en tevens de belastingplichtige nog ter beschikking staat als bedoeld in de eigen woningregeling? Dit lijkt elkaar uit te sluiten, in welk geval art. 3.4.1.2b Wet IB 2001 een overbodige bepaling lijkt te zijn.

Is art. 3.4.1.2b Wet IB 2001 mogelijk van toepassing op bijvoorbeeld een (onsplitsbaar) pand dat in gemengd gebruik is, deels als praktijkdeel en deels als eigen woning, zodat de vermogenswinsten die toerekenbaar zijn aan het praktijkdeel ook buiten de belastingheffing blijven?

Indien een saldolijfrente, zo vroegen de leden van de **VVD**-fractie, via de zogenoemde meesleep- en meetrekregeling van art. 3.4.1.2a als resultaat uit overige werkzaamheden wordt belast, wordt het te belasten voordeel

bepaald volgens het zogenoemde goed koopmansgebruik. Daartoe wordt tevens bepaald dat het lijfrenterecht fiscaal wordt behandeld als ware sprake van een onderneming: het lijfrenterecht vormt dientengevolge ook een soort quasi-ondernemingsvermogen voor de lijfrentegerechtigde. De vraag die in dit kader rijst is hoe (vanaf welk moment) de lijfrente-uitkeringen als resultaat uit overige werkzaamheden belast zijn. Omdat het met goed koopmansgebruik in overeenstemming is om eerst winst te nemen indien de lijfrentetermijnen de koopsom overtreffen, is nu eerst feitelijk belastingheffing aan de orde vanaf het moment dat de lijfrente-uitkeringen de koopsom overtreffen. Vanuit de goed koopmansgebruik-gedachte is er eerst dan sprake van een voordeel.

Art. 3.2.2.18 lijkt in dit kader niet bij de lijfrentegerechtigde aan de orde te zijn, omdat deze bepaling slechts ziet op de waardering van pensioen-*verplichtingen* en andere soortgelijke *verplichtingen*. Wat de lijfrentegerechtigde betreft is immers sprake van een vordering, niet een verplichting. Met andere woorden, art. 3.2.2.18 is slechts relevant voor de uitkeringsplichtige (lees: de eigen BV).

Is vorenstaande benadering juist? Zo niet, kan dan worden toegelicht aan de hand van een voorbeeld hoe de resultaatbepaling ter zake van een bij de eigen BV bedongen saldolijfrente wel plaats dient te vinden?

Indien een bij de eigen BV bedongen saldolijfrente niet voldoet aan de criteria neergelegd in het rapport d.d. 4 juni 1993 van de werkgroep levensverzekeringen WTV-IB van de Verzekeringskamer, is art. 3.4.1.2a, tweede lid, onderdeel a, onder 2^e, niet van toepassing. De saldolijfrente is dan immers geen levensverzekering als bedoeld in art. 3.6.8.

Vraag is dan of de saldolijfrente nu toch onder art. 3.4.1.2a gerangschikt dient te worden, dan wel in box 3 belast wordt.

Een DGA is buiten iedere gemeenschap van goederen gehuwd. De partner van deze DGA vestigt in verband met door een bank aan de BV van de DGA verstrekte leningen ten behoeve van de bank een recht van eerste hypotheek op aan derden verhuurde panden.

Is de conclusie juist dat eerst sprake is van het genieten van resultaat uit overige werkzaamheden op het moment dat de bank van het hypotheekrecht effectief gebruik maakt? Is de conclusie juist dat de partner aldus een verlies uit resultaat uit overige werkzaamheden realiseert? Zo niet, kan dan worden aangegeven hoe de belastingheffing verloopt?

Gelet op de onderlinge samenhang van art. 3.2.1.1a, eerste lid, onderdeel b, vierde en achtste lid, Wet IB 2001, art. 3.4.1.2, tweede lid, onderdeel a, onder 1^e, Wet IB 2001 en art. 5.2A.3 Wet IB 2001 is onduidelijk of bijvoorbeeld een vader een Tante Agaath-lening kan verstrekken aan zijn zoon die een onderneming start. Kan bevestigd worden dat deze maatschappelijk gewenste financieringsvorm mogelijk blijft?

Het partnerbegrip is, zo merkten de leden van de **PvdA**-fractie op, ook een belangrijke rol gaan spelen bij de meetregelgeving. Opvallend daarbij is dat het partnerbegrip verschillend is in artikel 3.4.1.2a, waar de duurzaam gescheiden levende partner wel meetelt, en artikel 3.4.1.2.

In eerste instantie sprak de wetstekst over «personen die tot het huishouden van de belastingplichtige» behoorden. Er kunnen zich uiterst merkwaardige situaties voor doen.

Voorbeeld 1-a

De keukenhandelaar draagt zijn zaak over aan de jeugdige bedrijfsleider die er een computerzaakje van maakt. Het pand huurt de jongeman van zijn oude baas. De oude baas betaalt vermogensrendementsheffing over zijn pandje. De jongeman ontmoet de dochter van de oude baas. Het wordt liefde. Zij willen huwen. De inkomsten uit het pandje gaan dan voor de vader naar box 1. Pa verzoekt zijn dochter toch alsjeblieft te gaan samenwonen en niet als fiscale partners door het leven te gaan.

De overgang van de inkomsten uit het pand van box 3 naar box 1 kan hem fors in de belasting schelen en hij zal eveneens over de waardestijging van het pand belasting moeten gaan betalen.

Als de dochter wel kiest voor het fiscale partnerschap zal na het verbreken van de relatie (of het ongedaan maken van de keuze) de situatie opnieuw veranderen. De inkomsten uit het pand gaan terug naar box 3 over de waardestijging zal moeten worden afgerekend.

Dat zal eveneens het geval zijn als de vader na enkele jaren toch het pand verkoopt aan de jongeman. Is er een fiscale relatie dan zal over de waardestijging van het pand worden afgerekend voor het tarief uit box 1. Is er geen fiscale relatie tussen het paar dan is de vermogenswinst natuurlijk vrij.

Voorbeeld 1-b

De eigenaar verhuurt een pand aan een BV. De zoon uit een eerder huwelijk van zijn duurzaam gescheiden partner verkrijgt een «aanmerkelijk belang» in de BV. Op grond van 4.3.5. is nu de meetregel van toepassing. Enkele jaren later daalt het belang van partners zoon onder de 5%. De inkomsten uit het pand hoppen van box 3 naar box 1 en weer terug. Inclusief de afrekening over de waardestijging. Dat die situatie zich voordeed onttrok zich volledig aan het zicht van de eigenaar. De belastinginspecteur brengt enkele jaren later de correctie aan. Er komt een navorderingsheffing.

Het leek de leden van de PvdA-fractie meer in overeenstemming met het maatschappelijk gevoelen wanneer de kring van gelieerde familieleden zou worden beperkt – zoals oorspronkelijk het geval was – tot de oorspronkelijk aangegeven groep van personen die behoren tot het huishouden van de belastingplichtige. En dit zou dan zowel moeten gelden voor de artikelen 3.4.1.2 en 3.4.1.2a als voor de bepalingen in artikel 4.3.1 en 4.3.5. De duurzaam gescheiden partner zou – evenals dit het geval is met andere partners die de (fiscale) relatie verbreken – toch behoren ook beëindigd kunnen worden geacht te zijn als de duurzame huishouding wordt verbroken. Een heroverweging van zowel de plaats van de regeling als van de kring van gelieerde verwanten leek deze leden wel verantwoord in het licht van de maatschappelijke acceptatie.

Artikelen 3.6.1 t/m 3.6.6 en 3.6.11, 3.6.12, 3.6.14 Eigenwoning

Ingeval van verhuizing, zo stelden de leden van de **VVD**-fractie, zal de belastingplichtige gedurende een bepaalde periode veelal twee woningen hebben, de oude en de nieuwe woning, waarvan er slechts één wordt bewoond. Gedacht kan worden aan de situatie waar de oude woning nog niet is verkocht, terwijl de nieuwe woning reeds is betrokken. Zonder nadere voorziening zou de oude, respectievelijk nieuwe woning niet als eigen woning worden gekwalificeerd. In o.a. art. 3.6.2, derde lid Wet IB 2001 is daarom een voorziening getroffen bij aankoop van een nieuwe woning. Deze regeling maakt het mogelijk dat de nieuwe woning reeds als eigen woning wordt gekwalificeerd, waardoor kosten-/renteaftrek mogelijk is. De vraag van deze leden heeft betrekking op de toepassing van deze regeling in het geval de verkopers na het tekenen van de voorlopige koopovereenkomst nog tijdelijk in de woning blijven wonen. Als een woning is aangekocht maar nog niet kan worden betrokken, omdat bijvoorbeeld nog verbouwd moet worden of de woning in aanbouw is, wordt deze als eigen woning aangemerkt als de belastingplichtige aannemelijk maakt dat (cumulatief) de woning leegstaat of in aanbouw is en uitsluitend bestemd is om in het kalenderjaar of in een van de daaropvolgende twee jaren hem als eigen woning ter beschikking te staan. Als de oude bewoners na het ondertekenen van de koopovereenkomst – zoals zo vaak het geval is – nog een tijd in hun

verkochte woning blijven wonen, is het de vraag of de woning een eigen woning vormt, voor de verkoper, dan wel voor de koper. Voor de verkoper is de woning naar de letter van de wet géén eigen woning meer. De waardeveranderingen gaan hem immers (nagenoeg altijd) niet meer grotendeels aan. Dit blijkt bijvoorbeeld uit het arrest van de Hoge Raad van 15 oktober 1958, nr. 13 640.BNB 1958/321 waarin ook een voorlopige koopovereenkomst was gesloten.« (...) dat van den datum der koopovereenkomst af het onderhavige pand voor rekening van belanghebbende was, hetgeen medebracht, dat de waardeveranderingen van de pad uitsluitend (cursivering: MvG) hem raakten en, nu niet anders was bedongen, ook het onderhoud te zijnen laste kwam, dat dus sedertdien economisch het belang bij bedoeld pand in aanmerkelijke mate bij belanghebbende kwam te berusten, en dat pand, waaruit hij mettertijd de baten zou genieten, voor hem een bron van inkomen werd; (...)»

Een vergelijkbaar oordeel werd gegeven in het arrest van de Hoge Raad van 18 september 1991, nr. 27.270, BNB 1992/39. Tijdens de parlementaire behandeling heeft de staatssecretaris opgemerkt dat de voorwaarde dat de waardeveranderingen belastingplichtige of zijn partner grotendeels aangaan in lijn ligt met het Besluit van 4 maart 1999, nr. DB99/669.¹ Daarin staat dat de waardeveranderingen een eigenaar van een woning grotendeels aangaan als hij belang heeft bij tenminste 50% van de positieve en negatieve waardeveranderingen. Ook op basis van deze toelichting is de woning voor de verkoper geen eigen woning meer, na het sluiten van de verkoopovereenkomst gaan de waardeveranderingen hem immers niet meer voor 50% aan (uitzonderingsgevallen daargelaten). Ook staat de woning de verkoper niet ter beschikking op grond van een gebruiksrecht krachtens erfrecht. Voor de koper is de woning (nog) geen eigen woning, omdat de nieuwe woning niet leegstaat. Het vorenstaande kan naar de mening van deze leden echter niet de bedoeling zijn van de staatssecretaris. De conclusie is dan ook dat hier een aanmerkelijke divergentie bestaat tussen de bedoeling van de wetgever en de wettekst. Hoe moet deze bepaling worden toegepast?

Artikelen 3.7.1 t/m 3.7.9 Uitgaven voor inkomensvoorzieningen

De leden van de **VVD**-fractie merkten vervolgens op dat art. 3.7.7, derde lid, onderdeel c, Wet IB 2001 bepaalt dat het in het tweede lid van dat artikel vermelde maximum moet worden gekort met onder meer de bedragen die in voorafgaande jaren op grond van art. 3.7.5, eerste lid, Wet IB 2001 in aanmerking zijn genomen. Art. 3.7.5, eerste lid, Wet IB 2001 behelst de ongetoetste basisruimte, die vergelijkbaar is met de huidige eerste tranche lijfrentepremieaftrek van art. 45a, eerste lid, Wet IB 1964. Laatstbedoelde lijfrentepremieaftrek wordt thans niet gekort op het maximum van de stakingslijfrente als bedoeld in art. 45a, vijfde lid, Wet IB 1964. Wat is de reden dat de basisruimte van art. 3.7.5, eerste lid, Wet IB 2001 wel gekort wordt? Of is hier sprake van een omissie?

Op grond van art. 3.7.5, tweede lid, Wet IB 2001 bestaat voor elke belastingplichtige met een pensioentekort de mogelijkheid om in een jaar lijfrentepremie in aftrek te brengen (jaarruimte). In art. 3.7.5, derde lid, Wet IB 2001 is een inhaalregeling opgenomen, waardoor als de jaarruimte in de vorige 7 jaren niet volledig is benut, alsnog lijfrentepremie in aftrek kan worden gebracht. Deze inhaal is echter beperkt tot een bedrag van 17% van de grondslag, doch maximaal f 12,149 (hierna f 12). Voor personen die op 1 januari ouder zijn dan 55 jaar geldt een maximum van f 24,001 (hierna: f 24). Onduidelijk is hoe deze beperkingen moeten worden ingevuld. Er zijn 2 mogelijkheden

1. De totale inhaal is beperkt tot maximaal f 12,149 in het inhaaljaar. Voor

¹ Zie Nota naar aanleiding van het verslag bij de Wet IB 2001, art. 3.6.2 Wet IB 2001, VN BP 21/3.4, p. 1261. Het Besluit van 4 maart 1999, nr. DB 99/669 is gepubliceerd in VN 1999/15.19.

het gemak gingen deze leden er vanuit dat in jaar 1 t/m 7 geen jaarruimte is benut.

	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4	Jaar 5	Jaar 6	Jaar 7	Jaar 8
Jaarruimte	20	20	20	20	10	10	10	

Alternatief 1 is dat in jaar 8 slechts f 12 extra in aftrek kan worden gebracht. Na inhaal resteren dan de volgende bedragen.

	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4	Jaar 5	Jaar 6	Jaar 7	Jaar 8
Jaarruimte	8	20	20	20	10	10	10	Inhaal 12

In jaar 9 kan wederom over de voorafgaande 7 jaar worden ingehaald (jaar 2 t/m 7), tot een bedrag van maximaal f 12. De niet benutte jaarruimte uit jaar 1 ad f 8 komt te vervallen.

2. De jaarlijkse inhaal over een achterliggend kalenderjaar bedraagt maximaal f 12. In een later jaar kan de nog niet benutte jaarruimte nogmaals via de reserveringsruimte in aftrek worden gebracht (tot maximaal een bedrag van f 12). De totale inhaal bedraagt maximaal ca. f 84 per inhaaljaar.

Voor het gemak gingen deze leden er vanuit dat in jaar 1 t/m 7 geen jaarruimte is benut.

	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4	Jaar 5	Jaar 6	Jaar 7	Jaar 8
Jaarruimte	20	20	20	20	10	10	10	

Alternatief 2 is dat in dit voorbeeld in het 8^e jaar maximaal f 78 extra in aftrek kan worden gebracht. Na inhaal resteren dan de volgende bedragen.

	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4	Jaar 5	Jaar 6	Jaar 7	Jaar 8
Jaarruimte	8	8	8	8	0	0	0	Inhaal 78

In jaar 9 kan wederom over de voorafgaande 7 jaar worden ingehaald (jaar 2 t/m 7). Dit heeft tot gevolg dat de niet benutte jaarruimte uit jaar 1 ad f 8 komt te vervallen. De resterende inhaal over jaar 2 t/m 7 (ervan uitgaande dat in jaar 8 de jaarruimte volledig is gebruikt) bedraagt dan nog 24. In jaar 9 kan wederom over de voorafgaande 7 jaar worden ingehaald. Naar de mening van de leden van de VVD-fractie is dit alternatief het meest voor de hand liggend.

Wat is volgens de staatssecretaris de juiste uitleg van art. 3.7.5, derde lid, Wet IB 2001? Indien deze uitleg anders is dan hierboven, kan de staatssecretaris zijn uitleg dan onderbouwen met een cijfervoorbeeld? Als in de voorgaande voorbeelden de belastingplichtige 55 jaar wordt, kan hij dan over alle voorafgaande 7 jaar inhalen tot een maximum van f 24 (voorbeeld 1: in jaar 8 maximaal 24), respectievelijk maximaal f 168 (voorbeeld 2), of geldt het bedrag van f 24 slechts voor de jaren waarin de belastingplichtige het gehele jaar 55 of ouder is? Naar de mening van de hier aan het woord zijnde leden is het bedrag van de inhaal maximaal f 168.

Artikelen 4.1.1 t/m 4.10.4 Aanmerkelijk belang

Is er ruimte, zo vroeg en de leden van de **CDA**-fractie, voor een overgangsregeling voor degenen die sedert 1997 aanspraak kunnen maken op rente-aftek naar progressief tarief in geval van een opvolgings-financiering, gezien de ernstige gevolgen voor familiebedrijven? Zou het niet in de rede liggen voor deze gevallen (tussen 01/01/1997 en 15/09/1999) het «oude» regime te behouden middels eerbiedigende werking?

Artikelen 5.1.3a t/m 5.3.1 Erfrecht/Genotsrechten

In 1995 heeft de wetgever in artikel 25b wet IB 1964 een ouder-kindvrijstelling opgenomen in blooteigendom situaties. Deze vrijstelling is niet overgenomen in de nieuwe wetgeving. De leden van de **CDA**-fractie zouden gaarne vernemen of de bewindslieden bereid zijn voor bestaande blooteigendom situaties een overgangsmaatregel te treffen in de vorm van eerbiedigende werking voor een bepaalde periode.

De leden van de **VVD**-fractie verwezen naar artikel 5.1.3a. Hierin is geregeld dat met vorderingen en schulden, ontstaan op grond van de wettelijke verdeling in het nieuwe erfrecht, geen rekening wordt gehouden. Uitgangspunt van het nieuwe erfrecht is:

1. zowel de langstlevende ouder als de kinderen zijn erfgenaam voor hun wettelijke portie en
2. een toedeling van het gehele vermogen van de overledene aan de langstlevende. De kinderen krijgen een vordering waarover in beginsel geen rente wordt vergoed. Rente wordt op grond van de wet pas vergoed indien en voor zover de wettelijke rente hoger is dan 6%, tenzij partijen een hogere rente overeenkomen. Op grond van artikel 5.1.3a, vierde lid geldt dezelfde regeling voor niet uit het wettelijk erfrecht voortvloeiende vorderingen en schulden die zijn opgekomen door een uiterste wilsbeschikking die inhoudelijk overeenkomt met het wettelijk erfrecht. Het is onduidelijk in welke situaties het vierde lid van toepassing is. Volgens de memorie van toelichting (blz. 237) moet artikel 5.1.3a, vierde lid beperkt worden uitgelegd en is van inhoudelijk overeenkomen in beginsel geen sprake bij een vruchtgebruik-testament. In de beantwoording van vragen is medegedeeld dat sprake is van een materiële toets: situaties die materieel gelijk zijn aan de wettelijke verdeling van het erfrecht bij versterf, zullen hetzelfde worden behandeld waarbij als voorbeeld wordt genoemd de thans gebruikelijke ouderlijke boedelverdeling (ook wel, wat verwarrend, genoemd «langstlevende-al»).

Voor de notariële praktijk is het van groot belang dat er duidelijkheid bestaat over de invulling van die materiële toets. Kan worden aangegeven of sprake is van een wilsbeschikking die inhoudelijk overeenkomt met het wettelijk erfrecht, in de volgende situaties:

- a. de wettelijke verdeling is van toepassing, maar de erfdenen van de erfgenamen wijken krachtens testament af van de erfdenen volgens het versterferfrecht;
- b. er is een keuzetestament waardoor de langstlevende ouder kan kiezen voor hetzij een verkrijging krachtens keuze legaat van goederen tegen het ontstaan van een schuld aan de kinderen, hetzij een vruchtgebruik, hetzij een combinatie en de ouder kiest geheel of gedeeltelijk voor gebruikmaking van het keuzelegaat;
- c. in het testament wordt alleen de echtelijke woning toebedeeld aan de langstlevende ouder tegen schuldig erkenning van een bedrag gelijk aan de waarde van het erfdeel van de kinderen in de woning;
- d. in het testament wordt de ouderlijke woning gelegateerd aan de langstlevende ouder tegen schuldig erkenning van een bedrag gelijk aan de waarde van het erfdeel van de kinderen in de woning;

- e. een testament bevat een obv langstlevende-al waarbij een hogere rente over de vordering wordt berekend dan de rente op grond van het versterferrecht.

Maakt het bij een vruchtgebruiktestament voor de toepassing van de toedelingsregel uit of de beschikkings- en verteringsbevoegdheid is toegekend?

INVOERINGSWET WET INKOMSTENBELASTING 2001

HOOFDSTUK AANPASSINGEN

Aanpassingen Financiën

Artikel II Successiewet 1956

De leden van de fractie van **D66** memoreerden dat de minister bij de presentatie over de wetsvoorstellen in de commissie stelde dat de noodzaak om naar België te verhuizen in het oude systeem veel minder nodig was dan het leek, omdat velen gewoon gebruik konden maken van de bestaande fiscale regelingen in ons land en dan per saldo nog voordeliger uit konden zijn. Een dergelijke opvatting gaat voorbij aan de problemen die blijvers dan wel de nakomelingen van blijvers ontmoeten als de Successiewet zijn werk doet. Willen de bewindslieden bevorderen dat vermogen en inkomen in Nederland blijven dan wel terugkomen en hun steentje bijdragen aan de schatkist, dan zal ook met voortvarendheid de Successiewet dienen te worden gemoderniseerd. Zijn de bewindslieden deze mening ook toegedaan? Ligt er al een tijdschema voor de wijziging van die wet op tafel?

HOOFDSTUK 2 OVERGANGSRECHT

Artikel I inkomstenbelasting

De leden van de **CDA**-fractie vroegen of de bewindslieden specifiek willen reageren op alle punten die door de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB), de Federatie van Belastingadviseurs (FB), de Ned. Ver. van Banken en FBN aan de orde zijn gesteld, voorzover de punten nog niet door andere fracties naar voren zijn gebracht.

De leden van de fractie van **D66** merkten op dat in brieven opmerkingen worden gemaakt over de eerbiedigende werking bij kapitaalverzekeringen. Zij zeiden belang te stellen aan beantwoording van de vraag of het bedrag van f 272 000 dat als grens wordt aangehouden, zal worden geïndexeerd?

De voorzitter van de commissie,
Stevens

De griffier van de commissie,
Hordijk

Pekaar & Partners, Koeman, Goes (griffiennr. 124609)
NOB, Lambooij, Amsterdam (griffiennr. 124609.01)
Raad van Kerken in Nederland, Becks, Amersfoort (griffiennr. 124609.02)
NOB, Lambooij, Amsterdam (griffiennr. 124609.03)
Renckens, Maastricht (griffiennr. 124609.04)
NOB, Bellingwout, Amsterdam (griffiennr. 124609.05)
Lont, Roden (griffiennr. 124609.06)
staatssecretaris van Financiën (griffiennr. 124609.07U)
minister van Financiën (griffiennr. 124609.08U)
Universiteit Leiden, Brandsma, Leiden (griffiennr. 124609.09)
Bouwman, Bedum (griffiennr. 124609.10)
't Hart, De Lier (griffiennr. 124609.11)
St. Cliëntenraad Sociale Zekerheid Hoogeveen, Kuilenburg-Lodder
(griffiennr. 124609.12)
Vereniging van Nederlandse Verkeersvliegers, Griffioen, Bad (griffiennr.
124609.13)
Verbond van Verzekeraars, Fischer, Den Haag (griffiennr. 124609.14)
Westland/Utrecht, Frijters, Amsterdam (griffiennr. 124609.15)
Remmers, Delfzijl (griffiennr. 124609.16)
NBVA, Van Voorst Vader, Tiel (griffiennr. 124609.17)
Ned. Federatie van Belastingadviseurs, Donia, Den Haag (griffiennr.
124609.18)
NVB, Blocks, Amsterdam (griffiennr. 124609.19)
Stichting van de Arbeid, Broekema, Den Haag (griffiennr. 124609.20)
Leeuwangh (griffiennr. 124609.21)
NOB, Lambooij, Amsterdam (griffiennr. 124609.22)
Unie MHP/Verhoeven, Houten (griffiennr. 124609.23)
RZO, Lagrand, Den Haag (griffiennr. 124609.24)
NTB, De Rondon, Amsterdam (griffiennr. 124609.25)
FBN, Stubbe, Den Haag (griffiennr. 124609.26)
Van den Broek, Boskoop (griffiennr. 124609.27)
VNO NCW, Dortland, Den Haag (griffiennr. 124609.28)
Palm, Rijswijk (griffiennr. 124609.29)
Dusseldorp, Houten (griffiennr. 124609.30)
BDO Campsobers, Rademaker (griffiennr. 124609.31)